

**T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ERGENLERDE OLUMSUZ EBEVEYN STİLLERİ İLE
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİDE
TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR VE DUYGU DÜZENLEME
GÜÇLÜĞÜNÜN ARACILIK ROLÜ**

SERPİL GÜL BAYOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN, 2019

MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ERGENLERDE OLUMSUZ EBEVEYN STİLLERİ İLE PROBLEMLİ
İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİDE TEMEL PSİKOLOJİK
İHTİYAÇLAR VE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN ARACILIK ROLÜ

SERPİL GÜL BAYOĞLU

Eğitim Bilimleri Enstitüsünde

“Yüksek Lisans”

Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 28.06.2019

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Öner ÇELİKKALELİ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Mehmet GÜNDOĞDU

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Raşit AVCI

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL

HAZİRAN, 2019

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 24/07/2019 tarih ve 28/1 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin (24/7) maddesine göre, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Serpil GÜL BAYOĞLU'nun "Ergenlerde Olumsuz Ebeveyn Stilleri ile Problemlerle İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkide Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracılık Rolü" başlıklı tezini incelemiş ve aday 28/06/2019 tarihinde saat 10:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin kabul edildiğine oy birliği ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Öner ÇELİKKALELİ
Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mehmet GÜNDOĞDU
Üye

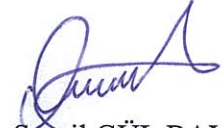
Doç. Dr. Raşit AVCI
Üye

ETİK BEYANI

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanan “Ergenlerde Olumsuz Ebeveyn Stilleri ile Problemlerli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkide Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracılık Rolü” başlıklı Yüksek Lisans çalışmasında;

- Tez içinde sunulan veriler, bilgiler ve dokümanların akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde edildiğini,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçların bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunulduğunu,
- Tez çalışmasında yararlanılan eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterildiğini,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapılmadığını,
- Bu tezde sunulan çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 28/06/2019

Serpil GÜL BAYOĞLU

Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

ERGENLERDE OLUMSUZ EBEVEYN STİLLERİ İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİDE TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR VE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN ARACILIK ROLÜ

SERPİL GÜL BAYOĞLU

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Öner ÇELİKKALELİ

Haziran 2019, 101 sayfa

Bu çalışmada ergenlerde algılanan olumsuz ebeveyn stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma korelasyonel araştırma modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırma niteliğindedir. Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Çorum il merkezinde bulunan farklı lise ve sınıf düzeyinde öğrenim gören 653 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ), Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği Ergen Formu (PİKÖ-E), Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ) ve Ergenler için Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (EİDDÖ) kullanılmıştır. Araştırmada veriler SPSS 24.00 paket programı ile birlikte Hayes'in PROCESS macro eklentisi kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, betimleyici istatistikler ile birlikte sürekli değişkenler arasındaki korelasyonu hesaplayabilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve Bootstrap yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler sonucunda, ergenlerde psikolojik ihtiyaçlar olarak özerklik, yeterlik ve ilişkili olma ile birlikte içsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenlemenin hem anneye yönelik hem de babaya yönelik olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide farklı etki düzeylerinde olmak üzere kısmi aracı rolüne sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırma sonucunda her bir aracılık modelinde belirlenen kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin hem olumsuz ebeveynlik stilleri-anne ve problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide hem de olumsuz ebeveynlik stilleri-baba ve problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide Bootstrapping (önyükleme) katsayısı ile anlamlı olduğu da saptanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve gelecek araştırmalara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Problemlili internet kullanımı, ebeveynlik stilleri, temel psikolojik ihtiyaçlar, duygu düzenleme güçlüğü

ABSTRACT

THE MEDIATOR ROLE OF BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND EMOTION REGULATION DIFFICULTIES IN THE RELATIONSHIPS BETWEEN PROBLEMATIC INTERNET USE AND NEGATIVE PARENTING STYLES IN ADOLESCENTS

SERPİL GÜL BAYOĞLU

Master Thesis, Department of Educational Sciences

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Öner ÇELİKKALELİ

June 2019, 101 pages

In the present research is aimed to investigate the mediator role of basic psychological needs and emotion regulation difficulties in the relationships between problematic internet use and perceived negative parenting styles.

The study is a descriptive research using correlational model. The study group consisted of 653 high school students studying in different types of high school and class levels in the Çorum city centre. Demographic Information Form, Young Parenting Scale, Problematic Internet Use Scale, Basic Psychological Needs Scale and Emotion Regulation Difficulty Scale for Adolescents used as data collection tools in the study.

Data were analysed by using SPSS 24.00 and Hayes'PROCESS macro software. In the analysis of data, descriptive statistics, Pearson Product-Moments Correlation and Bootstrap technics were used to examine associations among continuous variables.

As a result of the analysis within the scope of the study, it is observed that autonomy, competence and relevance as psychological needs, additionally internal and external dysfunctional emotion regulation, in different effect levels, had a partial mediator role in the relationships between negative parenting styles for parents and problematic internet use. Further, it was observed that this partial mediation effect tested with Bootstrapping method was statistically significant. Findings of the study were discussed in the related literature and reccommedations were made for further studies.

Keywords: Problematic internet use, parenting styles, basic psychological needs, emotion regulation difficulties

ÖNSÖZ

İnternet ve teknolojilerine bağı olarak ortaya çıkan ve son yıllarda giderek yaygınlaşan, bir halk sağlığı sorunu olarak da değerlendirilen problemli internet kullanımı konusunda en riskli grubu çocuklar ve ergenler oluşturmaktadır. Bu çalışmada ergenlerde problemli internet kullanımı ile ilişkili olduğu düşünülen bireysel ve sosyal faktörler bir örüntü içerisinde incelenip değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda ergenlerde problemli internet kullanımı ile ilişkili bu faktörlerin ortaya çıkarılması ve sonrasında yapılacak önleme ve müdahale çalışmalarında mevcut çalışmadan elde edilen bulguların ve sonuçların kullanılabilmesi düşünülmektedir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında ve gerçekleşme sürecinde kuşkusuz birçok kişinin katkısı ve emeği söz konusu olmuştur. Öncelikle yüksek lisans eğitim sürecimin her aşamasında olduğu gibi tez sürecinde de geribildirimleri ve değerli katkıları ile birlikte motivasyonumu sağlama konusunda beni her daim cesaretlendirip desteklerini esirgemediği için danışmanım Doç. Dr. Öner Çelikkaleli'ye çok teşekkür ediyorum. Tezimi titizlikle inceleyip geri bildirimleri ile katkılar sunan Prof. Dr. Mehmet Gündoğdu ve Doç. Dr. Raşit Avcı hocalarıma da ayrıca teşekkür ederim. Bununla birlikte hem ders hem de tez sürecimin tüm aşamalarında değerli desteklerini yanımda hissettiğim bölümümde görev yapan tüm hocalarıma çok teşekkür ediyorum. Aynı zamanda bu araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecinde çalışmaya katılarak destek sunan lise öğrencilerine yürekten teşekkür ediyorum.

Bütün hayatım boyunca, yaşamımın her alanında maddi-manevi varlıklarını ve desteklerini yanlarında hissettiğim, aileme ve özellikle de annem Güner Gül'e çok teşekkür ediyorum. Tez sürecinde özellikle istatistik analizlerde desteğini fazlasıyla aldığım Öğr. Gör. Ahmet Altınok'a yardımları için teşekkür ederim. Son olarak tez sürecimi katkılarıyla her zaman desteklemeye çalıştığı kadar bu çalışmayı tamamlamam konusunda benim vakit ayırmama da destek olan sevgili eşim Ferhat Bayoğlu'na ve zaman zaman ihmal etmek zorunda kaldığımı düşündüğüm canım oğlum Doruk Efe Bayoğlu'na çok teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
EKLER DİZİNİ.....	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Genel Amaç ve Alt Amaçlar.....	8
1.2. Araştırmanın Önemi.....	10
1.3. Araştırmanın Sayıtları.....	11
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	11
1.5. Tanımlar.....	12
1.6. Kısaltmalar.....	12

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve.....	13
2.1.1. Problemlı İnternet Kullanımı.....	13
2.1.2. Ebeveynlik Stilleri.....	16
2.1.3. Temel Psikolojik İhtiyaçlar.....	19
2.1.4. Duygu Düzenleme Güçlüğü.....	21
2.2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	24
2.2.1. İlgili Yurtdışı Araştırmalar.....	24
2.2.2. İlgili Yurtiçi Araştırmalar.....	29

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)	36
3.2. Çalışma Grubu	37
3.3. Verilerin Toplanması.....	38
3.4. Veri Toplama Araçları.....	38
3.4.1. Demografik Bilgi Formu.....	38
3.4.2. Young Ebeveyn Stilleri Ölçeği (YEBÖ)	39
3.4.3. Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen (PİKÖ-E).....	39
3.4.4. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ).....	40
3.4.5. Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği (EİDDÖ)	41
3.5. Verilerin Analizi.....	41

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Değişkenler Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular	44
4.2. Algılanan Ebeveynlik Stilleri ile Problemlı İnternet Kullanımına Arasındaki İlişkide Psikolojik İhtiyaçların ve Duygu Düzenlemenin Aracılığına İlişkin Bulgular	46
4.2.1. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide özerklik ihtiyacının aracılık rolüne ilişkin bulgular	46
4.2.2. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide yeterlik ihtiyacının aracılık rolüne ilişkin bulgular.....	50
4.2.3. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide ilişkili olma ihtiyacının aracılık rolüne ilişkin bulgular	53
4.2.4. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide içsel-olumsuz duygu düzenlemenin aracılık rolüne ilişkin bulgular	57
4.2.5. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide dışsal-olumsuz duygu düzenlemenin aracılık rolüne ilişkin bulgular.....	60

BÖLÜM V

TARTIşMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Algılanan Ebeveyn Stillerinin Problemlı İnternet Kullanımını Yordamasına İlişkin Tartışma	64
--	----

5.2. Algılanan Ebeveyn Stilleri ile Problemlı İnternet Kullanımı İlişkisinde Temel Psikolojik İhtiyaçların Aracılığına İlişkin Tartışma.....	68
5.3. Algılanan Ebeveyn Stilleri ile Problemlı İnternet Kullanımı İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Aracılığına İlişkin Tartışma	71
5.4. Sonuç ve Öneriler.....	73
KAYNAKÇA	76
EKLER.....	94
ÖZGEÇMİŞ.....	101

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları	37
Tablo 2. Değişkenler Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular	45
Tablo 3. Özerklik İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-A ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları	49
Tablo 4. Özerklik İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-B ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları	49
Tablo 5. Yeterlik İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-A ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları	51
Tablo 6. Yeterlik İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-B ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları	53
Tablo 7. İlişkili Olma İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-A ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları	55
Tablo 8. İlişkili Olma İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-B ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları	56
Tablo 9. İçsel-İşlevsel Olmayan Düzenlemenin Ebeveynlik Stilleri-A ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları.....	58
Tablo 10. İçsel-İşlevsel Olmayan Düzenlemenin Ebeveynlik Stilleri-B ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları.....	60
Tablo 11. Dışsal-İşlevsel Olmayan Düzenlemenin Ebeveynlik Stilleri-A ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları.....	62
Tablo 12. Dışsal-İşlevsel Olmayan Düzenlemenin Ebeveynlik Stilleri-B ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları.....	63

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Ergenlerin Ebeveyn Stilleri, Problemlı İnternet Kullanmaları, Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Duygu Düzenleme Güçlükleri Arasındaki Doğrudan ve Dolaylı İlişkilere Ait Önerilen Model	9
Şekil 2. Temel Aracılık Modeline İlişkin İstatistiksel Gösterim	42
Şekil 3. Özerklik İhtiyacının Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Anne İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	47
Şekil 4. Özerklik İhtiyacının Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Baba İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	48
Şekil 5. Yeterlik İhtiyacının Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Anne İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	50
Şekil 6. Yeterlik İhtiyacının Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Baba İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	52
Şekil 7. İlişkili Olma İhtiyacının Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Anne İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	54
Şekil 8. İlişkili Olma İhtiyacının Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Baba İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	55
Şekil 9. İçsel-İşlevsel Olmayan Duygu Düzenlemenin Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Anne İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	57
Şekil 10. İçsel-İşlevsel Olmayan Duygu Düzenlemenin Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Baba İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	59
Şekil 11. Dışsal-İşlevsel Olmayan Duygu Düzenlemenin Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Anne İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	61
Şekil 12. Dışsal-İşlevsel Olmayan Duygu Düzenlemenin Algılanan Ebeveynlik Stilleri-Baba İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Rolüne İlişkin Aracı Model	62

KISALTMALAR DİZİNİ

- AFA:** Açımlayıcı Faktör Analizi
DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi
EİDDÖ: Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği
GA: Güven Aralıkları
IWS: Internet World Stats
PİK: Problemlı İnternet Kullanımı
PİKÖ-E: Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Ergen Formu
SPSS: Statistical Package for Social Sciences
TPİÖ: Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
YEBÖ: Young Ebevenylik Stilleri Ölçeği

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Demografik Bilgi Formu.....	92
Ek 2. Young Ebeveyn Stilleri Ölçeği.....	93
Ek 3. Problemlü İnternet Kullanım Ölçeği-E.....	95
Ek 4. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği.....	96
Ek 5. Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği.....	97
Ek 6. Uygulama Araştırma İzni.....	98

BÖLÜM I

GİRİŞ

Son yıllarda hem dünya genelinde hem de Türkiye’de internet kullanıcılarının sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir. Internet World Stats’ın (IWS-İnternet Dünya İstatistikleri) Kasım 2015 verilerine göre dünya nüfusunun %46,4’ü, Avrupa’nın %73,5’i, Türkiye’nin ise %59,6’sı internet kullanmaktadır (IWS, 2015). Yine Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) 2015 yılında gerçekleştirdiği ‘Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’ sonuçlarına göre, Türkiye’deki internet kullanımı oranı 2010 yılında %41,6 iken 2015 yılında bu oran %55,9’a çıkmıştır (TÜİK, 2015). Teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler ile birlikte internet, günümüzde daha ucuz, yaygın ve ulaşılabilir bir hale gelmiştir.

İnternet kullanımı bir yandan bireylerin yaşamlarında birçok kolaylık ve fayda sağlarken (Gürcan, 2010; Kubey, Lavin & Barrows, 2001; Kuhlemeier & Hemker, 2007; Öztürk ve Özmen-Kaymak, 2011), diğer yandan internetin aşırı ve kontrolsüz bir şekilde kullanımı, birçok sorunu da beraberinde getirmektedir (Anderson, 2001; Ceyhan, 2008; Ceyhan, Ceyhan, ve Gurcan, 2007; Özcan ve Buzlu, 2005; Sırakaya ve Seferoglu, 2013). Bu olumsuzluklardan bir tanesi "internet bağımlılığı ya da problemlili internet kullanımı" olarak karşımıza çıkmaktadır. İnterneti aşırı ve kontrolsüz kullanan bireyler, problemlili, patolojik, uyumsuz veya bağımlılı internet kullanıcıları olarak adlandırılmaktadır (Beard & Wolf, 2001; Caplan, 2002). İnternet bağımlılığı kavramının diğer bağımlılı türlerindeki fiziksel yoksunluk gibi belirti ve davranışları içermediği vurgulandığı (Beard & Wolf, 2001) için bu kavram yerine bu çalışmada ergenlerin sağlıksız ve kontrolsüz internet kullanımını daha iyi yansıttığı düşünülen “problemlili internet kullanımı” (PİK) terimi tercih edilmiştir.

Problemlerli internet kullanımı, bir kişinin hayatında internet kullanımının yarattığı psikolojik, sosyal, akademik veya iş yaşamındaki zorluklar ile ilişkili bilişler ve davranışlar olarak tanımlanabilir (Beard & Wolf, 2001; Davis, 2001). Başka bir ifadeyle problemlerli internet kullanımı ile internet kullanımında kontrolsüz, işlevsel olmayan ve aşırı bir kullanım ifade edilmektedir (Kim & Davis, 2009). Problemlerli internet kullanımı, bireylerin sosyal ilişkileri başta olmak üzere, aile, iş ve okul yaşamları gibi yaşamlarının önemli birçok alanında sorun yaşamalarına neden olan bir sorun haline gelmiştir (Anderson, 2001; Huan, Ang & Chye, 2014; Tsai & Lin, 2003).

Önemli bir toplumsal sorun olmaya başlayan problemlerli internet kullanımının büyük bölümünü internet ve teknolojilerini en çok kullanan kitle de olan 16-24 yaş grubundaki ergenler ve genç yetişkinler oluşturmaktadır (Subrahmanyam & Lin, 2007; TÜİK, 2015; Widyanto & McMurrin, 2004). Bu dönemde bulunan bireyler önceden interneti daha çok bilgi edinmek, eğlenmek ve zaman geçirmek amacıyla kullanırken; günümüzde ise bu amaçların yanı sıra sosyal medyanın gelişmesiyle daha çok sosyal ilişkiler kurmak ve sosyal ağları genişletmek amacıyla kullanmakta ve bu nedenle de zamanlarının büyük bir kısmını internet başında geçirmektedirler (Ceyhan, 2010; Colas, Gonzales & Pablos, 2013; Çelikkaleli, Ata ve Avcı, 2018; Günlü ve Ceyhan, 2017; Yücel ve Gürsoy, 2013). Problemlerli internet kullanımı, aslında her yaşta görülebilecek bir sorun olmakla birlikte, ergenlerin problemlerli internet kullanım açısından en önemli risk gruplarından birini oluşturduğu belirtilmektedir (Ceyhan, 2008; Öztürk, Odabaşıoğlu, Eraslan, Genç ve Kalyoncu, 2007; Yang & Tung, 2007). Konuyla ilgili olarak son zamanlarda ergen bireyler üzerinde yapılan araştırmalarda çalışmaya katılan bu bireylerin önemli sayılabilecek bir kısmının problemlerli internet kullanımı sorunuyla karşı karşıya oldukları tespit edilmiştir (Günlü ve Ceyhan, 2017; Gunnar, 2016; Öner, 2015; Sonkur, 2014).

Günümüzde yaşamı kolaylaştırması açısından önemli bir araç olan internet, problemlerli kullanımı nedeniyle bireylerin yaşamlarında çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Problemlerli veya patolojik internet kullanımının, ergen ve çocukların psiko-sosyal gelişiminde, akademik başarılarında ve ilişkilerinde sorunlar oluşturabileceğine işaret eden araştırmalar giderek artmaktadır (Anderson, 2001; Huan ve diğerleri, 2014; Makas, 2008; Tsai & Lin, 2003). İnternetin kontrol edilemez ve işlevselliği bozacak şekilde kullanımı ergenlerin özellikle psiko-sosyal gelişim alanlarında sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır (Ceyhan, 2008; Ceyhan 2010). Çalışmalardan elde edilen bulgular, problemlerli internet kullanımının ergenlerin hem akademik hem de diğer sosyal

yaşamlarında psiko-sosyal iyi oluşları üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymaktadır (Beard & Wolf, 2001; Davis, 2001; Chen, 2012; Devine & Lloyd, 2012; Gross, Juvonen & Gable, 2002; Morahan-Martin & Schumacher, 2000). Çünkü bu dönemde ergenlerin psiko-sosyal gelişim görevleri açısından kimlik kazanımı döneminde olduğu ve bu anlamda çeşitli kimlik denemelerinde bulunduğu görülmektedir (Ceyhan, 2008; Ceyhan, 2014). Bu anlamda bu evrede bocalamalar yaşayan ergenlerin, interneti sorunlarından uzaklaşmak amacıyla bir kaçınma aracı olarak kullanabilmektedirler (Yang & Tung, 2007). Aynı zamanda ergenler, internet yoluyla sanal dünyada gerçek yaşamlarında daha önce yaşamadıkları daha doyum verici yaşantılar geçirebilmektedirler (Gürcan, 2010). Tüm bunların yanında, gelişim görevlerini yerine getirmekte zorlanan ergenlerin sanal ortamı bu sorumluluklarından kaçınma aracı olarak kullandıkları söylenebilir.

İletişim ve sosyal beceriler konusunda gerçek yaşamlarında sorunlar yaşayanlar ergenler için internet, kendilerini olduğundan farklı gösterip önemli derecede manipüle edebilecekleri bir ortam yaratmaktadır (Ceyhan, 2008). Dolayısıyla, bu bireyler gerçek ortam yerine sanal ortamda daha fazla vakit geçirmeye başladıkları için, sosyal etkileşim için gerekli olan becerileri kazanmak ve bunları devam ettirmek konusunda kendilerini daha fazla kısıtlamaktadırlar. Bu da sonuçta, sosyal izolasyon ve daha fazla utangaçlıkla sonuçlanabilecek ve internet ile güçlü bir bağımlılığa yol açabilecektir (Russell, Flom, Gardner, Cutrona & Hessling, 2003). İnternetin gereğinden fazla kullanılması, diğer alanlardaki birçok sorunla birlikte ergenlerin sosyalleşme sürecini olumsuz etkileyerek onları daha da yalnızlaştırabilecek ve sosyal olarak geri çekilmesine yol açabilecektir (Yücel ve Gürsoy, 2013).

Problemlerli internet kullanımının olumsuz etkileriyle birlikte zaman içerisinde giderek yaygınlaşması, araştırmacıları problemlerli internet kullanımının nedenleri ve ilişkili değişkenleri hakkında daha fazla araştırma yapmaya ve problemlerli kullanımının örüntülerini anlayıp, ilgili etmenleri ortaya çıkarmaya sevk etmiştir. Ergenlerde internet kullanımının araştırıldığı çalışmalar birçok psiko-sosyal faktörün ergenlerin internet kullanımında etkili olduğunu göstermektedir. Bu anlamda problemlerli internet kullanıma neden olan birçok etken olmakla beraber, yapılan çalışmalarda aileden alınan sosyal desteğin ve bu bağlamda ailenin önemli bir psiko-sosyal faktör olarak rol oynadığı söylenebilir (Esen ve Siyez, 2011; Günüş, 2013; Weinstein & Lejoyeux, 2010).

Aile içerisinde gerekli ilgi, yakınlık ve sevgiyi göremeyen çocukların interneti bir araç olarak yoğun bir biçimde kullandıkları ve internet ve teknolojilerinin olumsuz etkilerine daha fazla maruz kalan kitle içerisinde yer aldıkları belirtilmektedir (Huang ve diğerleri, 2009; Young, 1997). Yine benzer şekilde, problemlı internet kullanımı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmiş olduğu çalışmalarda, ebeveyn tutumlarının problemlı internet kullanımı ile ilişkili olduğu görülmektedir (Altıntaş ve Öztapak, 2016; Ayaz, 2016; Ayas ve Horzum, 2013; Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli, 2010). Bununla birlikte aile ortamı olarak olumsuz koşulların ve sevgi eksikliğinin olduğu ailelerde bulunan çocukların daha yüksek düzeyde internet kullandıkları gözlenmektedir (Huang ve diğerleri, 2009; Park, Kim & Cho, 2008). Yine ebeveyn-çocuk çatışması ile internet bağımlılığı arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu gösteren araştırma bulgularının (Yen ve diğerleri, 2007) yanı sıra, olumlu bir ebeveyn-çocuk ilişkisi ile internet kullanımının daha düşük seviyede olduğu yönünde bulgular da mevcuttur (Liu & Kuo, 2007). Benzer şekilde Say ve Batıgün (2016) problemlı internet kullanımı ile ebeveyn-ergen ilişkisini incelemiş oldukları çalışmalarında olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini, ergenlerin problemlı internet kullanımının önemli bir yordayıcısı olarak bulmuşlardır. Bütün bu sonuçlar, aile ortamı ve uygun olmayan ebeveynlik tutumlarıyla, problemlı internet kullanımı arasında önemli bir ilişkinin varlığının olabileceğini göstermektedir.

Gelişim sürecinde anne-baba ile çocuk ilişkileri önemli bir yere sahiptir. Gerek model alma yoluyla gerekse de ebeveynlerinden aldıkları geri bildirimler ile çocuklar gelişimlerini sürdürmektedirler. Anne-babaların çocuğun davranışlarını ve eylemlerini düzenleyen ya da kolaylaştıran bir rolde olduğuna ilişkin önemli bir araştırma literatürü bulunmaktadır (Morris, Cui & Steinberg, 2012). Anne babanın çocukların yetişmesinde benimsemiş oldukları yaklaşım tarzları ve tutumları onların davranışlarının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Tuna, 2013). Anne-babanın çocukların psiko-sosyal gelişimine etkileri göz önünde bulundurulduğunda, anne babanın çocuk yetiştirirken sergiledikleri bu tutumların, çocuğun gelişimi üzerinde önemli etkiye sahip olacağı söylenebilir. Bu anlamda olumsuz davranışların sergilendiği aile ortamında büyüyen ve uygun olmayan ebeveynlik stillerine maruz kalan çocukların, gereksinim duydukları temel ihtiyaçlar ile birlikte psikolojik ihtiyaçları uygun veya yeterli bir şekilde karşılayamamaları muhtemel olabilecektir. Bu ihtiyaçların doyurulmaması ilerleyen yıllarda problemlı davranışlar sergileyen çocukların ortaya çıkmasıyla sonuçlanabilecektir (Ersin, 2010).

Aile ortamının çocuk gelişimindeki etkisinden hareketle, sağlıklı bir aile ortamının bireylerin psiko-sosyal açıdan olgunlaşmasını sağlayan temel bir yapı olduğu söylenebilir (Cüceloğlu, 2006). Bireylerin temel ihtiyaçlarının yanı sıra psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmakta olduğu ilk yer olan aile ortamı bu açıdan büyük önem taşımaktadır. Aile ortamı, bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri ilk doğal ortamdır ve çocuklar ilk sosyal deneyimlerini aile ortamlarında kazanmaktadır (Yavuzer, 1996). Bununla birlikte bireylerin karşılanmamış temel ihtiyaçlarının uyum bozucu bilişsel yapılarına ve işlevsel olmayan baş etme yöntemlerine temel oluşturduğu ve de uzun vadeli problemlere/psikolojik sorunlara da kaynaklık ettiği belirtilmektedir (Flanagan, 2010). Uygun yollarla ve uygun şekilde karşılanmayan temel ihtiyaçların problemleri davranışlar ile ilişkisinden hareketle, bireylerin davranışlarına yön veren temel psikolojik ihtiyaçlar da problemleri internet kullanımıyla ilişkili olduğu düşünülen önemli bireysel faktörler içerisinde değerlendirilebilir. Problemleri internet kullanımının sebeplerinden birisi olarak, başarıya ulaşma, özerk olma, ilişki kurma ve sosyalleşme ihtiyacındaki bireylerin, internet gibi kolay ulaşılabilir alternatif araçlara yönelmeleri bu bakış açısıyla değerlendirilebilir (Şahin ve Kesici, 2009). Başka bir ifadeyle, internet kullanımının zaman içerisinde problemleri bir hale gelmesi belki de bireylerin karşılanmamış bu temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir çabanın sonucu olabileceği söylenebilir.

İnternet kullanımı ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiye yönelik olarak gerçekleştirilen araştırmalarda, bireylerin bazı temel psikolojik ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılama çabası içerisinde oldukları ortaya konmaktadır (Shen, Liu & Wang, 2013; Zhu, Chen, Chen & Chern, 2011). Suler (1999)'ün, patolojik internet kullanımına ilişkin öne sürdüğü temel kriterler arasında, bireylerin hayatındaki temel ihtiyaçlardan bir ya da birkaçını karşılaması veya karşılanmamış bu temel ihtiyaçların altındaki yoksunluğu gidermesi yer almaktadır. Bu bağlamda Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi doğrultusunda internet üzerinden gerçekleştirilen etkinliklerin, bu hiyerarşide yer alan ihtiyaçlara karşılık geldiği ileri sürülmektedir. Diğer ihtiyaçlar ile birlikte bireylerin ait olma, sosyalleşme ve ilişki kurma ihtiyacı bu ihtiyaçların başında gelmektedir. Notley (2009) çalışmasında, gençlerin çevrimiçi ağ kullanımının temel olarak dört faktörden kaynaklandığı ve bu ana faktörlerden birisinin bireylerin temel ihtiyaçları olduğunu ortaya koymaktadır. Ergenlerin sosyal paylaşım sitelerini kullanma nedenlerinin araştırıldığı bir başka çalışmada (Colas ve diğerleri, 2013) ise internetin, bireylerin ait olma, beğenilme, kendini açma, kendini kötü hissettiğinde veya üzgün olduğunda kendini

rahatlatma gibi hem sosyal hem de psikolojik ihtiyaçlarını karşılama konusunda önemli bir kaynak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine konuyla ilgili olarak yapılan başka araştırmalarda da bireylerin internet aracılığıyla akademik yeterlilik ve başarı ihtiyaçlarını gidermeye çalıştıkları görölmektedir (Şahin ve Kesici, 2009; Zhu ve diğerleri, 2011). İlgili alanyazındaki çalışmalar değerlendirildiğinde internet bağımlılığı ile psikolojik ihtiyaçlar arasında bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Diğer bir ifadeyle, yaşamlarındaki karşılanmamış temel/psikolojik ihtiyaçları nedeniyle ergenlerin yoğun ve işlevsel olmayan problemleri bir internet kullanımına yönelebildikleri söylenebilir.

Psikolojik ihtiyaçlar dışında problemleri internet kullanımıyla ilişkili olduğu düşünölen ve aile ortamı ile ebeveyn davranışlarıyla özellikle ilgili olan duygu düzenleme kavramı da bir diğer önemli bireysel faktör olarak görölebilir. Duygu düzenleme genel olarak, bireylerin amaçlarına ulaşabilmesinde içsel ve dışsal işlevler olarak, duygusal tepkileri gözlemlemek, değerlendirmek ve düzenlemekten sorumludur (Thompson, 1994). Duygu düzenleme süreci, duyguların ortaya çıkışını, yoğunluğunu ve ifadesini başlatmak, sürdürmek ve değerştirmek için yer alan iç ve dış süreçlerden oluşur. Başka bir ifadeyle duygu düzenleme, bireylerin duygularını tanıması, anlaması, kontrol etmesi ve ayarlamasıyla birlikte dürtüsel davranışlarını hedeflerine ulaşmak amacıyla sosyal olarak kabul edilebilir yollarla engelleyebilme yeteneği anlamına gelmektedir (Gratz & Roemer, 2004). Bu anlamıyla bu yeteneklerin herhangi birinin veya tümünün göreceli olarak yokluğu, duygu düzenleme güçlüklerinin veya duygu bozukluklarının varlığına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle, bireylerin duygularının farkında olmaması, duygularını anlamlandıramaması ve olumsuz durumlar karşısında dürtüsel davranışlarını kontrolünde güçlük yaşaması, duygu düzenleme güçlüğu olarak tanımlanmaktadır (Gratz & Roemer, 2004).

Duygu düzenleme sürecinde birçok önemli etken rol oynamakla birlikte özellikle aile faktörünün bu süreçte oldukça önemli olduğu vurgulanmakta ve bu anlamda duygu düzenlemenin daha çok aile üzerinden gelişip şekillendiği belirtilmektedir (Masters, 1991 akt. Onat ve Otrar, 2010). Yine benzer şekilde ebeveynlik stillerinin çocukların duygu düzenlemeleri üzerinde önemli ölçüde etkili olduğu ve duygu düzenlemenin ebeveynlik stilleri aracılığıyla ailenin ikliminden etkilendiği de vurgulanmaktadır (Morris, Silk, Steinberg, Myers & Robinson, 2007). Araştırmalardan elde edilen bu bulgular, yetersiz veya uygun olmayan ebeveynlik stillerinin ve davranışlarının çocukların duygusal sıkıntılarını azaltma ve hoşa gitmeyen duyguları ile etkili bir şekilde baş etme

yeteneklerini etkileyebileceğini göstermektedir (Chang ve diğeri, 2003; Rubin & Burgess, 2002; Shipman ve diğeri, 2007; Teicher ve diğeri, 2006).

Bununla birlikte yapılan araştırmalar duygu dzenleme ile ergenlik dnmesinde yaşanan problem davranışlar arasında da bir ilişkinin olduğunu gstermektedir (Rhodes ve diğeri, 2013; Wills, Pokhrel, Morehouse & Fenster, 2011). Duygu dzenleme gçlüğü yaşayan bireylerin duygusal sıkıntıdan kaçınma amacıyla bağımlılık davranışlarına yonelebildikleri belirtilmektedir (Schreiber, Grant & Odlaug, 2012). Ergenlerde internet bağımlılığı üzerine yapılan bir araştırmaya gbre, aşırı internet kullanımının olumsuz duygularla ve stresle başa çıkmanın bir stratejisi olarak ortaya çıktığı gözlenmektedir (Grusser, Thalemann, Albrecht & Thalemann, 2005). Yapılan çalışmalarda duygu dzenleme gçlüğünün madde ve kumar bağımlılığı ile ilişkili olduğu gürmektedir (Castellanos-Ryan & Conrod, 2013; Elmas, Cesur ve Oral, 2017; Williams, Grisham, Erskine & Cassedy, 2012). Bununla birlikte, bazı çalışmalar ergenlerin bağımlılık davranışlarının başlangıcının dürtüsellik ve zayıf davranışsal inhibisyon (engellenme) ile ilişkili olduğunu ileri sürmektedir (Castellanos-Ryan & Conrod, 2013). Yine Wills ve diğeri (2011), çalışmalarında zayıf duygusal dzenleme ile ergenlerde madde kullanımı davranışı ilişkili olarak bulunmuştur. Duygu dzenleme sürecindeki gçlüklerin ergenlerin bağımlılık davranışıyla olan ilişkisinden de hareketle, ergenlerde duygu dzenleme gçlüğü ve problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucunda bağımlılığa benzer bir ilişkinin problemlili internet kullanımı için de söz konusu olduğu gürmektedir (Akin, 2014; Budak, 2017; Yu, Kim & Hay, 2013). Diğer bir ifadeyle duygu dzenleme konusundaki gçlüklerin bireylerin problemlili internet kullanımı davranışlarıyla ilişkili önemli bir değişken olduğu söylenebilir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda, internet kullanımının zaman içerisinde yaygınlaşmasıyla birlikte, bireylere fayda sağlama amacından uzaklaşarak zaman içerisinde bir problem haline dñüřebildiđi gürmektedir. Bununla birlikte internet ve teknolojilerini yoğun olarak kullanan ergenler, problemlili internet kullanımı açasından da riskli bir grubu oluşturmaktadır. Problemlili internet kullanımının bireylerin yaşamları üzerindeki olumsuz etkileri de göz önünde bulundurulduğunda, interneti işlevsel ve kontrollü olarak ve en önemlisi de internet kullanımını problemlili bir hale getirmemek için, ergenlerin problemlili internet kullanımına etki eden temel faktörleri tespit edip bu faktörler üzerinden sorunu en asgari düzeye indirgemenin önemli olacağı dñünmektedir. Ergenlerde problemlili internet kullanımına yonelik olarak birçok

çalışma yapılmış olmasına rağmen bu durum halen daha güncel bir sorun olarak varlığını korumaktadır. Özellikle ergenlik dönemindeki bireylerle ilgili önleyici çalışmaların geliştirilebilmesi amacıyla çeşitli bireysel ve psiko-sosyal faktörlerin problemlili internet kullanımına olan etkileri araştırılması gerekmektedir. İlgili alanyazında incelendiğinde, problemlili internet kullanımının algılanan ebeveyn stilleri, temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ergenlerdeki psikolojik ihtiyaçların davranışlar üzerindeki önemi ve ergenlerde internet kullanımının yaygınlığından hareketle, psikolojik ihtiyaçlar ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi önemli olabilecektir. Bütün bu bilgiler doğrultusunda bu çalışmada, ergenlerde algılanan ebeveyn stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin ve bu ilişkide psikolojik ihtiyaçların ve duygu düzenleme güçlüğü'nün rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 'ergenlerde algılanan ebeveyn stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide psikolojik ihtiyaçlar (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) ve duygu düzenleme güçlüğü'nün (içsel ve dışsal olumsuz duygu düzenleme) aracılık rolü var mıdır?' sorusuna cevap aranmıştır.

1.1 Genel Amaç ve Alt Amaçlar

Bu çalışmanın genel amacı, ergenlerde algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık rollerinin olup olmadığı incelemektir.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

H₁- Ergenlerin algılanan ebeveyn stilleri ile problemlili internet kullanımları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır (c= toplam etki).

H₂- Ergenlerin algılanan ebeveyn stilleri ile psikolojik ihtiyaçları (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler vardır (a₁, a₂, a₃= doğrudan etkiler).

H₃- Ergenlerin algılanan ebeveyn stilleri ile duygu düzenleme güçlüğü (içsel ve dışsal olumsuz duygu düzenleme) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır (a₄, a₅= doğrudan etki).

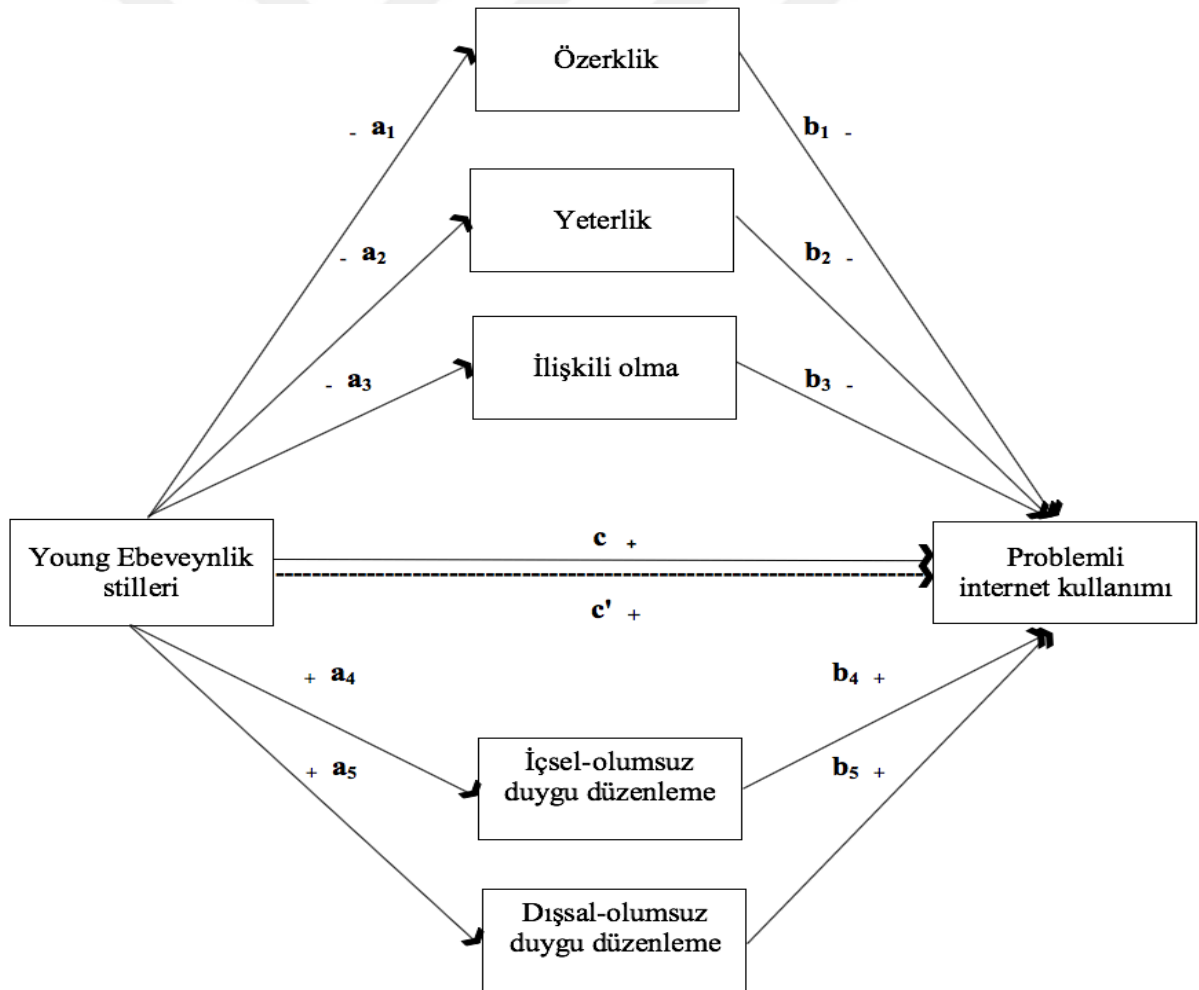
H₄- Ergenlerin psikolojik ihtiyaçları (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) ile problemlili internet kullanımları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır (b₁, b₂, b₃= doğrudan etki).

H₅- Ergenlerin duygu düzenleme güçlüğü (içsel ve dışsal olumsuz duygu düzenleme) puanları ile problemlı internet kullanımları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır (b_4, b_5 = doğrudan etki).

H₆- Ergenlerin ebeveyn stilleri ile problemlı internet kullanımları arasındaki ilişkide psikolojik ihtiyaçlar (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) aracılık rolü üstlenmektedir (c_1, c_2, c_3 = doğrudan etki).

H₇- Ergenlerin algılanan ebeveyn stilleri ile problemlı internet kullanımları arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü (içsel ve dışsal olumsuz duygu düzenleme) aracılık rolü üstlenmektedir (c_4, c_5 = doğrudan etki).

Ergenlerin algılanan ebeveyn stilleri, problemlı internet kullanımları, temel psikolojik ihtiyaçları (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) ve duygu düzenleme güçlükleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkilere ait önerilen model Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Ergenlerin ebeveyn stilleri, problemlı internet kullanımları, temel psikolojik ihtiyaçları (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) ve duygu düzenleme güçlükleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkilere ait önerilen model

1.2 Araştırmanın Önemi

İnternet ve teknolojilerini yoğun olarak kullanan ergenler problemlili internet kullanımı açısından riskli bir grubu oluşturmaktadır. Problemlili internet kullanımının özellikle çocuklar ve ergenlerin yaşamları üzerindeki fiziksel, bilişsel, duygusal ve psiko-sosyal alanlardaki önemli olumsuz etkileri de göz önünde bulundurulduğunda (Açıkgöz, Yalçın ve Öztaş, 2018) interneti işlevsel ve kontrollü olarak ve en önemlisi de internet kullanımını problemlili bir hale getirmemek için, ergenlerin problemlili internet kullanımına etki eden temel faktörleri tespit edip bu faktörler üzerinden sorunu en düşük düzeye indirgemenin önemli olacağı düşünülmektedir.

İnternetin, çocukların ve gençlerin sıklıkla kullandıkları ve hayatlarında önemli bir yere sahip oldukları bir teknoloji olmasına rağmen, ailelerin çocukların bu ortamdan karşılaşılabileceği riskleri önlemede büyük sorumlulukları olduğu vurgulanmaktadır (Özgür, 2016). Çocukların gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğu bilinen ebeveynlik stillerin, diğer birçok davranışta olduğu gibi çocukların internet kullanımı üzerinde de önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Ailesel faktörlerin dışında problemlili internet kullanımının temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygusal süreçler ile de ilişkili olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda kişisel ve sosyal faktörlerin bireylerin internet kullanımı üzerindeki etkisinden hareketle, algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişki ve temel psikolojik ihtiyaçların ve duygu düzenleme güçlüklerinin bu ilişkideki rolünün ortaya konulması, ergenlik döneminde bulunan bireylerin bu davranış örüntülerini anlamak açısından önemli olacaktır. Bununla birlikte ergenlik dönemi özellikle kimlik denemelerin ön plana çıkması ve bu yaşantıların daha sonraki dönemlerdeki kişilik özelliklerine temel oluşturacak olması açısından kritik bir dönem olarak değerlendirilmekle birlikte (Onur, 2008), bu dönemdeki bireylerin yoğun olarak interneti kullandıkları da bilinmektedir (TÜİK, 2015). Dolayısıyla problemlili bir biçimde internet kullananların kendini ifade edemeyen ve bu anlamda sosyal ilişkilerden de kaçınarak sanal ortamda daha fazla vakit geçiren ergenlerle ilgili yapılacak bu araştırma ve uygulamaların özellikle önleyici çalışmalar yapabilmek açısından büyük önem taşıyacağı düşünülmektedir. Çalışma doğrultusunda olumsuz ebeveynlik stillerinin psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü aracılığıyla ergenlerdeki problemlili internet kullanımını nasıl etkilediğini belirlemek önleyici yaklaşım açısından da önemli görülmektedir.

Ergenlerde problemlı internet kullanımına yönelik olarak birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen bu durum güncel bir sorun olarak kalmaya devam etmektedir. Özellikle ergenlik dönemindeki bireylerle ilgili önleyici ruh sağlığı çalışmaların geliştirilebilmesi amacıyla çeşitli bireysel ve psiko-sosyal faktörlerin problemlı internet kullanımına olan etkilerinin araştırılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, problemlı internet kullanımının ebeveynlik stilleri ve ilişkili değişkenler ile birlikte bir model çerçevesinde incelemenin önleyicilik bağlamında risk faktörlerini ortaya koymak; iyileştirme açısından da müdahale programları geliştirmek için bir ereve sunacağı öngörülmektedir. Diğer bir ifadeyle, ergenlerin internet bağımlılığının önlenmesi ve müdahalesi için ailesel faktörler ile ilişkili diğer bireysel faktörlerin birlikte değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda bu çalışmada, ergen bireylerin problemlı internet kullanımlarının hem sosyal hem de bireysel faktörler açısından incelenmesi ve birbirleri ile ilişkilerinin açığa kavuşturulması önemli grlmektedir. İlgili alanyazın doğrultusunda, ergenlerde problemlı internet kullanımının algılanan ebeveyn stilleri, temel psikolojik ihtiyaçları ve duygu düzenleme güçlükleri çerçevesinde birlikte değerlendirilmesinin alana da önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sayılıları

1. Bu araştırma kapsamında verilerin toplanmasında kullanılan lme araçlarına katılımcıların içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.
2. Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarının katılımcıların ilgili değişkenleri geçerli ve güvenilir bir biçimde ltğu varsayılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu alışma öz bildirim dayalı lklere ve algılanan değerlendirmelere dayalı olarak geekleştirilmektedir. z bildirim lklerinin doğası gereği söz konusu olan sosyal beğenirlik, bazı ölçümlerde daha yüksek ya da daha düşük puanların oluşmasına neden olabilir. Benzer durumun algılanan ebeveyn tutumlarına yönelik olabileceği düşünülebilir. Bununla birlikte araştırmanın çalışma grubu orum ilindeki 2018-2019 eğitim-ğretim yılında öğrenim gören lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Sonuçların tüm lise öğrencilerine genellemesi anlamında sınırlılıklar barındırdığı söylenebilir.

1.5. Tanımlar

Algılanan Ebeveynlik Stilleri: Ebeveynlerin, erken dönem uyumsuz şemaların temelini oluşturduğu düşünülen çeşitli tutum ve davranışlarını içeren ebeveynlik stillerini ifade etmektedir (Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır, 2009).

Problemlili İnternet Kullanımı: Bir kişinin hayatında internet kullanımının yarattığı psikolojik, sosyal, okul veya iş yaşamındaki zorluklar ile ilişkili bilişler ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Beard & Wolf, 2001).

Duygu Düzenleme: Genel olarak bireylerin duygularını tanıması, anlaması, kontrol etmesi ve ayarlamasıyla birlikte dürtüsel davranışlarını hedeflerine ulaşmak amacıyla sosyal olarak kabul edilebilir yollarla engelleyebilme yeteneği anlamına gelmektedir (Gratz & Roemer, 2004).

Duygu Düzenleme Güçlüğü: Bireylerin duygularının farkında olmaması, duygularını anlamlandıramaması ve olumsuz durumlar karşısında dürtüsel davranışlarını kontrolünde güçlük yaşaması olarak tanımlanmaktadır (Gratz & Roemer, 2004).

Psikolojik İhtiyaçlar: Bireylerin varlıklarını sürdürebilmeleri, büyüebilmeleri, gelişebilmeleri ve sağlıklı olabilmeleri için gerekli olan ihtiyaçları olarak tanımlanmaktadır (Deci & Ryan, 2000).

1.6. Kısaltmalar

EİDDÖ: Ergenler için Duygu Düzenleme Ölçeği

IWS: Internet World Stats

PİK: Problemlili İnternet Kullanımı

PİKÖ-E: Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği Ergen Formu

TPİÖ: Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YEBÖ: Young Ebeveynlik Stilleri Ölçeği

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın bağımlı değişkeni olan problemlili internet kullanımı ile birlikte bağımsız değişkenler olarak; algılanan ebeveynlik stilleri, temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü ile ilgili kuramsal bilgiler ve ilgili değişkenlerin araştırıldığı araştırma sonuçları yer almaktadır.

2.1.1. Problemlili İnternet Kullanımı

Son yıllarda internet kullanımının tüm yaş gruplarına ve yaşamın tüm alanlarına hızlı bir şekilde nüfuz ettiği ve günlük yaşamda internet kullanımında önemli bir artışın olduğu gözlenmektedir (Durkee ve diğerleri, 2012; Mihara ve diğerleri, 2016; Vigna-Taglianti ve diğ., 2017). İnternetin son on yıl içinde katlanarak büyüdüğü ve günlük yaşamımızda başkalarıyla ilişki kurmak, bilgiye ulaşabilmek, işleri organize etmek ya da yeni oluşmakta olan dijital toplum aracılığıyla gerçek yaşamdan kaçmak için yoğun olarak tercih edilen bir ortam haline geldiği görülmektedir (Morentin, Cortés, Medrano & Apodaca, 2014).

İnternet teknolojilerinin hızlı yükselişi, sadece bilgi edinme için değil, aynı zamanda eğlence amacıyla internet kullanımını tüm dünyada insanlar arasında özellikle de ergenler arasında yaygınlaştırmıştır. İnternetin kullanımı, tüm dünyada yetişkin popülasyondan çocuklara doğru hızla yayılmaya devam etmektedir (Lin & Gau, 2013). Giderek daha fazla çocuk internette vakit geçirmekte ve çevrimiçi oyun oynamakta, alışveriş yapmakta, film izlemekte ve sohbet etmek için internet ve internet teknolojilerini kullanmaktadır.

İnternet çift taraflı bir kılıç olarak değerlendirilmekte, bu anlamıyla bireylerin uyumlarını bozmayacak şekilde sınırlı bir internet kullanımı yararlı; ancak aşırı ve kontrolsüz internet kullanımı ise sorun yaratacak şekilde zararlı bir davranış olarak kabul görmektedir (Li, Dang, Zhang, Zhang & Guo, 2014).

İlgili alanyazında internetin aşırı ve kontrolsüz kullanımını tanımlamak için birçok farklı terimin kullanılmış olduğu görülmektedir. Bu terimler “internet bağımlılığı” (Young, 1998, 1999), “kompulsif internet kullanımı” (Lin & Gau, 2013), “patolojik internet kullanımı” (Weinstein & Lejoyeux, 2010) ve “problemlı internet kullanımı” (Beard & Wolf, 2001) gibi farklı kavram ve açıklamaları içermekle birlikte aslında bütün bu kavramların bireyin uyumunu ve sağlığını bozacak şekilde aşırı ve problemlı bir kullanımı ifade ettiği gözlenmektedir. Bu kavramsallaştırmalar içerisinde son yıllarda bağımlılık yerine daha sık kullanılmaya başlanan ve ergen bireylerin sağlıksız ve kontrolsüz internet kullanımını daha iyi yansıttığı düşünölen problemlı internet kullanımı kavramı ön plana çıkmaktadır. Bu anlamıyla problemlı internet kullanımı, bir kişinin hayatında internet kullanımının yarattığı psikolojik, sosyal, akademik veya iş yaşamındaki zorluklar ile ilişkili bilişler ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Beard & Wolf, 2001). Problemlı internet kullanımı, internet kullanımında bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan aşırı ya da yetersiz kontrol altında olan meşgüliyet, dürtüler ya da davranışlarla karakterizedir (Weinstein & Lejoyeux, 2010).

PİK, büyümekte olan bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmekte ve internetle birlikte ilgili sosyal medya siteleri gibi yeni teknolojilerin artan kullanımı, gençlerin daha fazla çevrimiçi risklere (cinsel istismar, duygusal istismar, sanal zorbalık vb.), ruh sağlığı risklerine (yalnızlık, depresyon ve intihar vb.) ve fiziksel sağlık şikayetlerine maruz kalmalarına neden olmaktadır (Ching-Chang ve diğerleri, 2015; Kaplan, 2016; Öner, 2015; Van den Eijnden, Meerkerk, Vermulst, Spijkerman & Engels, 2008). Yapılan çalışmalar çocuk ve ergenlerin problemlı internet kullanımları ile psikolojik iyi oluşlarının da ilişkili olduğunu göstermektedir (Chen, 2012; Devine & Lloyd, 2012; Huang, 2010; Van den Eijnden ve diğerleri, 2008).

Yukarıda belirtildiği üzere, söz konusu kullanımdan kaynaklanan olumsuz sonuçlara neden olan internet kullanımının, bağımlılık, sosyal izolasyon ve aile ilişkilerinin bozulması (Li, Garland & Howard, 2014) ve kişisel ve ahlaki gelişmelere yönelik riskler taşıdığı belirtilmekte (León, Machargo, Luján, López & Martín, 2003), özellikle de ergenlik dönemindeki bireylerin, bazı kişisel ve bağlamsal faktörler mevcutsa bu

zararlara daha açık oldukları vurgulanmaktadır (Pace ve diğerleri, 2014). Bu nedenle, ergenlerin internet bağımlılığının koruyucu ve riskli faktörlerini tanımlamanın ve bazı eğitim stratejileri geliştirmenin önemi gündeme gelmiş ve internet bağımlılığının, ergenlere yönelik bu olumsuz etkilerinin farkındalığıyla, araştırmacılar internet kullanımının olumlu ya da koruyucu faktörlerine daha fazla ilgi göstermeye ve bazı müdahalelerde bulunmaya çalışmışlardır (Shi, Wang & Zou, 2016).

Aile faktörlerinin ergenlerin problemlili internet kullanımı başlangıcında ve yoğunlaşmasında önemli bir rol oynayabileceği düşüncesi, son yıllarda çalışmaların odağında olmuştur (Durkee ve diğerleri, 2012). Bazı araştırmacılar internet bağımlılığını çevre perspektifinden açıklamaya çalışmışlar ve araştırma sonuçlarına göre, ailenin ergenlerin internet davranışlarını etkileyen önemli çevresel/sosyal faktörlerden birisi olduğu, belki de bu çevresel faktörlerden en önemlisi olduğu vurgulanmıştır (Shi, Wang & Zou, 2016). Son zamanlarda yapılan araştırmalarda internet bağımlılığı olan gençlerin ebeveynleri ailelerine karşı olan memnuniyetsizliğini bildirdikleri belirtilmektedir (Lam, Peng, Mai & Jing, 2009). Bu da araştırmacıların ergenlerin internet kullanımında ebeveyn davranışlarının etkisine daha fazla dikkat etmelerini gündeme getirmiştir (Li ve diğerleri, 2014). Konuyla ilgili olarak, ebeveynlerin sağladığı duygusal destekleri, bakım ve ilgi göstermeleri (Schimmenti, Guglielmucci, Barbasio & Granieri, 2012; Yen, Ko ve diğerleri, 2007; Yen, Yen ve diğerleri, 2007; Yen ve diğerleri, 2009) ergenlerin bağımlılık düzeylerinin düşük olmasında koruyucu faktörler olarak kabul edilirken; ailesel duygusal tutum eksikliği (Pace ve diğerleri 2014), yüksek aile çatışması ve düşük ebeveyn kontrolü (Yen ve diğerleri, 2007; Yen ve diğerleri, 2009) ile anne-baba istismarı ve ebeveynlerin duygusal ihmali (Schimmenti & Bifulco, 2013) gibi yaklaşımların ise internet bağımlılığındaki önemli riskli faktörleri olarak yer aldığı vurgulanmaktadır. Yine problemlili internet kullanımı olan gençlerin ailelerini, diğer grubun ailelerine göre, daha genel aile işlevsizliği ve aile memnuniyetsizliğine sahip (Fan ve diğerleri, 2006; Liu, 2007), daha düşük aile organizasyonu düzeyleri (Li, 2007; Peng & Zhou, 2007) ve bununla birlikte daha yüksek aile çatışması düzeyi ve daha az sıcak aile ortamı içeren (Luo & Peng, 2008; Peng & Zhou, 2007; Yu ve diğerleri, 2009) aileler olarak bildirilmişlerdir. Bu araştırma bulguları, internet bağımlılığına sahip olan bu bireylerin aileleri ve aile yaşantıları ile ilgili bazı sorunlar yaşadığını göstermektedir.

Ergenlerin internet bağımlılığı üzerinde ebeveyn davranışlarının incelendiği bir çalışmada (Li ve diğerleri, 2014), internet bağımlılığı olan ergenlerin, internet bağımlılığı

olmayan gençlere kıyasla anne ve babalarını daha fazla cezalandırıcı, daha az destekleyici, daha az sıcak ve ilgili algıladıkları diğer bir ifadeyle diğerlerine göre daha olumsuz ebeveyn davranışı yaşadıkları ve olumsuz ebeveyn tutumlarına maruz kaldıkları, daha da önemlisi ebeveyn davranışları ve öz kontrolün, internet bağımlılığını doğrudan yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Tüm bu sonuçlar, problemlili internet kullanımına sahip ergenlerin ailelerinin daha işlevsiz bir yapıda olduğunu ve ebeveyn tutumlarını daha olumsuz olarak algılamış olduklarını göstermektedir. Aile ortamı ve ebeveyn tutumları ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkiden de hareketle, aile ortamı içerisinde gelişen ve anne-baba tutumları çerçevesinde değerlendirilebilecek olan uygun olmayan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında da bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

2.1.2. Ebeveynlik Stilleri

Aile, bir kişinin erişime sahip olduğu en erken ve en yakın ortamdır ve bu ortamda ebeveyn davranışları bireylerin gelişimde her açıdan önemli bir rol oynamaktadır. Çocuğa verilen ebeveyn tepkileri, bağlanma kalıplarının gelişmesini sağlamakta, daha sonraki ilişkilerde kişinin algılarını, duygularını, düşüncelerini ve beklentilerini yönlendirecek içsel çalışma modellerine yön vermektedir (Bretherton & Munholland, 1999 akt. Floros & Siomos, 2013). Darling (1999) ve Darling & Steinberg (1993) ebeveynliği, çocukların gelişimini etkilemek için bireysel ve birlikte çalışan birçok özel davranış içeren karmaşık bir faaliyet olarak açıklamaktadır (Akt. Valcke, Bonte, De Wever & Rots, 2010). Ebeveynlik kavramı incelenirken ebeveynlerin tutumları, uygulamaları ve davranışları ön plana çıkmaktadır.

Ailenin çocuk yetiştirmede kullandığı/benimsediği yaklaşımlar anne-baba tutumları, ebeveyn tutumları ya da çocuk yetiştirme stilleri veya ebeveynlik biçimleri gibi farklı kavramlar ile ifade edilmektedir. Ebeveyn tutumları, ebeveynlerin çocukları ile iletişim tarzlarını, stillerini ve onlara sağladıkları duygusal ortam içerisindeki davranışlarını içermektedir (Darling & Steinberg, 1993). Ebeveynlik stilleri genel olarak anne ve babanın çocuklarına yönelik gerçekleştirmiş olduğu tutum ve davranışlarını ifade etmektedir.

Bununla birlikte, Şema Terapi Kuramı açısından, anne-babaların bireylerin yetişkin yaşamında problemlere yol açtığı kabul edilen erken dönem uyumsuz şemaların temelini

oluşturduğu düşünölen çeşitli tutum ve davranışları algılanan ebeveynlik stillerini ifade etmektedir (Soygüt ve diğlerleri, 2009). Diğler bir ifadeyle algılanan ebeveynlik stilleri, bireylerin çocukluk döneminde maruz kaldıkları olumsuz ebeveynlik biçimlerine ilişkin algılarını içermektedir (Soygüt ve Çakır, 2009). Şema Terapi Modeli açısından ebeveynlik biçimleri, genellikle çocukluk çağı yaşantılarıyla ilgili olan ve erken dönem uyum bozucu şemaların oluşumunda önemli rol oynayan olumsuz ebeveyn yaklaşımları olarak değerlendirilmektedir (Gör, Yiğit, Kömürçü ve Şankal-Ertürk, 2017).

Diğler taraftan anne-babaların çocuklarıyla kurdukları ilişkinin ve etkileşimin çocuğun gelişim süreci üzerinde önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir (Aunola & Nurmi, 2005; Wissink, Dekovic & Meijer, 2006). Bu anlamda ailelerin özellikleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerinin çocukların farklı gelişimsel sonuçlara ve güncel sorun ve uyum problemlerine neden olabileceği vurgulanmaktadır (Aboobaker, Jangam, Sagar, Amaresha & Jose, 2019; Giren ve Öztürk, 2014; Hemphill & Littlefield, 2006; Wang, Liu & Wang, 2013). Olumlu aile ortamı ve ebeveynlik stilleri, ergenlik dönemindeki uyumsuz davranışları önleme ve tahmin etme ve onların iyi oluş düzeylerine yardımcı olma açısından çok kritik bir rol oynamaktadır (Cui & Conger, 2008; Hoeve ve diğlerleri, 2009; Say ve Batıgün, 2016; Van den Eijnden, Spijkerman, Vermulst, Van Rooij & Engels, 2010).

Konuyla ilgili olarak yapılan araştırmalarla, ebeveynlerin eylemlerinin çocuklarının gelişimini, davranışlarını, tutumlarını ve değerlerini kullanarak nasıl etkilediğini belirlenmeye çalışılmıştır (Aunola & Nurmi, 2005; Chou, Chou & Chen, 2015; Li ve diğlerleri, 2014). Ebeveyn tutum ve davranışları ile çocukların davranışsal ve uyum problemleri arasında bir ilişkinin olduğu görölmektedir (Rubin & Burgess, 2002). Bu anlamda ergenlerin davranışsal problemleri ve zayıf duygusal iyilik halleri ile sıcak ve destekleyici olarak görölen olumlu ebeveyn davranışları arasında negatif bir ilişki gözlenirken; diğler taraftan tutarsız, cezalandırıcı ve katı olarak sergilenen olumsuz ebeveyn davranışları ile pozitif bir ilişki gözlenmektedir (Cui & Conger, 2008; Say ve Batıgün, 2016). Benzer şekilde katı, aşırı korumacı ve reddedici olarak algılanan ebeveyn tutumları ile depreyon ve anksiyete bozuklukları arasında da önemli bir ilişkinin olduğu görölmektedir (Aka, 2011). Kötü muamele görmüş çocukların sık sık düşük benlik saygısı, intihar düşüncesi veya hatta intihar, alkol ve madde bağımlılığı, depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu gibi önemli ruhsal sıkıntıları (duygusal ve davranışsal sorunlar) yaşadığı görölmektedir (Kidd & Carroll, 2007). Bu anlamda bireylerin

sergiledikleri işlevsel olmayan davranışları üzerinde çocukluk ve ergenlik dönemindeki ebeveyn tutumlarının ve aile ortamların önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda, problemlili internet kullanımına sahip olan çocukların ebeveynlerinin uygun olmayan çeşitli tutum ve davranışlarının bu kapsamda değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmacılar genel olarak ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını etkileme çabalarını açıklamak için ebeveynlik stillerinin, olumlu ebeveynlik tutumu ve olumsuz ebeveynlik tutumu olmak üzere farklı iki boyutu olduğunu açıklamışlardır. Her boyut, birçok özel ebeveyn davranışından oluşmaktadır (Gallagher, 2002; Van Leeuwen & Vermust, 2004 akt. Li ve diğerleri, 2014). Farklı ebeveyn davranışlarının kombinasyonu, gençlik gelişiminin en iyi yordayıcısı olarak görülmekte ve ebeveyn faktörünün, ergenlerin psikolojik gelişimi ile birlikte birçok problem davranışını da etkilediği belirtilmektedir. Bununla birlikte, ebeveynlik stillerinin çocukların internet kullanımı ve internet tutumlarını da bu açıdan önemli bir ölçüde etkileyebilmektedir (Pan, Gauvain & Schwartz, 2013). Ebeveynlik stilleri ile birlikte, ebeveynlerin internet davranışlarının da bir rol model olarak, çocukların internet kullanım düzeylerini yordadığı görülmektedir (Valcke ve diğerleri, 2010). Bu anlamda çocuk gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülen ebeveynlik stillerinin, çocukların ve ergenlerin internet kullanımları üzerinde önemli bir etkiye sahip bir faktör olabileceği düşünülmektedir. Başka bir ifadeyle, ergenlerin problemlili internet kullanımlarını etkileyebilecek en önemli faktörlerden birinin ailesel faktörler olduğundan hareketle, ergenlerin olumsuz olarak algıladıkları ebeveyn stilleri ile problemlili internet kullanımları arasında pozitif yönde bir ilişkinin olabileceği öngörülmektedir.

Yukarıda bilgiler doğrultusunda, ailenin çocukların gelişimi ve de uyum bozucu davranışları üzerindeki önemli etkisi görülmektedir. Aile, bir çocuğun ilk ortamı ve gelecekteki ilişkiler ve etkileşimler için bir prototipti olarak değerlendirilmekte ve aynı zamanda sadece maddi değil, psikolojik ihtiyaçlar da dahil, toplumsal ilişkilerin gereğini yerine getirmede etkili olan temel ihtiyaçların karşılanması için temel kaynak olmaktadır (Hazan & Shaver, 1994 akt. Floros & Siomos, 2013). Bu doğrultuda ergenlerin internet kullanımlarının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi için ailesel faktörlerin dışında bu ilişkili faktörlerin de incelenmesinin önemli/gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

2.1.3. Temel Psikolojik İhtiyaçlar

Ergenlerin problemleri internet kullanımlarında etkili olabilecek bir başka değişkenin de onların karşılanmamış temel psikolojik ihtiyaçları olabileceği düşünülmektedir. Bireylerin yaşamlarını idame ettirebilmeleri için karşılanması gereken, karşılanmadığında ise organizmada gerginliğe yol açan tüm biyo-psikolojik insan gereksinimleri psikolojik ihtiyaçlar olarak adlandırılmaktadır (Eysenck ve diğerleri, 1972 akt. Kesici ve diğerleri, 2003). Deci & Ryan, (2000) psikolojik ihtiyaçları, bireylerin varlıklarını sürdürebilmeleri, büyüebilmeleri, gelişebilmeleri ve sağlıklı olabilmeleri için gerekli olan ihtiyaçları olarak tanımlamaktadır.

Güdülenme kuramlarından biri olan Dürtü Kuram'ı, bireylerin yeterince karşılanmamış gereksinimlerin bireylerde gerginlik yarattığını ve bireylerin bu gerginlikten kurtulmak adına çeşitli girişimlerde bulduklarını ileri sürmektedir (Tuna, 2013). Yine benzer şekilde temel psikolojik ihtiyaçları inceleyen Öz-Belirleme Kuramı'na (Deci & Ryan, 2000) göre ise, temel psikolojik ihtiyaçlar; özerklik, yetkinlik ve ilişkili olmaktır. Bu ihtiyaçlardan ilişki ihtiyacı, sosyalleşmeyi ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurmayı; yeterlik ihtiyacı, zor işlerde başarılar elde etmek ve istenilen hedeflere ulaşmak yoluyla beklenen geribildirimleri almayı; özerklik ihtiyacı ise, bireylerin tercihlerinde özgür hareket etmelerini ve davranışlarının sonuçlarının sorumluluğunu üstlenmesini ifade etmektedir (Şahin ve Korkut-Owen, 2009).

Özerklik teorisine göre üç temel psikolojik ihtiyacın uygun şekilde karşılandığı zaman sorun yaşanmadığı; evrensel nitelik gösteren bu ihtiyaçların engellendiği durumlarda ise bireylerin sıkıntılar yaşadığı ve bu ihtiyaçlarını gidermek amacıyla işlevsel olmayan davranışlar da dahil olmak üzere çeşitli davranış denemelerinde buldukları belirtilmektedir (Deci & Ryan, 2000; Deci ve diğerleri, 2001). Heckert ve diğerleri (2000) ise, temel psikolojik ihtiyaçları; ilişki, başarı, özerklik ve başatlık olarak gelişimsel ihtiyaçlar olarak tanımlanmıştır. Bireyin gelişimini sürdürebilmesi için bu temel gereksinimlerinin uygun bir şekilde karşılanması gerektiği belirtilmekte ve bu temel ihtiyaçların karşılanmaması durumunda ise bireylerin kişisel ve sosyal alanlarda sorunlarla karşı karşıya kalabileceği vurgulanmaktadır. Diğer taraftan evrensel nitelik gösteren bu temel ihtiyaçların uygun bir şekilde doyurulmasının bireylerin gelişimleri, ruh sağlıkları ve öznel iyi oluşları için de gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Ryan & Deci, 2000; Deci ve diğerleri, 2001).

Şema Terapi Kuramı kapsamında da bireylerin sahip olduğu uyum bozucu şemalarının kökeninde erken dönem yaşantılara dikkat çekilmekte ve bireylerin psikolojik olarak sağlıklı ve uyumlu yetişebilmeleri için çocuklukta evrensel olarak görülen önemli alanlardaki temel ihtiyaçların karşılanması önemli olarak görülmektedir. Bu kurama göre, çocuğun sağlıklı birer birey olmasına engel oluşturacak şekilde aşırı katı, ihmalkâr, reddedici ya da aşırı izin verici olma ve sınır koymama gibi olumsuz nitelikler taşıyan ebeveyn tutum ve davranışları çocuğun ihtiyaçlarının yeterli ve uygun bir şekilde karşılanmamasına neden olarak erken dönem uyumsuz şemaların gelişiminde önemli role sahip olmaktadır (Young ve diğerleri, 2003). Erken dönem uyum bozucu şemalar zamanla işlevsel olmayan başa çıkma davranışlarına, bu tür davranışlar da bireylerin hayatlarının önemli alanlarda bozulmalara ve de sorunlar yaşamalarına kaynaklık etmektedir (van Vreeswijk, Broarsen & Nadort, 2012).

Bireylerin karşılanmamış temel ihtiyaçlarının uyum bozucu bilişsel yapılarına ve işlevsel olmayan baş etme yöntemlerine temel oluşturduğu ve de uzun vadeli problemlere/psikolojik sorunlara da kaynaklık ettiği belirtilmektedir (Flanagan, 2010). Yeterli ve uygun bir şekilde karşılanmayan ihtiyaçların problemleri davranışlar ile ilişkisinden hareketle, bireylerin davranışlarına yön veren temel psikolojik ihtiyaçlar bu anlamıyla problemleri internet kullanımı ile ilişkili olduğu düşünülen bireysel faktörler içerisinde değerlendirilebilir. Diğer bir ifadeyle, internet kullanımının zaman içerisinde problemleri bir hale gelmesi, bireylerin karşılanmamış bu temel psikolojik ihtiyaçları ile ilişkili olabilir.

Bireylerin internet kullanma amaçları düşünüldüğünde birçok kullanım nedeninin aslında uygun olarak karşılanmamış bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik olduğu görülebilmektedir (Suler, 1999). Konuyla ilgili olarak, online/video oyunları ile ergenlerin psikolojik ihtiyaçlarının öz belirleme kuramı çerçevesinde incelenmiş olduğu çalışmalarda (Chiang & Lin, 2010; Rogers, 2017; Ryan, Rigby & Przybylski, 2006) online oyunların bireylerin özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyacını karşıladığı ve bu anlamda online oyun oynamaya yönelik olan davranışlarını da devam ettirdiği belirtilmektedir. Bununla birlikte bazı bireylerin interneti sağlamış olduğu başkalarıyla bir arada olmaya yönelik olan sosyal faydası nedeniyle kullandıkları da gözlenmektedir (Sırakaya ve Seferoğlu, 2013). Diğer taraftan bireylerin sosyal onay ihtiyaçları ile problemleri internet kullanımı arasında da anlamlı bir ilişki söz konusudur (Aydoğmuş ve Demir, 2017). Bu açıdan değerlendirildiğinde zamanla internet ve teknolojileri ergen bireylerin temel psikolojik

ihtiyaçlarını karşılama veya gereksinimlerini giderme süreçlerinde rol oynayan önemli bir araç haline geldiği çıkarımı yapılabilir.

Konuyla ilgili olarak yapılan araştırmalar, bireylerin bazı temel psikolojik ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılama eğiliminde olduklarını göstermektedir (Colas ve diğerleri, 2013; Shen ve diğerleri, 2013; Şahin ve Kesici, 2009; Zhu ve diğerleri, 2011). Ergenlerin internet ve problemleri internet kullanımının farklı psiko-sosyal değişkenler açısından incelendiği bir çalışmada (Balkaya-Çetin, 2014), hem kız hem de erkek ergenlerin sevmeye/sevilmeye ve güç ihtiyaçları, problemleri internet kullanımının önemli yordayıcıları olarak bulunmuştur. Bununla birlikte kız ergenlerde, başarılı, kararsız ve dağınık kimlik statüleri ve heyecan arama; erkeklerde ise sevmeye/sevilmeye ve güç ihtiyaçları, başarılı ve dağınık kimlik statüleri ile yine heyecan arama ve yaşam doyumu problemleri internet kullanımının diğer önemli yordayıcıları olarak bulunmuştur. Benzer bir biçimde, online/video oyunları ile ergenlerin psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkinin incelenmiş olduğu çalışmalarda (Chiang & Lin, 2010; Rogers, 2017; Ryan, ve diğerleri, 2006), online oyunların bireylerin özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyacını karşıladığı ve bu anlamda online oyun oynamaya yönelik davranışı da devam ettirdiği belirtilmektedir. İlgili alanyazındaki çalışmalar değerlendirildiğinde bireylerin yaşamlarındaki karşılanmamış temel psikolojik ihtiyaçları nedeniyle yoğun ve işlevsel olmayan problemleri bir internet kullanımına yönelebildikleri söylenebilir.

2.1.4. Duygu Düzenleme Güçlüğü

Duygu düzenleme kavramı da problemleri internet kullanımı ile ilişkili olduğu düşünülen bir diğer önemli bireysel değişken olarak değerlendirilmektedir. Bu anlamda duygu düzenleme, bireylerin özellikle hedeflerine ulaşmak için yoğun ve geçici nitelikteki duygusal hedeflerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve değiştirilmesinde asıl sorumlu olan içsel ve dışsal tepki süreçlerinden oluşmaktadır (Thompson, 1994). İçerik olarak, duyguların ortaya çıkışını, yoğunluğunu ve ifadesini başlatmak, sürdürmek ve değiştirmek için yer alan içsel ve dışsal süreçleri içermektedir. Duygu düzenleme, duygusal tepkilerin dinamik bir şekilde kontrol altına alınması ve ayarlanmasının ötesinde görülmekte ve duygusal düzenlemenin duyguyu durdurmak veya azaltmaktan çok daha fazlası olduğu vurgulanmaktadır (Cole, Michel & Teti, 1994). Başka bir ifadeyle duygu düzenleme kavramı, genel olarak bireylerin duygularını tanıması, anlaması, kontrol

etmesi ve ayarlamasıyla birlikte dürtüsel davranışlarını hedeflerine ulaşmak amacıyla sosyal olarak kabul edilebilir yollarla engelleyebilme yeteneği anlamına gelmektedir (Gratz & Roemer, 2004). Buna karşın bireylerin duygularının farkında olmaması, duygularını anlamlandıramaması ve olumsuz durumlar karşısında dürtüsel davranışlarını kontrolünde güçlük yaşaması ise, duygu düzenleme güçlüğü olarak tanımlanmaktadır (Gratz & Roemer, 2004).

Duygu düzenleme sürecinde aile iklimi ile birlikte tutum ve davranışlarıyla ebeveynlerin rolünün oldukça önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır (Holodynski & Friendlmeier, 2006; Morris ve diğerleri, 2007; Thompson, 2014). Bu anlamda çocukluk ve ergenlik döneminde duyguların gelişiminde bireysel ve çevresel birçok faktör önemli bir rol oynamakla beraber (LeBlanc, Essau & Ollendick, 2017; Mishra & Tung, 2018), özellikle aile bağlamının önemli bir etkisinin olduğu ve duygu düzenlemenin daha çok aile üzerinden gelişip şekillendiği konusunda araştırmacılar fikir birliğine varmıştır (Darling & Steinberg, 1993; Masters, 1991 akt. Onat ve Otrar, 2010; McDowell, Kim, O'neil & Parke, 2002). Erickson (1989'den akt. Southam-Gerow, 2013), çocuklar ile istismar ve olumsuz davranışta bulunan bakım verenler arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bu çocukların karamsar, dürtüsel, tartışmacı, öz kontrolleri düşük olduğu tespit edilmiştir. Duygu düzenlemenin bir yönünü çocuk ile aile ve kültür gibi çevresel değişkenlerin içerdiği vurgulanmaktadır (Mishra & Tung, 2018). Bu anlamda bakım verenlerin özellikleri ile birlikte tutum ve davranışlarının duygu düzenlemenin gelişiminde önemli olduğu vurgusu yapılmaktadır (Calkins, 1994). Bu çerçeveden bakıldığında duygu düzenlemenin önemli bir ölçüde çocuk ile onun ebeveynleri veya bakım verenleri arasındaki ilişkinin bağlamından etkilendiği söylenebilir (Southam-Gerow, 2013).

Araştırmalardan elde edilen bulgular, yetersiz veya uygun olmayan ebeveynlik stillerinin ve davranışlarının çocukların duygusal sıkıntılarını azaltma ve hoşla gitmeyen duyguları ile etkili bir şekilde baş etme becerilerini olumsuz etkileyebileceğini (Chang ve diğerleri, 2003; Rubin & Burgess, 2002); diğer taraftan besleyici ve destekleyici aile ortamının varlığının ise duygu düzenleme sürecinin uygun gelişimi için önemli olduğunu göstermektedir (Aka, 2011; Jaffe, Gullone & Hughes, 2010; Macklem, 2008). Ebeveynlerin sert veya katı bir şekilde ebeveynlik yoluyla gösterdikleri tutum ve davranışları ile birlikte aşırı kontrol gibi olumsuz olarak değerlendirilen ebeveynlik stillerinin de çocuklarının duygularını düzenleme becerisini olumsuz etkileyebileceği belirtilmektedir (Eisenberg ve diğerleri, 1999 akt. Chang ve diğerleri, 2003; Manzeske &

Stright, 2009; Shipman ve diğeri, 2007; Teicher ve diğeri, 2006). Ayrıca yapılan çalışmalarla ebeveynlerin (duygusal) tepkileri (Hurrell, Hudson & Schniering, 2015) ve duygusal erişilebilirlikleri (Gökçe, 2013; Özdoğan ve Cenkseven-Önder, 2018) ile çocukların duyu düzenleme süreçleri arasında da anlamlı ilişkilerin olduğu ortaya konmuştur. Bu anlamda duyu düzenleme konusunda sorunların oluşmasında aile yaşantıları ile birlikte özellikle erken dönem çocukluk deneyimlerinin ve bakım verenlerin etkisinin önemli olduğu söylenebilir.

Duygu düzenleme sürecinin açıklanmış olduğu Süreç Modelinde (Gross & John, 2003) duyu düzenlemede bilişsel yeniden değerlendirme (cognitive reappraisal) ve etkileyici bastırma (expressive suppression) olmak üzere iki tür stratejiden bahsedilmektedir. Bilişsel yeniden değerlendirme, duyu uyandıran bir durumu, anlamını ve duygusal etkisini değiştirecek şekilde yeniden yorumlamanın bir yolu olarak görülürken; bastırma ise duygusal öznel deneyiminin etkisini değiştirmez, sadece hissedilen duygunun ifadesini bastırır diğeri bir ifadeyle, bu strateji duygusal ifade davranışını engelleme çabası olarak görülür. Bu haliyle de bilişsel yeniden değerlendirmenin, bastırma stratejisinden daha etkili bir strateji olduğu vurgulanmaktadır (Gross & John, 2003). Çünkü çocuk ve ergenlerde duyu düzenlemenin gelişimindeki temel amaç, sosyal olarak duyguları yönetmenin uygun yollarını öğrenmektir (Eisenberg & Morris, 2003). Duygu düzenleme ile ilgili olarak yaşanan problemlerin, psikopatoloji tanı ölçütlerinin önemli bir kısmını (yaklaşık olarak %75'ini) karşıladığı belirtilmektedir (Thompson & Goodman, 2010).

Hurrell ve diğeri (2015) anksiyete bozukluğu tanısı alan çocukların bir dizi olumsuz duyguları düzenlemede önemli ölçüde daha fazla zorluk yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır. Araştırma sonuçları işlevsel duyu düzenleme süreçlerinin psikolojik iyi oluşla olumlu; işlevsel olmayan stratejilerin ise psikolojik sağlığa ilişkin olumsuz etkilerinin olduğunu göstermektedir (Gross & John, 2003; Haga, Kraft & Corby, 2009; Duy ve Yıldız, 2014). Bu anlamda ergenler arasında duyguları bastırma, depresyon, anksiyete gibi olumsuz psikolojik sonuçlarla ilişkilendirilmektedir (Aka, 2011; Gullone & Taffe, 2012; Hurrell ve diğeri, 2015). Ayrıca, bilişsel yeniden değerlendirme, depresyon, anksiyete gibi içselleştirilmiş zorluklarla negatif olarak ilişkili olarak bulunmuştur (Aka, 2011; Lougheed & Hollenstein, 2012). Benzer şekilde ergenlikte duyu düzenleme güçlüğünün, anksiyete, saldırgan davranışlar ve yeme bozuklukları (McLaughlin ve diğeri, 2011) depresyon, intihar düşüncesi, alkol ve madde kötüye kullanımı ile birlikte yaşamın diğeri

alanlarında farklı problemler ile ilişkili olduğu görülmektedir (Rhodes ve diğ., 2013; Weinberg & Klonsky, 2009; Wills ve diğ., 2011).

Duygu düzenleme güçlüğü yaşayan bireylerin, duygusal sıkıntıdan kaçınabilmek amacıyla bağımlılık davranışlarına yönelebildikleri de belirtilmektedir (Grusser ve diğ., 2005; Schreiber ve diğ., 2012). Konuyla ilgili olarak yapılan çalışmalarda, zayıf duygusal düzenleme ile ergenlerde madde kullanımı davranışı ilişkili olarak bulunmuştur (Castellanos ve diğ., 2013; Wilens, Martelon, Anderson, Shelley-Abrahamson, Biederman, 2013; Wills ve diğ., 2011). Yine duygu düzenleme güçlüğü ile patolojik kumar oynama davranışı arasında benzer bir ilişki gözlenmektedir (Castellanos-Ryan & Conrod, 2013; Elmas ve diğ., 2017; Potenza ve diğ., 2011; Williams ve diğ., 2012). Duygu düzenleme konusundaki güçlüklerin bağımlılık davranışıyla olan bu ilişkisinden yola çıkarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, duygu düzenleme güçlüğü ile problemlerli internet kullanımı arasında da benzer bir ilişkinin olduğu görülmektedir (Akin, 2014; Budak, 2017; Ercengiz ve Şar, 2017; Yu, Kim & Hay, 2013). Başka bir ifadeyle, zorlayıcı yaşam olayları karşısında ergenlerin duygu düzenleme konusunda yaşadıkları güçlüklerin problemlerli internet kullanımı davranışlarıyla ilişkili önemli bir değişken olduğu düşünülmektedir.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. İlgili Yurtdışı Araştırmalar

Alanyazında ailesel faktörlerin ve ebeveyn tutumları veya stilleri olarak ebeveyn yaklaşımlarının internet bağımlılığı ile olan rolünü değerlendiren birçok çalışma bulunmaktadır (Ching-Chang ve diğ., 2015; Floros & Siomos, 2013; Floros, Fisoun & Siomos, 2013; Liu & Kuo, 2007; Weinstein & Lejoyeux, 2010; Xiuqin ve diğ., 2010). Ebeveyn-çocuk çatışması ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu gösteren araştırma bulguları (Yen ve diğ., 2007) ile birlikte yine aynı şekilde olumlu bir ebeveyn-çocuk ilişkisi ile internet kullanımının daha düşük seviyede olduğu yönünde bulgular da mevcuttur (Liu & Kuo, 2007). Bununla birlikte Huang ve diğ., (2009), çalışmalarında aile ortamı olarak olumsuz/kötü aile ortamının

ve sevgi eksikliğinin olduğu ailelerde bulunan çocukların daha yüksek düzeyde internet kullanımına sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Avrupa'daki ergenler arasında patolojik internet kullanımının yaygınlığının demografik ve sosyal faktörler açısından incelenmiş olduğu bir çalışmanın sonuçları (Durkee ve diğerleri, 2012), biyolojik ebeveyn ile yaşamayan öğrenciler ile birlikte düşük ebeveyn ilgisinin hem işlevsel olmayan hem de patolojik internet kullanımı açısından en önemli risk faktörleri arasında yer aldığını göstermiştir. Benzer şekilde Siomos ve diğerleri (2012), çalışmasında ebeveyn tutumlarının internet bağımlılığının en önemli yordayıcısı olduğunu vurgulamaktadır.

Ergenlerin riskli çevrimiçi davranışlarının cinsiyet, din ve ebeveynlik tarzları açısından incelendiği başka bir çalışmada (Lau & Yuen, 2013) ebeveynlik tarzlarının, riskli çevrimiçi davranışları etkilemede önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin dürtüsel/zorlantılı internet kullanımları üzerinde ebeveynlik stillerinin etkisinin incelenmiş olduğu başka bir çalışmada (Lin & Gau, 2013), daha düşük algılanan aile desteği ve daha az anne sevgisi/bakımının artmış kompulsif internet kullanımı için en çok ilişkili değişkenler olduğu bulunmuştur. Ebeveynlik tarzı ve aile desteğinin öğrencilerin kompulsif internet kullanımları üzerinde düzenleyici bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu anlamda araştırmanın bulguları, ebeveyn ve aile sürecinin, dürtüsel internet kullanımının önlenmesi ve müdahalesine yönelik özel önlemlerin bir parçası olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Çocuk yetiştirme stillerinin genç yetişkinlerin internet bağımlılığı üzerindeki etkisine yönelik yapılan başka bir araştırma (Kalaitzaki & Birtchnell, 2014), ebeveynlik stillerinin internet bağımlılığı üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ergenlerde internet bağımlılığıyla ilişkili faktörlerin incelendiği başka bir çalışmada (Li, Dang, Zhang, Zhang & Guo, 2014) çeşitli bireysel özellikler (dürtüsellik, utangaçlık, içe kapanma, sosyal geri çekilme, saldırganlık, zayıf öz-denetim, narsist kişilik vb.) ile birlikte aile bileşenleri (sosyo-ekonomik durum, bağlanma, ebeveynlik tarzı, ebeveyn-ergen çatışması, ebeveyn kontrolü, aile işlevi, aile birliği ve uyumluluğu vb.) internet bağımlılığına katkıda bulunan faktörler olarak kabul edilmiştir.

Gençlerdeki problemlerle internet kullanımı ile ilişkili aile faktörlerinin incelenmiş olduğu bir derleme çalışmasında (Li ve diğerleri, 2014), problemlerle internet kullanımına sahip olan gençlerin, böyle bir sorun yaşamayan akranlarına göre ebeveynler arası ve ebeveyn-

çocuk çatışması yaşanan ve daha az organize, uyumlu ve bağlı aileler olarak, aileleriyle ilgili daha fazla memnuniyetsizlik bildirdikleri görülmektedir. Bununla birlikte, bu bireylerin internet bağımlılığı olmayan gençlere kıyasla anne ve babalarını daha fazla cezalandırıcı, daha az destekleyici, daha az sıcak ve ilgili algıladıkları önemli bir bulgu olarak bulunmuştur. İnternet bağımlılığı/problemlili internet kullanımına sahip olan ergenler ile olmayan akranlarının incelenmiş olduğu bu çalışmalarda, internet bağımlılığı olan ve olmayan ergenler arasında bireysel ve aile faktörleri açısından dikkate değer farklılıklar olduğu gözlenmektedir.

Yine Chou, Chou & Chen (2015), çalışmalarında ebeveynlik tarzlarının lise öğrencilerinin internet tutumu ve davranışları arasındaki ilişki üzerinde önemli düzenleyici bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Ergenler arasında aile içi işlevsellik (aile işlevselliğinin) ve internet bağımlılığının incelenmiş olduğu bir diğer çalışmada (Shi, Wang & Zou, 2016) aile içi işlevin internet bağımlılığı ile negatif bir ilişkisi olduğu bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, ailenin işlevselliği, ergen internet bağımlılığı ile ilişkili olarak bulunmuştur.

Yapılan çalışmalarda, ebeveynlik ve ailesel faktörlerin, problemlili internet kullanımını yordayan önemli faktörlerden birisini oluşturduğu vurgulanmaktadır. Konuyla ilgili olarak gerçekleştirilen çalışmalar, düşük aile işlevli, aile memnuniyetsizliği, zayıf ebeveyn-ergen ilişkileri ve düşük ebeveyn izleme gibi faktörlerin ergenlerde internet bağımlılığı ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Yine bununla birlikte, ebeveyn tutumları ve aile ortamı ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan farklı çalışmalar olmasına rağmen, ebeveyn tutumlarının bir parçasını oluşturan ve aile ortamındaki uygun olmayan ebeveyn davranışlarıyla gelişen, ebeveynlerin erken dönem uyumsuz şemaların gelişimine kaynaklık ettiği düşünülen bazı tutum ve davranışlarını içeren olumsuz algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaların ise görece sınırlı olduğu görülmektedir.

Ailesel ve ilişkili ebeveynlik faktörlerinin dışında problemlili internet kullanımı ile temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme ile ilgili olarak genellikle değişkenler arası ilişkilerin değerlendirilmiş olduğu çalışmaların alanyazında yer aldığı göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda temel psikolojik ihtiyaçların ve duygu düzenleme güçlüğüne hem algılanan ebeveyn stilleriyle hem de problemlili internet kullanımı ile arasındaki ilişkilere yönelik yapılan çalışmalara sırasıyla aşağıda yer verilmiştir.

Notley (2009), gençlerin çevrimiçi ağlar ve sosyalleşme süreçlerine yönelik olarak gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, gençlerin çevrimiçi ağ kullanımının temel olarak dört faktörden kaynaklandığı ve bu ana faktörlerden birisinin bireylerin temel ihtiyaçları olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada dokuz genç Avustralyalı'nın- “sosyal dışlanma riski altında” olarak tanımlanan – topluma katılmak için çevrimiçi ağları kullanma yolları incelenmiş ve bu anlamda sosyalleşme ihtiyacının gençlerin internet kullanımında önemli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

İnternet teknolojileri ile birlikte online/video oyunları ile ergenlerin psikolojik ihtiyaçlarının öz belirleme kuramı çerçevesinde incelenmiş olduğu çalışmalarda (Chiang & Lin, 2010; Rogers, 2017; Ryan ve diğerleri, 2006) online oyunların bireylerin özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyaçları ile olan ilişkisi değerlendirilmiş ve bu anlamda bireylerin temel psikolojik ihtiyaçlarının online oyun oynamaya yönelik davranışı da devam ettirdiği belirtilmektedir.

Ergenlerin sosyal paylaşım sitelerini kullanma nedenlerinin araştırıldığı bir başka çalışmada (Colas ve diğerleri, 2013) ise internetin, bireylerin ait olma, beğenilme, kendini açma, kendini kötü hissettiğinde veya üzgün olduğunda kendini rahatlatma gibi hem sosyal hem de psikolojik ihtiyaçlarını karşılama konusunda önemli bir kaynak olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zhu ve diğerleri (2011) tarafından internetten bilgi alma ve akademik performans arasındaki ilişkinin ve akademik öz yeterliğinin düzenleyici ve aracı rolünün incelenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmada, bireylerin internet kullanımlarında başarı ihtiyacının önemli olduğu ve öğrencilerin internet aracılığıyla akademik yeterlik ve başarı ihtiyaçlarını gidermeye çalıştıkları görülmektedir.

Shen ve diğerleri (2013), çocukları internet kullanmaya yöneltmede etkili olan süreçlerin neler olduğunu ortaya koymaya yönelik olarak bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma ile çocukların online yaşamdaki ve gerçek yaşamlarındaki ihtiyaç doyumları değerlendirilmiş ve çocukların temel psikolojik ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılama çabası içerisinde oldukları ortaya konmuştur.

İnternet kullanımı ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiye yönelik olarak gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde, genel olarak bireylerin önemli temel psikolojik ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılama çabası içerisinde oldukları önemli bir bulgu olarak ortaya konmaktadır.

McDowell ve diğeri (2002), çocukların duygu düzenleme süreçlerinde anne ve babanın tutum ve yaklaşımlarının rolünü incelenmiş olduğu çalışmalarında ebeveynlerin davranışlarının çocukların hem duygusal hem de sosyal yeterlilikleriyle ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Çalışma kapsamında hem annelerin hem de babaların davranışlarının, çocukların duygu düzenleme yetenekleri ve sosyal yeterlilikleri ile ilişkili olarak bulunmuştur.

Chang ve diğeri (2003), çocuklarda duygu düzenleme ve saldırganlıkla ilgili olarak katı/sert ebeveynliğin ilişkisini araştırmış oldukları çalışmalarında, anne-babaların sahip oldukları katı/sert ebeveynlik stillerinin çocukların duygu düzenleme güçlükleriyle ve duygu bozukluklarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Duygu düzenlemenin gelişiminde aile bağlamının rolünün incelenmiş olduğu bir çalışmada (Morris ve diğeri, 2007), çocukların gözlemsel öğrenme, modelleme ve sosyal referanslama yoluyla duygu düzenleme hakkında bilgi edindikleri, özellikle duygu ve duygu yönetimi ile ilgili ebeveynlik uygulamaları duygu düzenleme sürecini etkilediği belirtilmektedir. Çalışmada ayrıca duygu düzenlemenin ebeveynlik tarzı ve bağlanma ilişkisi aracılığıyla ailenin duygusal ikliminden etkilendiği ortaya konulmuştur.

Hurrell ve diğeri (2015), çocukların olumsuz duygularına yönelik olan ebeveyn tepkilerini incelemiş oldukları çalışmalarında ebeveyn duygusal tepkileri ile çocukların duygu düzenleme süreçleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu bulmuşlardır. Çalışma aynı zamanda çocukların duygu düzenleme güçlükleri ile yaşadıkları psikolojik sorunlar arasında da ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Mishra & Tung çalışmalarında (2018), çalışmalarında devlet kurumlarında kalan ergenlerin duygu düzenleme süreçlerini ve duygusal ve davranış sorunlarını incelemişler ve araştırma sonucunda kurumlarda kalan ergenlerin duygularını bastırma konusunda, emsallerine kıyasla anlamlı derecede daha yüksek puanlara sahip oldukları gözlenmiştir. Ayrıca, kurumda kalan ergenlerin aileleriyle birlikte kalan ergenlere göre daha fazla duygusal ve davranışsal problemlere sahip olduğu bulunmuştur. Çalışmada aile ortamının, gözlem yoluyla öğrenmenin ve ailenin ikliminin, ergenlerin duygusal gelişim süreçlerinde çok önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Bu bulgulara göre, algılanan ebeveyn stillerinin, özellikle de anne ile ilişkili yaklaşımların duygu düzenleme sürecinde önemli bir role sahip olduğu dikkati çekmektedir. Olumlu olarak algılanan ebeveyn yaklaşımlarının duygu düzenleme sürecinde olumlu rol

oyarken tam tersi bir şekilde olumsuz olarak algılanan ebeveyn yaklaşımları ise duygu düzenleme sürecini olumsuz olarak etkilemektedir.

Ergenlerde aşırı internet kullanımı ve bunların psikometrik sonuçlarının değerlendirilmesi üzerine gerçekleştirilen bir araştırmaya (Grusser ve diğerleri, 2005) göre, aşırı internet kullanımının olumsuz duygularla ve stresle başa çıkmanın bir stratejisi olarak ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Bulgular doğrultusunda duygu düzenleme konusunda güçlükler yaşayan bireylerin, bu duygusal sıkıntıdan uzaklaşp kaçınabilmek amacıyla aşırı internet kullanımı davranışına yönelebildikleri belirtilmektedir.

Yine Wills ve diğerleri (2011), ergenlerin davranışsal ve duygusal düzenlemeleri ile madde kullanım davranışları arasındaki ilişkiyi değerlendirmiş oldukları çalışmalarında zayıf duygusal düzenleme ile ergenlerde madde kullanımı davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Ergenlerin sosyal / bilişsel ve bağımlılık çerçevesinden problemlili internet kullanımlarının incelenmiş olduğu çalışmanın (Yu ve diğerleri, 2013) sonuçları, lise öğrencilerin duygu düzenleme güçlüklerinin, öğrencilerin algılanan ebeveynlik davranışları ile internet kullanımları arasında aracı bir değişken olduğunu ortaya koymuştur.

Ergenlerin duygu düzenleme güçlükleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkiye yönelik gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların görece sınırlı olduğu ve daha çok diğer bağımlılık davranışlarına yönelik olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte duygu düzenleme güçlüğü dışında ilişkili kavramlar olarak aleksitimi, duygu tanıma, duygusal erişilebilirlik ile problemlili internet kullanımı ile de çalışmaların gerçekleştirilmiş olduğu gözlenmektedir.

2.2.2. İlgili Yurtiçi Araştırmalar

Yurtiçi alanyazınında ergenlerde problemlili internet kullanımı yordayan değişkenlerle ilgili olarak birçok çalışmanın (Ceyhan, 2008; Ceyhan, 2010; Ceyhan, 2011; Esen ve Siyez, 2011; Günüç, 2013) yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda ilgili alanyazında, ergenlerde problemlili internet kullanımını yordayan önemli bir sosyal destek kaynağı olarak aile faktörünün yer aldığı çalışmalar (Esen ve Siyez, 2011; Günüç, 2013) ile birlikte ebeveyn tutumlarının ve aile ortamının önemli psiko-sosyal faktörler olarak yer

aldığı gösteren çalışmalar (Altıntaş ve Öztapak, 2016; Ayaz, 2016; Ayas ve Horzum, 2013; Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli, 2010; Say ve Batıgün, 2016) da yer almaktadır.

Ergenlerin internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve annebaba eğitim düzeylerine göre incelenmiş olduğu bir çalışmada (Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli, 2010) algılanan ebeveyn tutumları açısından ergenlerin internet bağımlılık puanlarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur. Bu farklılaşmanın, ebeveyn tutumu açısından “ilgisiz” olarak algılanan tutumun diğer tutumlar olan “koruyucu”, “otoriter” ve “demokratik” olarak algılayanlardan anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklandığı saptanmıştır. Ayas ve Horzum’un (2013) internet bağımlılığı ve aile internet tutumlarını incelemek amacıyla ilköğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirmiş oldukları çalışmada, öğrencilerin internet bağımlılığında, ailelerin ihmalkâr bir tutuma sahip olmalarının önemli bir etken olduğu bulunmuştur.

Canogulları (2014), internet bağımlılık düzeyleri farklı olan ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarını incelemiş olduğu çalışmada bağımlılık düzeyi düşük olan ergenlerin anne ve babalarını kabul edici/ilgili algılamakta, bağımlılık düzeyi yüksek ergenler otoriter olarak algıladığı önemli bir bulgu olarak bulunmuştur.

Problemlerli internet kullanımları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmiş olduğu başka bir araştırmada (Altıntaş ve Öztapak, 2016), öğrencilerin ana-baba tutumları ile problemlerli internet kullanımları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerin problemlerli internet kullanımları ile ebeveynlerin demokratik tutumu arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişkilerin olduğu görülürken diğer taraftan koruyucu-istekçi tutum ile otoriter tutum ile problemlerli internet kullanımı arasında ise orta düzeyde pozitif ilişkilerin olduğu görülmektedir.

Özgür (2016), ebeveynlik stilleri ile çocukların ve ergenlerin internet kullanımları arasındaki ilişkiyi incelemiş olduğu çalışmada internet kullanımıyla ilgili ebeveynlik stillerinin çocuklar ve ebeveynler tarafından nasıl algılandığını ve bu stillerin çocukların internet kullanımını nasıl etkilediğini göstermeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonuçları, çocukların internet kullanımı karşısındaki ebeveynlik stillerinin, karışmayan/denetimsiz, izin veren, otoriter ve baskıcı olarak kategorize edilebileceğini göstermiştir. Bununla birlikte öğrencilerin yaş ve sınıf düzeyi arttıkça başlangıçta yetkili olarak yorumlanan

ebeveynlik stillerinin daha sonra karışmayan-denetimsiz olarak yorumlandığı tespit edilmiştir.

Say ve Batıgün (2016), problemlili internet kullanımı ile ebeveyn-ergen ilişkisini incelemiş oldukları çalışmalarında olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisini, ergenlerin problemlili internet kullanımının önemli bir yordayıcısı olarak bulmuşlardır. Yine çalışmada ebeveyn-ergen ilişki niteliği ile problemlili internet kullanımı arasında öfke, problem çözme ve yalnızlığın aracılık etkisi değerlendirilmiş ve olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi (olumsuz anne-ergen ve olumsuz baba-ergen ilişkisi) ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide bu değişkenlerin “kısmi aracılık” etkileri olduğu bulunmuştur.

İlgili alanyazındaki çalışmalar değerlendirildiğinde, çocukların ve ergenlerin internet kullanımlarının, ailenin iklimi ve bu bağlamda aile yaşantıları içerisinde ortaya çıkan ebeveynlik tutumları ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Bütün bu sonuçlar, olumsuz yaşantılara sahip aile ortamı ve uygun olmayan ebeveynlik tutumlarıyla, problemlili internet kullanım arasında önemli bir ilişkinin varlığının olduğunu göstermektedir.

Şahin ve Kesici (2009), tarafından genç yetişkinlerin problematik internet kullanımlarını yordayıcıları olarak psikolojik ihtiyaçların ve internet kullanım fonksiyonlarının incelenmiş olduğu çalışmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinde internetin sosyal kullanım fonksiyonu, başarı ihtiyacı ve internetin serbest zaman kullanım fonksiyonu internet kullanımının negatif sonuçlarının önemli bir yordayıcısı olarak bulunmuştur. Bununla birlikte internetin sosyal kullanım fonksiyonu, başarı ihtiyacı ve internetin duygusal ve serbest zaman kullanım fonksiyonu internet kullanımının sosyal fayda/sosyal rahatlığın önemli bir yordayıcısı olarak bulunmuştur. Çalışmada ayrıca internetin sosyal ve serbest zaman kullanım fonksiyonu ve başarı ihtiyacı aşırı internet kullanımının önemli bir yordayıcısı olarak bulunmuştur.

Ergenlerin internet ve problemlili internet kullanımlarının farklı psiko-sosyal değişkenler açısından incelendiği başka bir çalışmada (Balkaya-Çetin, 2014), hem kız hem de erkek ergenlerde problemlili internet kullanımının yordayıcıları olarak sevme/sevilme ve güç ihtiyaçları, önemli yordayıcılar olarak bulunmuştur. İnternet bağımlılık düzeyleri farklı olan ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmiş olduğu başka bir çalışmada (Canoğulları ve Güçray, 2017) internet bağımlılık düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin sırasıyla özerklik, yeterlik ve

ilişki olmak üzere psikolojik ihtiyaçlarında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle, internet bağımlılık düzeyi düşük ergenlerin yüksek olanlara göre daha fazla özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyacına sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Genç yetişkinlerin internet bağımlılığı belirtilerinin psikolojik ihtiyaçlar ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiş olduğu bir çalışmada (Eyyüpoğlu ve Özbay, 2018) ise, internet bağımlılığı belirtileri ile psikolojik ihtiyaçlar arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Çalışmada ayrıca gerçekleştirilen regresyon analizi, internet bağımlılığı belirtilerinin psikolojik ihtiyaçların anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aka (2011) çalışmasında, psikolojik iyi oluş ile ilgili olarak algılanan ebeveynlik stilleri, duygu tanıma ve duygu düzenleme süreçlerini incelemiş ve çalışmanın sonucunda anne ve babalarını daha sıcak algılayan katılımcıların daha soğuk algılayanlara göre duygu düzenlemenin işlevsel bir stratejisi olarak kabul edilen bilişsel yeniden değerlendirme yöntemini daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Diğer taraftan, babalarını daha fazla korumacı olarak algılayan katılımcıların, daha az korumacı olarak algılayanlara göre, duygu düzenlemenin bastırma yöntemini daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Duygu düzenleme yöntemleri içerisinde uyum açısından faydalı olarak değerlendirilen başka bir yöntem olarak tepki odaklı duygu düzenleme yöntemi(ni) ile birlikte daha işlevsel olarak görülen öncül-odaklı duygu düzenleme yöntemini anneleriyle olan ilişkilerini daha sıcak olarak algılayan katılımcıların, bu ilişkileri daha soğuk algılayanlara göre daha çok kullandıkları bulunmuştur.

Sarıtaş ve Gençöz (2011) tarafından ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerinin, annelerinin duygu düzenleme güçlükleri ve çocuk yetiştirme davranışları açısından ele alınmış olduğu çalışma sonucunda algılanan çocuk yetiştirme davranışları açısından, annelerini baskın-otoriter algılayan ergenlerin, annelerini gelişime izin verici algılayan ergenlere göre; annelerin duygu düzenlemeleri açısından da anneleri yüksek düzeyde güçlük yaşayan ergenlerin, düşük düzeyde güçlük yaşayanlara göre duygu düzenleme sürecinde daha fazla güçlük yaşadıkları bulunmuştur.

Gökçe (2013), ebeveynin duygusal erişilebilirliği ve genel psikolojik sağlıkları ve duygu düzenleme arasındaki ilişkileri incelemiş olduğu çalışmasında, ebeveynlerin duygusal erişilebilirlikleri ile çocukların duygu düzenleme süreçleri arasında da anlamlı ilişkilerin olduğu ortaya konmuştur. Çalışmada ayrıca ebeveynin duygusal erişilebilirliği ve genel

psikolojik sağlık arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün tam aracı etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Pektaş (2015), üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile depresyon, sürekli kaygı düzeyleri ve duygu düzenleme güçlükleri arasındaki ilişkileri incelemiş olduğu çalışmasında ebeveyn reddi ile üniversite öğrencilerinin duygu düzenleme güçlükleri arasında anlamlı ilişkiler bulmuştur. Ayrıca gerçekleştirilen analizler sonucunda, duygu düzenleme güçlüklerinin, algılanan ebeveyn reddi ile depresif ve sürekli kaygı belirti düzeyleri arasındaki ilişkide aracı bir role sahip oldukları belirlenmiştir.

Çalışkan (2017) tarafından üniversite öğrencileri ile erken dönem şemalar, annelik algısı, duygu düzenleme becerileri ve psikolojik sıkıntılar arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda olumsuz ebeveynlik biçimleri ile duygu düzenleme güçlükleri arasındaki ilişkiler başta olmak üzere, ölçümlenen değişkenler arasında bir çok anlamlı ilişkinin bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte psikolojik sıkıntıların anlamlı yordayıcısı olarak olumsuz ebeveynlik biçimleri bulunmuşken; duygu düzenlemede yaşanan zorlukların ise psikolojik sıkıntılara bir etkisi belirlenememiştir.

Özdoğan ve Cenkseven-Önder (2018) tarafından yapılan ergenlerde reaktif-proaktif saldırganlık ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada, duygu düzenleme güçlüğü ile anne ve babaya duygusal erişilebilirlik arasında negatif düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte ergenlerde reaktif ve proaktif saldırganlık ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada, anne ve babaya duygusal erişilebilirlik ile reaktif ve proaktif saldırganlık arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün kısmi bir aracı rol üstlendiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Problemlerli internet kullanımı ile aleksitimi, duygu düzenleme ve dürtüsellik arasındaki ilişkilerin incelendiği ergenler ve genç yetişkinleri kapsayan bir çalışmada (Akın, 2014), sonuçlar duyguları tanımlama ve açıklama konusunda yetersizlik olarak ifade edilen; aleksitiminin, duygu düzenleme güçlüğü'nün ve dürtüsellik'in internet bağımlılığını yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca çalışma ile duygu düzenleme güçlüğü'nün aleksitimi ile internet bağımlılığı ilişkisindeki aracı bir rolü olduğu önemli bir bulgu olarak bulunmuştur.

Ergenlerde internet bağımlılığının yordayıcısı olarak duygu düzenlemenin rolünün değerlendirildiği başka bir çalışmada (Ercengiz ve Şar, 2017), ergenlerde duygu düzenlemenin internet bağımlılığının önemli bir yordayıcısı olduğu ve bununla birlikte dışsal işlevsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ile içsel işlevsel olmayan duygu düzenlemenin internet bağımlılığı ile pozitif bir ilişkisi olduğu ortaya konmuştur. Diğer taraftan ergenlerde içsel işlevsel duygu düzenleme ile internet bağımlılığı arasında ise negatif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Budak (2017)'in, internet bağımlılığının yordayıcıları yönelik olarak 522 erişkin internet kullanıcısı üzerinden gerçekleştirmiş olduğu araştırmaya göre, internet bağımlılığı ile sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve duygu düzenleme gücü arasında anlamlı ilişkilerin olduğu bulunmuştur. Çalışmada ayrıca duygu düzenleme gücünün sosyotropi kişilik özellikleri ile arasında pozitif, yaşam doyumu ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bulgulardan hareketle, bireylerin duygu düzenleme alanında yaşadığı güçlüklerin artmasının internet bağımlılık düzeylerinin önemli bir yordayıcısı olduğu vurgulanmaktadır.

Elmas ve diğerleri (2017), çalışmalarında kumar oynama bozukluğunun yordayıcıları olarak aleksitimi (duyguları tanımlama ve açıklama konusunda yetersizlik) ve duygu düzenlemede yaşanan güçlükler incelenmiş ve aleksitimi düzeyi ile patolojik kumar oynama arasındaki ilişkide duygu düzenleme gücünün aracı rolü değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda kumar oynama davranışını duygu düzenleme gücünün yordadığı ve duygu düzenleme gücünün aleksitimi ile patolojik kumar oynama arasında kısmi bir aracı role sahip olduğu tespit edilmiştir.

Öztabak (2018), problemlili internet kullanımı olan ergenlerin internet kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmiş olduğu çalışmasında 16 öğrenci ile nitel araştırma yöntemine dayalı görüşmeler gerçekleştirmiştir. Gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda ergenlerin internet kullanımları ile farklı yaşadıkları duygular ve bu duyguları ifade etmede konusunda yaşadıkları güçlükler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin internette yoğun vakit geçirme sebeplerine ilişkin kategorilerden ulaşılan temalar, sosyalleşme, oto-kontrol, boş vakitleri değerlendirme olarak bulunmuştur.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, problemlili internet kullanımı ile duygu düzenleme gücü arasındaki ilişkiye yönelik olan çalışmaların görece sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar internet bağımlılığı veya uyuşturucu bağımlılığı dahil olmak üzere

çeşitli bağımlılık problemleri olan kişilerin duygu düzenleme konusunda güçlükler yaşadıklarını göstermekte ve bu anlamda duygu (duygu tanıma, aleksitimi, duygusal erişilebilirlik vb.) ve duygu düzenleme ile ilgili değişkenlerin daha çok bağımlılık davranışı ile ilişkili olarak çalışmalarda ele alındığı ve yine mevcut çalışmaların daha çok yetişkinler ile gerçekleştirildiği görülmektedir.

Yapılan alanyazın incelemesinde, ebeveyn tutumları ve aile ortamı ile problemlili internet kullanımı, psikolojik ihtiyaçlar ile problemlili internet kullanımı ve duygu düzenleme güçlüğü ile internet kullanımı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan birçok çalışmanın olmasına rağmen, aile yaşantıları ile ilişkili olmakla beraber problemlili internet kullanımı ile de ilişkili olan bireysel faktörler olarak yer alan temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkilerin birlikte incelenmiş olduğu herhangi bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerinin toplanma süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)

Ergenlerde algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlü internet kullanımı arasındaki ilişkilerin ve bu ilişkilerin nedenlerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma korelasyonel (correlational) araştırma modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. “Korelasyonel araştırmalar, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılan araştırmalardır” (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Bu araştırmada algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlü internet kullanımı değişkenleri arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin nedenleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında ergenlerde algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlü internet kullanımı arasındaki ilişkide, psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık (mediator) rolünün incelenmesi araştırma modelinin korelasyonel araştırma özelliği gösterdiği ifade edilebilir. Bu araştırmanın değişkenleri incelendiğinde, algılanan ebeveynlik stilleri bağımsız değişken, problemlü internet kullanımı bağımlı değişken, psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü ise aracı değişkenlerdir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Çorum il merkezinde bulunan farklı lise ve sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma

grubu, kolaylıkla bulunabilen örnekleme (convenience sampling) yöntemi ile oluşturulmuştur. “Kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay elde mevcut ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan bir örnekleme yöntemidir” (Erkuş, 2011). Araştırmada katılımcıların problemleri internet kullanımını daha genel yansıtmak ve örneklem çeşitliliğini sağlamak amacıyla farklı liselerde bulunan öğrencilere ulaşılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede farklı liselerde öğrenim gören 653 öğrenciye ulaşılmıştır. Veri toplama süreci tamamlandıktan sonra veriler içerisinde gelişigüzel cevap verildiği ve eksik-hatalı işaretleme yapıldığı tespit edilenler araştırma dışı bırakılmıştır. Ayrıca elde edilen verilerin analize uygunluğunu tespit etmek için verilerin dağılım özellikleri incelenmiş ve bu şartları sağlamayan katılımcılar da araştırma dışında tutulmuştur. Bu doğrultuda analiz işlemleri için geriye kalan 590 veri ile analize devam edilmiştir. Analizlerin gerçekleştirilmiş olduğu katılımcı gruba ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Çalışma Grubunun Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları

	9.Sınıf		10.Sınıf		11.Sınıf		12.Sınıf		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet										
Kadın	50	16.2	55	17.9	84	27.3	119	38.6	308	52
Erkek	46	16.3	49	17.4	70	24.8	117	41.5	282	48
Toplam	96	16.3	104	17.6	154	26.1	236	40.0	590	100

Tablo 1’deki dağılımlar incelendiğinde, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 308’i (%52) kadın ve 282’si (%48) erkektir. Analize dahil edilen katılımcılarının büyük çoğunluğunun 11. sınıf (%26) ve 12. sınıf (%40) öğrencisinden oluştuğu görülmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin sınıf düzeyinde cinsiyete göre dağılımlarında ise, önemli bir farklılık gözlenmemektedir. Katılımcıların yaş aralığı ise 14 ile 19 arasında değişmekte olup öğrencilerin yaş ortalaması 16.6, standart sapması 1.31’dir. Diğer taraftan katılımcıların internet kullanımına ilişkin bilgiler incelendiğinde, öğrencilerin 181’inin (%31) 1-3 yıl arasında aktif internet kullanıcısı olduğu, 165’inin (%28) günlük ortalama 3-5 saat arasında internette vakit geçirdiği

görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin 210'unun (%36) sosyal medyayı kullanma ve 138'inin (%24) de sohbet/mesajlaşma amacıyla interneti kullandıkları gözlenmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için ilk aşamada gerekli ölçme araçlarının kullanımı amacı ile ölçekleri geliştiren ya da uyarlama çalışmasını yapan araştırmacılardan izinler alınmıştır. Bu kapsamda ölçeğin geliştiricisi/uyarlayıcısı olan yazar/yazarlara e-mail yolu ile ulaşılarak gerekli izinler sağlanmıştır. Ayrıca verilerin toplanabilmesi için de Çorum İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır (Ek-6). Katılımcılar için araştırmaya gönüllü katılımlarını gösteren bilgilendirilmiş onam formu hazırlanmış ve ölçek setine eklenmiştir. Araştırma kapsamında verilerin toplanması amacıyla aşağıda ayrıntılı olarak açıklanan ölçme araçları ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin toplanması yaklaşık olarak 20-25 dakika sürmüştür.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma için belirlenen değişkenlere ilişkin verilerin toplanmasında; *Demografik Bilgi Formu* (Ek-1), *Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ)* (Ek-2), *Problemlî İnternet Kullanımı Ölçeği Ergen Formu (PİKÖ-E)* (Ek-3), *Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ)* (Ek-4) ve *Ergenler için Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (EİDDÖ)* (Ek-5) kullanılmıştır. Veri toplama araçlarının psikometrik özelliklerine ilişkin detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında toplanan verilerden, ölçme araçlarının güvenilirlik değerleri de incelenmiştir ve bu sonuçlara ilişkin bilgiler de sunulmuştur.

2.4.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırma kapsamında katılımcıların demografik bilgilerini toplamak için 'Demografik Bilgi Formu' kullanılmıştır. Bu form, çalışma grubu kapsamındaki öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf ve öğrenim gördükleri lise türüne ilişkin demografik bilgilerin belirlenmesi ile birlikte, katılımcıların günlük internet kullanımına ilişkin (kullanım süresi, kullanım amacı vb.) bilgi elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan bir formdur.

2.4.2. Young Ebeveyn Stilleri Ölçeği (YEBÖ)

Young Ebeveyn Stilleri Ölçeği (YEBÖ), Young (1994) tarafından, bireylerin maruz kaldıkları ebeveynlik biçimlerine ilişkin algılarını ölçmek amacıyla geliştirilen, 72 maddeden 17 alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Likert tipi bir ölçme aracı olan YEBÖ 1 (tamamıyla yanlış), 6 (ona tamamı ile uyuyor) biçiminde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireylerin erken dönem uyumsuz şemalarının oluşumuna temel oluşturduğu düşünülen olumsuz ebeveynlik stillerine işaret etmektedir.

Ölçeğin Türkçe formunun, Soygüt ve diğerleri (2009) tarafından yürütülen geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda ölçeğin kabul edilebilir düzeylerde geçerli ve güvenilir olduğu belirtilmektedir. Ölçeğin; Türkçe Anne ve Baba formları için kuralcı/kalıpçı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik biçimleri olarak 10 faktörlü ortak bir yapısının uygun olduğu görülmüştür.

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısının anne formunda (YEBÖ-A) .53 ile .86, baba formunda (YEBÖ-B) ise .61 ile .89 arasında değiştiği görülmektedir. Bu çalışmada gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucunda YEBÖ'nün Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının anne formu için (YEBÖ-A) .45 ile .90, baba formunda ise (YEBÖ-B) .48 ile .91 arasında değiştiği bulunmuştur. Ayrıca, tüm ölçek için toplam iç tutarlılık katsayısı (YEBÖ-A) .91, (YEBÖ-B) için ise .92 olarak elde edilmiştir. Ölçeğe ait seçilmiş örnek maddeler Ek 2'de sunulmuştur.

2.4.3. Problemler İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen (PİKÖ-E)

Problemler İnternet Kullanımı Ölçeği (PİKÖ), ilk olarak üniversite öğrencilerinin problemler internet kullanım düzeylerini belirlemek amacıyla Ceyhan, Ceyhan ve Gürçan (2007) tarafından geliştirilmiştir. Daha sonra Ceyhan ve Ceyhan (2009) ölçeği ergenlere uyarlayarak bu grup üzerinden yeniden geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yapmışlardır. Gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda ölçeğin toplam 27 maddeden ve üç alt boyuttan oluştuğu ortaya konmuştur. Ölçeğin 'internetin olumsuz sonuçları', 'aşırı kullanım' ve 'sosyal fayda/sosyal rahatlık' olarak üç faktörlü yapısının toplam varyansın %49,35'ini açıkladığı bulunmuştur. Bununla birlikte gerçekleştirilen

doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları ile de ölçeğin bu üç faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Ölçeğin internetin olumsuz sonuçları alt boyutunda on dört madde, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt boyutunda yedi madde ve aşırı kullanım alt boyutunda ise altı madde bulunmaktadır (Ceyhan ve Ceyhan, 2014). PİKÖ-E, 1 (Hiç uygun değil) ile 5 (Oldukça uygun) arasında değişen beşli Likert türünde olan ve tersten puanlanan maddeler (7. ve 10. Maddeler) içeren bir ölçektir. Ölçek kapsamında alınan puanlar 27 ile 135 arasında değişmektedir. *Ölçekten alınabilecek yüksek puanlar, bireylerin internet kullanımlarının sağlıksızlaştığının, internetin yaşamlarını olumsuz bir şekilde etkilediğinin ve bağımlılık gibi bir patolojiye eğilim oluşturabileceğinin işareti olarak değerlendirilmektedir* (Ceyhan ve Ceyhan, 2009).

Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada gerçekleştirilen güvenirlik analizi sonucunda PİKÖ-E'nin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı sırasıyla aşırı kullanım alt boyutu için .75, sosyal fayda/sosyal rahatlık için .84, ve internetin olumsuz sonuçları için ise .93 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin toplamına ait tutarlılık katsayısı .94 bulunmuştur. Ölçeğin seçilmiş örnek maddeleri Ek 3'te sunulmuştur.

2.4.4. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ)

Psikolojik ihtiyaçların ölçülmesinde Öz-Belirleme Kuramı'nın temel kavramlarından biri olan psikolojik ihtiyaçların belirlenmesi amacıyla Deci & Ryan (2000) tarafından geliştirilen ve Kesici, Üre, Bozgeyikli ve Sünbül (2003) tarafından uyarlama çalışması gerçekleştirilen TPIÖ kullanılmıştır. Ölçek; özerlik (autonomy), yeterlik (competence) ve ilişkili olma (relatedness) olmak üzere bireyin üç temel psikolojik ihtiyacını ölçen üç alt boyuttan ve 21 maddeden oluşmaktadır. TPIÖ, 1 (Hiç doğru değil) ile 5 (Çok doğru) arasında değişen beşli Likert türünde olan bir ölçektir. Alt ölçekler bazında ölçekten alınan yüksek puanlarla bireylerin o alandaki ihtiyaçlara daha fazla sahip oldukları değerlendirilmektedir. Bununla birlikte alt ölçek puanlarının toplanması ile de ölçeğin toplam puanı elde edilebilmekte ve elde edilen toplam puanın yüksek olması da bireylerin genel olarak temel psikolojik ihtiyaçlara daha fazla sahip oldukları şeklinde yorumlanmaktadır.

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları kapsamında Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla özerklik alt boyutu için .73, yeterlik alt boyutu için .60 ve ilişkili olma alt boyutu için .72 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplam ölçek bazında genel iç tutarlılık katsayısı ise .76 olarak

elde edilmiştir (Kesici ve diğerleri, 2003). Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı sırasıyla özerklik alt boyutu için .66, yeterlik alt boyutu için .72 ve ilişkili olma alt boyutu için .77 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin genel iç tutarlık katsayısı .84 bulunmuştur. Ölçeğe ait seçilmiş örnek maddeler Ek 4’de sunulmuştur.

2.4.5. Ergenler için Duygu Düzenleme Ölçeği (EİDDÖ)

EİDDÖ, Phillips & Power (2007) tarafından geliştirilmiş ve Duy ve Yıldız (2014) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini test amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda ölçeğin özgün formundaki bir madde dışında 18 maddeden ve “içsel işlevsel duygu düzenleme”, “dışsal işlevsel duygu düzenleme”, “içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme” ve “dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme” olmak üzere dört alt boyuttan oluşan modelinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu belirlenmiştir. Ölçek (1) hiçbir zaman ve (5) her zaman arasında puanlan Likert tipi bir ölçme aracıdır. *Ölçekten alınan puanlar, alt boyutlardan alınan puanlar yükseldikçe ergenin o alt boyuta göre duygu düzenleme yönteminin sıklığı da arttığı, puanı düştükçe o yöntemi kullanma oranının düştüğü şeklinde yorumlanmaktadır* (Duy ve Yıldız, 2014).

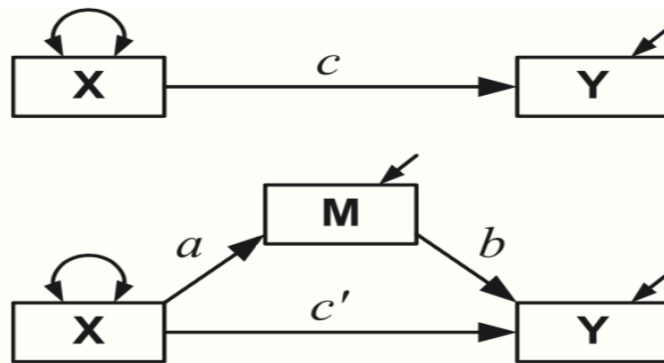
EİDDÖ’nün Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme alt boyutu için .76, içsel işlevsel olmayan alt boyutu için .68, içsel işlevsel duygu düzenleme alt boyutu için .74 ve dışsal işlevsel duygu düzenleme alt boyutu için .59 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucunda EİDDÖ’nün iç tutarlık katsayısı sırasıyla dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme alt boyutu için .82, içsel işlevsel olmayan alt boyutu için .67, içsel işlevsel duygu düzenleme alt boyutu için .82 ve dışsal işlevsel duygu düzenleme alt boyutu için .66 olarak bulunmuştur. Ölçeğe ait seçilmiş örnek maddeler Ek 5’te sunulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma amaçları doğrultusunda analizler çalışma grubunu oluşturan 590 öğrenciden toplanan veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda toplanan veriler SPSS 24.00 (Statistical Package for Social Sciences) kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, betimleyici istatistikler ile birlikte sürekli değişkenler arasındaki korelasyonu hesaplayabilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve Bootstrap

yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada test edilen modellerin aracılık etkilerinin (bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki hem doğrudan ve hem de dolaylı etkilerin) anlamlılığına ilişkin analizler, SPSS 24 programı üzerinden <https://processmacro.org/index.html> adresinden indirilen PROCESS v3.3 macro eklentisi aracılığıyla “Simple Mediation Model 4” (Hayes, 2018; <http://www.afhayes.com/>) yürütülerek gerçekleştirilmiştir. Bootstrap yöntemi (Preacher & Hayes, 2008), son yıllarda dolaylı etkilerin anlamlılığını test etmek amacıyla yaygın olarak kullanılan bir yöntem olmaya başlamıştır. Bu yöntem sonucunda test edilen modellerin aracılık etkilerinin istatistik olarak anlamlılığının değerlendirilmesinde p değeri dışında, dağılımların güven aralığı katsayıları da kullanılmaktadır. Bu çerçevede Bootstrap sonucu değişkenlerin dolaylı aracılık etkilerinin istatistiksel olarak önemli olup olmadığı, aracı değişkenin nokta tahminin %95 (BCa) Güven Aralığı içerisinde sıfır içerip içermemesine göre değerlendirmektedir (Hayes, 2013).

Preacher & Hayes’e (2008) göre bootstrapping yöntemi tekrar tekrar veri setlerinden örneklem ortaya çıkarma ile dolaylı etkileri tahmin etmeyi amaçlayan bir hesaplama yöntemidir. Yeniden örnekleme sayısı için 1000 örneklemin yeterli olabileceği öngörülmekte; ancak genellikle 5000 örnekleme kullanılması önerilmektedir (Preacher & Hayes, 2008; Thompson, 2004). Bu nedenle araştırma kapsamında test edilen modellerin aracılık etkilerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı, 5000 bootstrap örnekleme üzerinden incelenmiş ve %95 Güven Aralığında değerlendirilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda, test edilen temel aracılık modeline ilişkin istatistiksel diyagramlar Şekil 2’de verilmiştir.

X: Yordayıcı değişken **Y:** Sonuç değişken **M:** Aracı değişken

Şekil 2. Temel aracılık modeline ilişkin istatistiksel gösterim

Şekil 2’de örnek olarak verilen böyle bir modelde, X’in Y’yi etkileyebileceği iki yoldan söz edilmektedir. Birinci yol M’den geçmeden X’ten Y’ye giden yol ve bu X’in Y üzerindeki doğrudan etkisi (direct effect) olarak adlandırılmaktadır. X’ten Y’ye ikinci yol ise M’nin aracılığıyla X’in Y üzerindeki dolaylı etkisidir (Hayes, 2018). Aracılık analizleri, X’in Y üzerindeki etkisinin nasıl çalıştığını ya da nasıl daha iyi olduğunu anlamak için ortaya konulan hipotezleri test etmek amacıyla kullanılır (Hayes & Rockwood, 2017).

Şekil 2’de yer alan diyagramda verilen yordayıcı değişken (X) ile sonuç değişken (Y) arasındaki ilişkilerin aracı değişken (M) aracılığıyla olduğunu gösteren temel aracılık modeline göre, ‘yol c’ yordayıcı değişken X’in sonuç değişken olan Y üzerindeki toplam etkisini (total effect); ‘yol a’, yordayıcı değişken X’in aracı değişken (M) üzerindeki etkisini ve ‘yol b’ de aracı değişkenin (M) sonuç değişken olan Y üzerindeki etkisini göstermektedir. Diyagramda yer alan ‘‘yol c’’ ise, aracı değişken (M) kontrol altına alındığında X ile Y arasında bir ilişki olup olmadığını test etmeyi sağlayan doğrudan etkiyi (direct effect) göstermektedir (Hayes, 2009). Dolaylı etki (indirect effect) ise, X’in Y üzerindeki toplam etkisi ile doğrudan etkisi arasındaki farkı ifade etmektedir. Araştırma kapsamında da Hayes’in (2018) önerdiği temel aracılık modeli kullanılarak, algılanan olumsuz ebeveynlik stillerinin problemleri internet kullanımı üzerindeki toplam ve doğrudan etkisi ile birlikte aracı değişkenler olarak temel psikolojik ihtiyaçlar (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) ve duygu düzenleme gücü (içsel işlevsel olmayan ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme) aracılığıyla ortaya çıkan dolaylı etkileri incelenmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda, aracı değişken (M) sürece dahil edildiğinde; yordayıcı (X) ve sonuç değişkeni (Y) arasındaki ilişki devam edip asıl değerden farklı olmak üzere düşme olduğunda diğer bir ifadeyle "hem doğrudan ve hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olduğunda ‘‘kısmi aracılıktan’’ (partial mediation), X’in Y üzerindeki etkisi tamamen ortadan kalkıp M değişkeni tam kontrol sahibi olduğunda yani doğrudan yol anlamsız, dolaylı yol anlamlı olduğunda ise ‘‘tam aracılıktan’’ (full mediation) söz edilecektir.

Araştırmada anlamlılık düzeyi olarak .05 olarak alınmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde, SPSS 24.0 paket programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın genel amacı ve alt amaçlarına ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Bu çerçevede ilk olarak araştırmanın değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Bu istatistiksel sonuçlar sonrasında araştırma kapsamında önerilen hipotetik model kapsamında, ergenlerin algılanan ebeveyn stilleri (hem anne hem de baba için ayrı olarak) ve problemlili internet kullanımları arasındaki ilişkide özerklik, yeterlik ve ilişkili olmak üzere temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü (içsel olumsuz duygu düzenleme, dışsal olumsuz duygu düzenleme) aracılık rolü incelenmiştir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide temel psikolojik ihtiyaçların (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) ve duygu düzenleme güçlüğü aracı rolüne yönelik basit (temel) aracılık modeline ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Değişkenler Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ergenlerin algılanan ebeveynlik stilleri, problemlili internet kullanımları, temel psikolojik ihtiyaçları ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Değişkenlere Ait İlişkiler ve Betimsel İstatistikler

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
1. PİK	-							
2. YES-Anne	.49**	-						
3. YES-Baba	.45**	.69**	-					
4. Özerklik	-.36**	-.48**	-.50**	-				
5. Yeterlik	-.33**	-.49**	-.52**	.59**	-			
6. İlişkili olma	-.33**	-.56**	-.61**	.51**	.56**	-		
7. İçsel-IOOD	.30**	.20**	.12**	-.21**	-.19**	-.12**	-	
8. Dışsal-IOOD	.47**	.51**	.41**	-.31**	-.28**	-.35**	.34**	-
Ortalama	71.59	191.54	199.63	17.76	20.11	22.51	14.74	12.44
Standart sapma	23.89	72.47	75.28	4.36	5.21	6.48	5.04	5.77
Çarpıklık	.31	.85	.75	-.71	-.71	-.63	.03	.54
Basıklık	-.72	-.27	-.33	-.20	-.38	-.70	-.63	-.79

** $p < .001$, PİK= Problemlı İnternet Kullanımı, YES= Young Ebeveyn Stilleri, OD= İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme

Tablo 2'deki bulgular incelendiğinde, ergenlerde algılanan ebeveynlik stilleri-A ile problemlı internet kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir ($r = .49, p < .001$). Benzer bir biçimde, ergenlerde algılanan ebeveynlik stilleri-B ile problemlı internet kullanımı arasında da pozitif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir ($r = .45, p < .001$). Bununla birlikte problemlı internet kullanımı ile içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ($r = .30, p < .001$) ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ($r = .47, p < .001$) arasında da pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki mevcuttur. Diğer taraftan, problemlı internet kullanımı ile psikolojik ihtiyaçları oluşturan özerklik ($r = -.36, p < .001$), yeterlik ($r = -.33, p < .001$) ve ilişkili olma ($r = -.33, p < .001$) arasında ise negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Young ebeveynlik stilleri-A ile psikolojik ihtiyaçlardan özerklik ($r = -.48, p < .001$), yeterlik ($r = -.49, p < .001$) ve ilişkili olma ($r = -.56, p < .001$) arasında negatif yönde; içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ($r = .20, p < .001$) ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ($r = .51, p < .001$) arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmüştür. Yine, Young ebeveynlik stilleri-B ile psikolojik ihtiyaçlardan özerklik ($r = -.50, p < .001$), yeterlik ($r = -.52, p < .001$) ve ilişkili olma ($r = -.61, p < .001$) arasında negatif yönde; içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ($r = .12, p < .001$) ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ($r = .41, p < .001$) arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ile psikolojik ihtiyaçlar özerklik ($r = -.21, p < .001$), yeterlik ($r = -.19, p < .001$) ve ilişkili olma ($r = -.12, p < .001$); dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ile psikolojik ihtiyaçlar özerklik ($r = -.31, p < .001$), yeterlik ($r = -.28, p < .001$) ve ilişkili olma ($r = -.35, p < .001$) arasında da negatif yönde anlamlı ilişkiler görülmüştür.

.001), yeterlik ($r = -.28, p < .001$) ve ilişkili olma ($r = -.35, p < .001$) arasında da negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Bu ilişkiler değerlendirildiğinde tüm değişkenlerin birbirleriyle anlamlı ilişkiler gösterdikleri ifade edilebilir. Ayrıca Tablo 2’de yer alan betimsel istatistikler de değişkenlere ilişkin dağılımların normal dağılım sınırları içerisinde yer aldığını göstermektedir.

4.2. Algılanan Ebeveynlik Stilleri ile Problemlı İnternet Kullanımına Arasındaki İlişkide Psikolojik İhtiyaçların ve Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracılığına İlişkin Bulgular

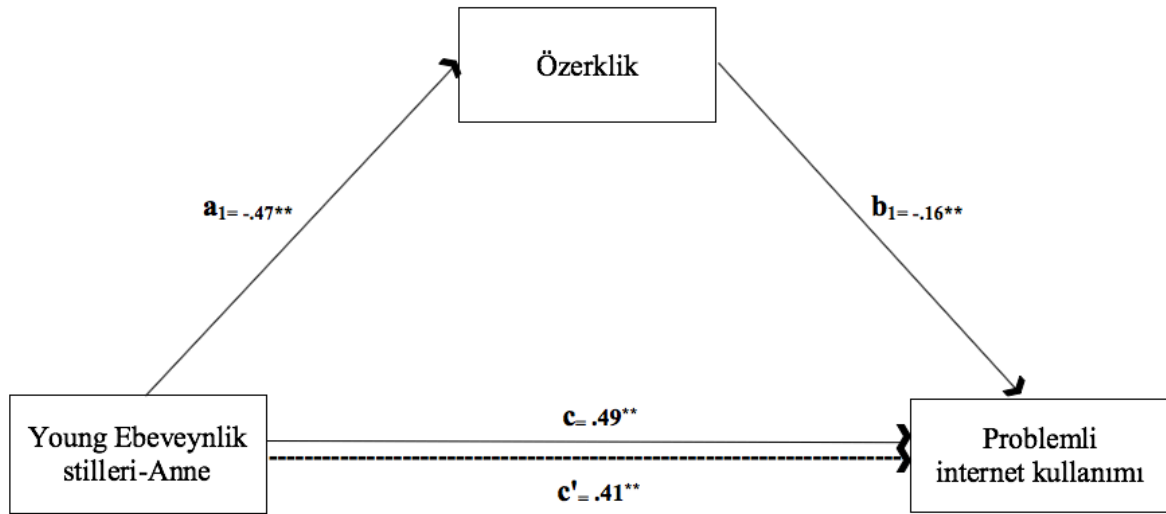
Ergenlerde algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide psikolojik ihtiyaçların ve duygu düzenleme güçlüğünün aracılığı regresyon analizi temelli bootstrapping yöntemi ile test edilmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler, Hayes (2018) tarafından önerilen “*Model 4*” (simple mediation model) olarak da adlandırılan model kapsamında çoklu regresyon analizleri ile gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen analizlerde Young Ebeveynlik Stilleri (Young-Anne, Young-Baba) yordayıcı değişken (X), problemlı internet kullanımı sonuç değişkeni (Y), temel psikolojik ihtiyaçlar (özerklik, yeterlik, ilişkili olma) ve duygu düzenleme güçlüğü (içsel-dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme) aracı değişken (M) olarak analize dahil edilmiştir. Cinsiyet değişkeni ise, test edilen tüm hipotetik modellere sonuçları etkileme olasılığı nedeniyle kontrol değişkeni (covariate variable) olarak dahil edilmiştir. Kategorik değişken olarak yer alan cinsiyet, 0 (erkek) ve 1 (kadın) olarak kodlanmıştır.

Araştırma kapsamında algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımına arasındaki ilişkide sırasıyla özerklik, yeterlik ve ilişkili olmak üzere psikolojik ihtiyaçların ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ile birlikte dışsal işlevsel duygu düzenleme olarak duygu düzenleme güçlüğünün aracı bir rolü olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmada gerçekleştirilen aracılık modellerine ilişkin bulgular sırasıyla sunulmuştur.

4.2.1. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide özerklik ihtiyacının aracılık rolüne ilişkin bulgular

Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide özerklik ihtiyacının aracı bir rolünün olup olmadığının belirlenmesi için regresyon analizi temelli

gerçekleştirilen temel aracılık modeline ilişkin bulgular Young Ebeveynlik Stilleri-Anne ve Young Ebeveynlik Stilleri-Baba olmak üzere sırasıyla Şekil 3 ve Şekil 4'te sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 3. Özerklik ihtiyacının algılanan ebeveynlik stilleri-Anne ile problemlü internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 3'te görüldüğü üzere ergenlerin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri psikolojik ihtiyaçlardan özerklik ihtiyacını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = -.47, p < .001$). Özerklik ihtiyacının ise ergenlerin problemlü internet kullanımlarını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = -.16, p < .001$).

Diğer taraftan anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlü internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .49 ($p < .01$) ve aracı değişken olan özerklik ihtiyacının modele dahil edilmesiyle bu etkinin .41'e ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bu değer de anlamlı olduğu gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişken olarak özerkliğin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Anne ile sonuç değişkeni olan problemlü internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan hem de dolaylı yol katsayısının anlamlı olmasından dolayı kısmi aracılığın varlığından söz edilebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla da Bootstrapping (önyükleme) katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 3'te sunulmuştur.

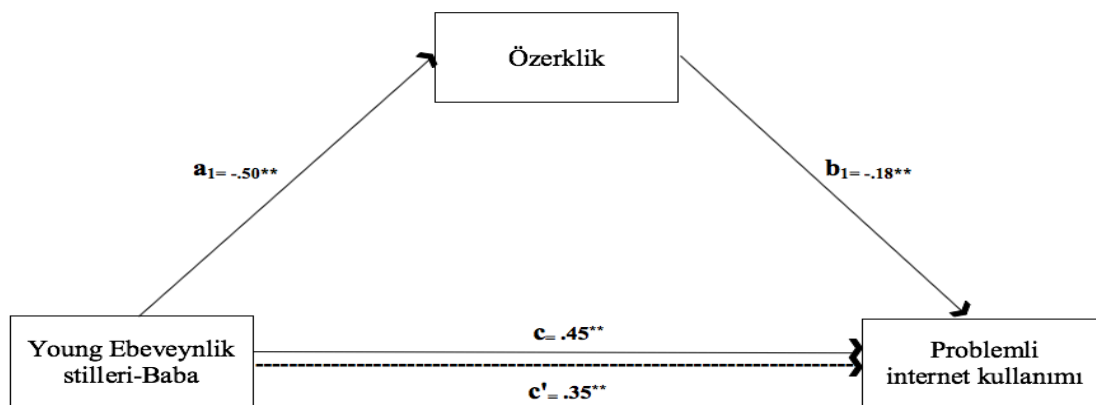
Tablo 3.

Özerklik İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-A ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları

<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-A →OZ →PiK	.025	.006	.013	.038	.27	70.61
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-A →OZ	-.028	.002	-12.97**			
OZ →PiK	-.907	.220	-4.11**			
YEB-A →PiK	.138	.013	10.36**			

** $p < .001$; YEB-A= Young Ebeveynlik Anne; OZ= Özerklik İhtiyacı; PiK= Problemlı İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 3'teki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 70.61, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda özerklik ihtiyacının ergenlerde anneye yönelik algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .025, \%95GA = .013, .038$). Bu sonuçlardan hareketle, psikolojik ihtiyaçlardan özerklik ihtiyacının ergenlerin anneye yönelik algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide kısmi aracı bir değişken olarak yer aldığı söylenebilir. Young Ebeveynlik Stilleri-Baba ile problemlı internet kullanımına arasındaki ilişkide özerklik ihtiyacının aracılığına yönelik modele ilişkin bulgular ise Şekil 4'de sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 4. Özerklik ihtiyacının algılanan ebeveynlik stilleri-Baba ile problemlı internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 4’de görüldüğü üzere ergenlerin babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri psikolojik ihtiyaçlardan özerklik ihtiyacını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = -.50, p < .001$). Özerklik ihtiyacının ise ergenlerin problemlili internet kullanımlarını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = -.18, p < .001$).

Diğer taraftan, babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlili internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .45 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olarak özerklik ihtiyacının modele dahil edilmesiyle bu etkinin .35’e ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bu değer anlamlı olduğu da gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişkenin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Baba ile sonuç değişkeni olan problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan hem de dolaylı yol katsayısının anlamlı olmasından dolayı özerklik ihtiyacının kısmi aracılığından söz edilebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Bootstrapping katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Özerklik İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-B ile Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığın İlişkin Bootstrapping Sonuçları

<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-B → OZ → PiK	.029	.006	.016	.042	.22	56.83
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-B → OZ	-.029	.002	-14.01**			
OZ → PiK	-1.01	.230	-4.38**			
YEB-B → PiK	.133	.013	8.45**			

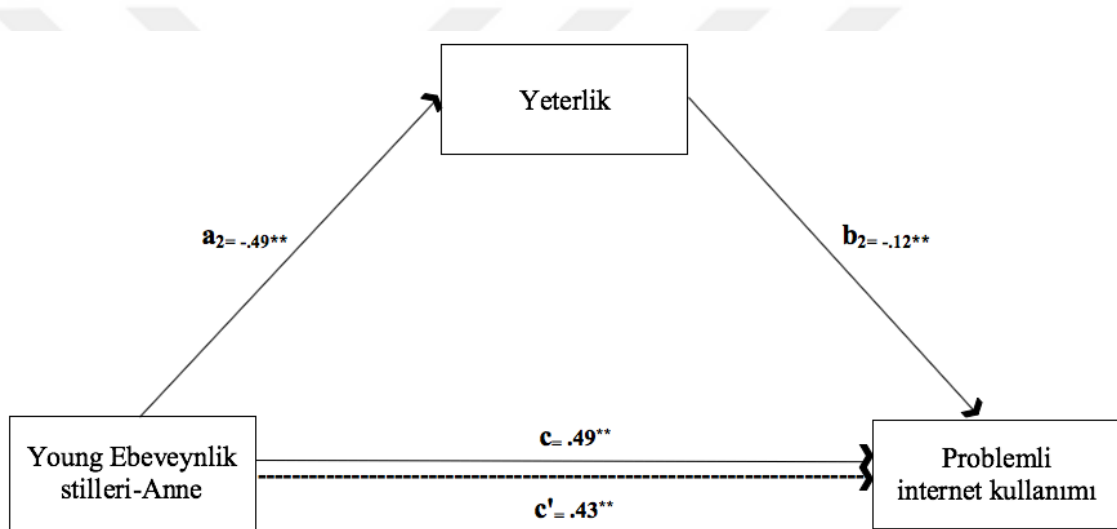
** $p < .001$; YEB-B= Young Ebeveynlik Baba; OZ= Özerklik İhtiyacı; PiK= Problemlili İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 4’teki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 56.83, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda, özerklik ihtiyacının ergenlerde babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .029, \%95GA = .016, .042$). Bu sonuçlardan hareketle, psikolojik ihtiyaçlar alt boyutunda özerklik ihtiyacının ergenlerin babaya ilişkin algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile

problemlı internet kullanımı arasında kısmi aracı bir değişken olarak yer aldığı söylenebilir.

4.2.2. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişki de yeterlik ihtiyacının aracılık rolüne ilişkin bulgular

Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişki de yeterlik ihtiyacının aracı bir rolünün olup olmadığının belirlenmesi için regresyon analizi temelli gerçekleştirilen temel aracılık modeline ilişkin bulgular; Young Ebeveynlik Stilleri-Anne ve Young Ebeveynlik Stilleri-Baba olmak üzere sırasıyla Şekil 5 ve Şekil 6’da sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 5. Yeterlik ihtiyacının algılanan ebeveynlik stilleri-Anne ile problemlı internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 5’te görüldüğü üzere ergenlerin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri psikolojik ihtiyaçlardan yeterlik ihtiyacını negatif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = -.49$, $p < .001$). Psikolojik ihtiyaç olarak yeterlik ihtiyacının ise ergenlerin problemlı internet kullanımlarını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = -.12$, $p < .001$).

Diğer taraftan anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlı internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .49 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olan yeterlik ihtiyacının modele birlikte dahil edilmesiyle bu etkinin .43’e ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bununla birlikte bu değerin anlamlı olduğu da gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişkenin

modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Anne ile sonuç değişkeni olan problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan ve hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olmasından burada dolaylı kısmi aracılığından söz edilebilir. Bu sonuçlardan hareketle, psikolojik ihtiyaçlardan yeterlik ihtiyacının ergenlerin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımları arasındaki ilişkide kısmi bir aracı değişken olduğu söylenebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla da Bootstrapping (önyükleme) katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

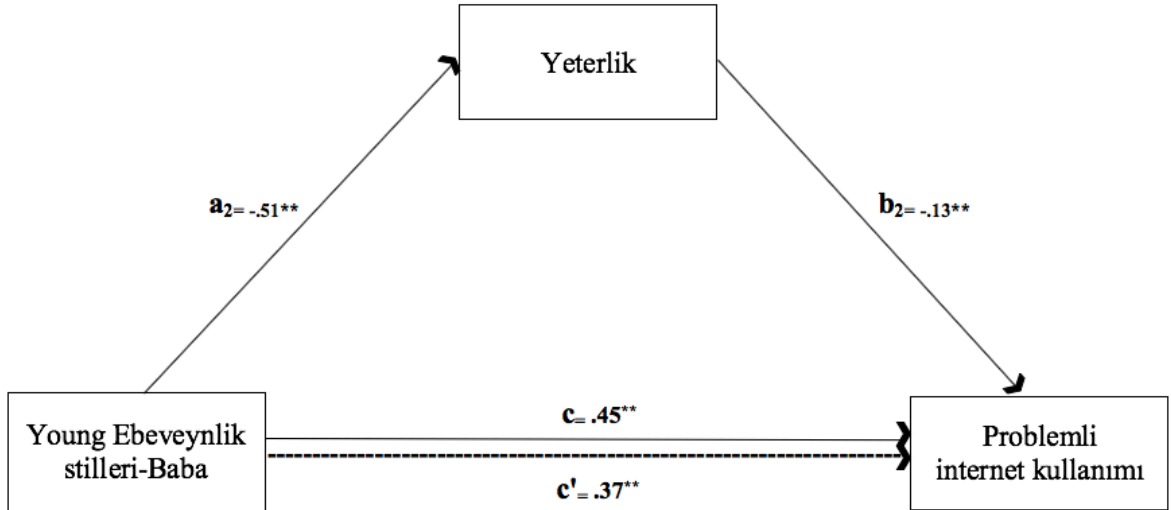
Yeterlik İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-A ile Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları

<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-A → YET → PiK	.019	.006	.006	.032	.26	66.99
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-A → YET	-.035	.002	-13.47**			
YET → PiK	-.554	.187	-2.95**			
YEB-A → PiK	.144	.013	10.68**			

** $p < .001$; YEB-A= Young Ebeveynlik Anne; YET= Yeterlik İhtiyacı; PiK= Problemlili İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 5'teki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 66.99, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda yeterlik ihtiyacının ergenlerde anneye yönelik algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .019, \%95GA = .006, .032$). Bu sonuçlardan hareketle, psikolojik ihtiyaçlar alt boyutunda yeterlik ihtiyacının ergenlerin anneye yönelik algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında kısmi aracı bir değişken olarak yer aldığı söylenebilir.

Young Ebeveynlik Stilleri-Baba ile problemlili internet kullanımına arasındaki ilişkide özerklik ihtiyacının aracılığına yönelik modele ilişkin bulgular ise şekil 6'da sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 6. Özerklik temel ihtiyacının algılanan ebeveynlik stilleri-Baba ile problemlı internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 6'da görüldüğü üzere ergenlerin babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri psikolojik ihtiyaçlardan yeterlik ihtiyacını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = -.51, p < .001$). Yeterlik ihtiyacının ise ergenlerin problemlı internet kullanımlarını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = -.13, p < .001$).

Diğer taraftan, babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlı internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .45 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olarak yeterlik ihtiyacının modele dahil edilmesiyle bu etkinin .37'ye ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bu değer anlamlı olduğu da gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişken olan yeterliğin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Baba ile sonuç değişkeni olan problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan ve hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olmasından dolayı kısmi aracılığın varlığından söz edilebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Bootstrapping katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Yeterlik İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-B ile Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları

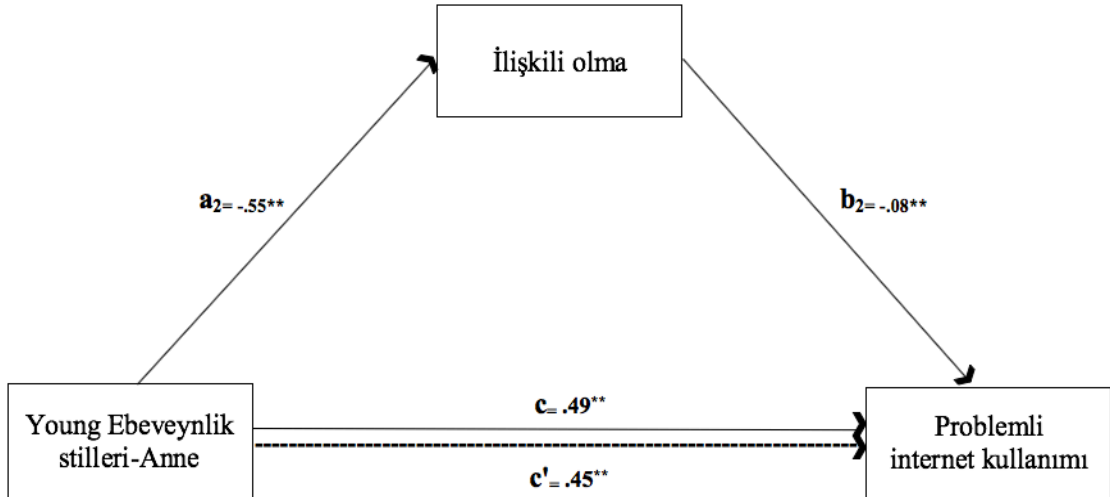
<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-B → YET → PiK	.022	.007	.008	.036	.21	53.13
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-B → YET	-.036	.002	-14.66**			
YET → PiK	-.632	.187	-3.21**			
YEB-B → PiK	.120	.013	8.77**			

** $p < .001$; YEB-B= Young Ebeveynlik Baba; YET= Yeterlik İhtiyacı; PiK= Problemlı İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 6'daki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 53.13, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda, özerklik ihtiyacının ergenlerde babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .022, \%95GA = .008, .036$). Bu sonuçlardan hareketle, psikolojik ihtiyaçlar alt boyutunda özerklik ihtiyacının ergenlerin babaya ilişkin algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasında kısmi aracı bir değışken olarak yer aldığı söylenebilir.

4.2.3. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide ilişkili olma ihtiyacının aracılık rolüne ilişkin bulgular

Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide ilişkili olma ihtiyacının aracı bir rolünün olup olmadığının belirlenmesi için regresyon analizi temelli gerçekleştirilen temel aracılık modeline ilişkin bulgular; Young Ebeveynlik Stilleri-Anne ve Young Ebeveynlik Stilleri-Baba olmak üzere sırasıyla Şekil 7 ve Şekil 8'de sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 7. İlişkili olma temel ihtiyacının algılanan ebeveynlik stilleri-Anne ile problemlı internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 7’de görüldüğü üzere ergenlerin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri psikolojik ihtiyaçlardan ilişkili olma ihtiyacını negatif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = -.55, p < .001$). İlişkili olma ihtiyacının ise ergenlerin problemlı internet kullanımlarını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = -.08, p < .001$).

Diğer taraftan anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlı internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .49 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olan ilişkili olma ihtiyacının modele birlikte dahil edilmesiyle bu etkinin .45’e ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bununla birlikte bu değer anlamlı olduğu da gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişkenin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Anne ile sonuç değişkeni olan problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olmasından burada dolaylı kısmi aracılığın söz edilebilir. Diğer bir ifadeyle, psikolojik ihtiyaçlardan ilişkili olma ihtiyacının ergenlerin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımları arasındaki ilişkide kısmi bir aracı değişken olduğu söylenebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla da Bootstrapping (önyükleme) katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 7’de sunulmuştur.

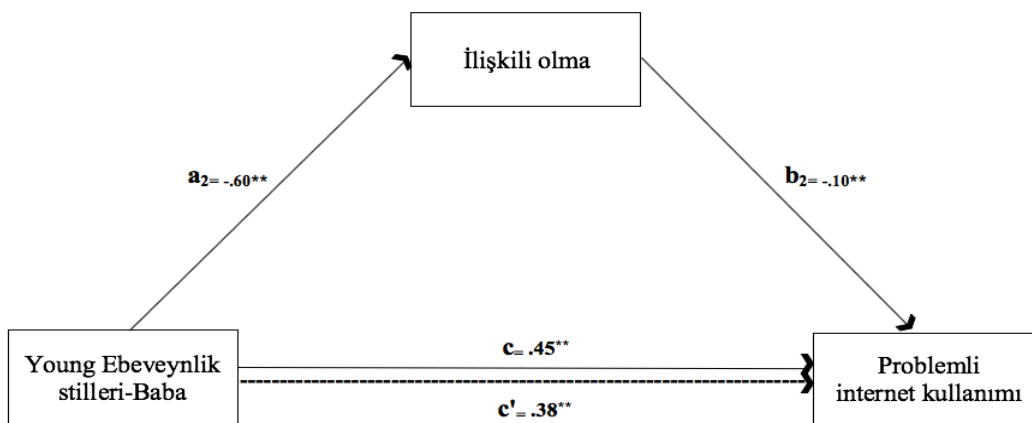
Tablo 7.

İlişkili Olma İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-A İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları

Dolaylı etkiler	Bootstrap Katsayısı	SH	%95 GA		R ²	F _(3, 586)
			Alt Limit	Üst Limit		
YEB-A →İLİS →PiK	.015	.008	.005	.031	.25	64.86
Doğrudan etkiler	Katsayı	SH	t değeri			
YEB-A →İLİS	-.049	.003	-16.17**			
İLİS →PiK	-.554	.159	-1.97**			
YEB-A →PiK	.148	.014	10.38**			

** $p < .001$; YEB-A= Young Ebeveynlik Anne; İLİS= İlişkili Olma İhtiyacı; PiK= Problemlı İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 7’deki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 64.86, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda ilişkili olma ihtiyacının ergenlerde anneye yönelik algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .015, \%95 GA = .005, .031$). Bu sonuçlardan hareketle, psikolojik ihtiyaçlar alt boyutunda ilişkili olma ihtiyacının ergenlerin anneye yönelik algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımı arasında kısmi aracı bir değişken olarak yer aldığı söylenebilir. Young Ebeveynlik Stilleri-Baba ile problemlı internet kullanımına arasındaki ilişkide ilişkili olmanın aracılığına yönelik modele ilişkin bulgular ise şekil 8’de sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 8. Yeterlik temel ihtiyacının algılanan ebeveynlik stilleri-Baba ile problemlı internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 8’de görüldüğü üzere ergenlerin babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri psikolojik ihtiyaçlardan ilişkili olma ihtiyacını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = -.60, p < .001$). İlişkili olma ihtiyacının ise, ergenlerin problemlili internet kullanımlarını doğrudan negatif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = -.10, p < .001$).

Diğer taraftan, babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlili internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .45 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olarak özerklik ihtiyacının modele dahil edilmesiyle bu etkinin .38’e ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bu değer anlamlı olduğu da gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişken olan yeterliğin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Baba ile sonuç değişkeni olan problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olmasından dolayı kısmi aracılığın varlığından söz edilebilir. Başka bir ifadeyle, psikolojik ihtiyaçlardan ilişkili olma ihtiyacının ergenlerin babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımları arasındaki ilişkide kısmi bir aracı değişken olduğu söylenebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Bootstrapping katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8.

İlişkili Olma İhtiyacının Ebeveynlik Stilleri-B İle Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığın İlişkin Bootstrapping Sonuçları

<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-B →İLİS →PiK	.019	.009	.008	.038	.20	50.79
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-B →İLİS	-.051	.002	-18.29**			
İLİS →PiK	-.370	.171	-2.16*			
YEB-B →PiK	.123	.014	8.38**			

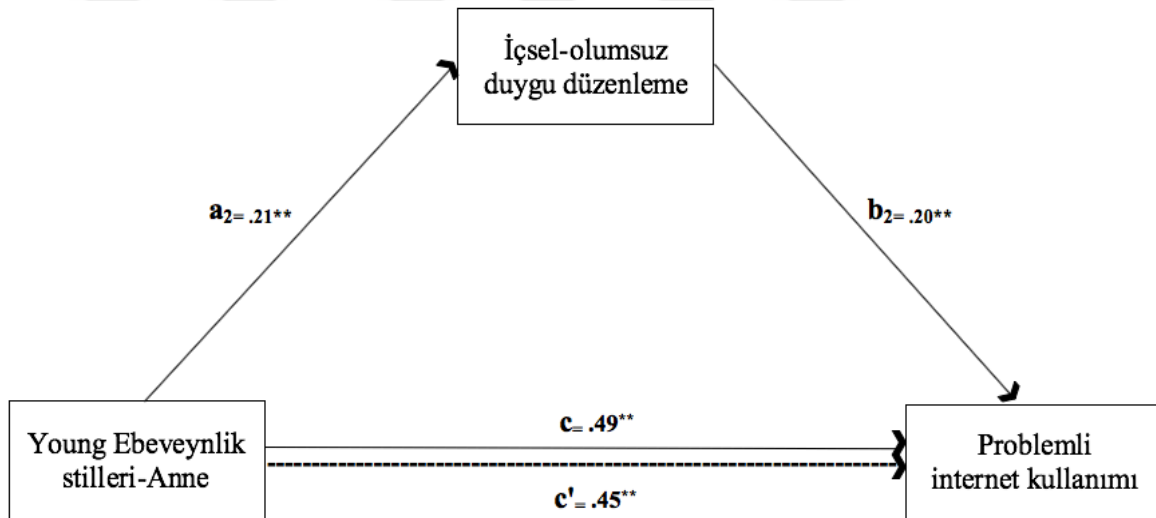
** $p < .001$; YEB-B= Young Ebeveynlik Baba; İLİS= İlişkili Olma İhtiyacı; PiK= Problemlili İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 8’deki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 50.79, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda ilişkili olma ihtiyacının ergenlerde babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .019$, %95GA = .008, .038). Bu sonuçlardan hareketle, psikolojik ihtiyaçlar alt boyutunda

ilişkili olma ihtiyacının ergenlerin babaya ilişkin algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide kısmi aracı bir değişken rolüne sahip olduğu söylenebilir.

4.2.4. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide içsel-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin aracılık rolüne ilişkin bulgular

Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide içsel işlevsel olmayan duygu düzenlemenin aracı bir rolünün olup olmadığının belirlenmesi için regresyon analizi temelli gerçekleştirilen temel aracılık modeline ilişkin bulgular; Young Ebeveynlik Stilleri-Anne ve Young Ebeveynlik Etilleri-Baba olmak üzere sırasıyla Şekil 9 ve Şekil 10'da sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 9. İçsel-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin algılanan ebeveynlik stilleri-Anne ile problemlili internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 9'da görüldüğü üzere ergenlerin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri duygu düzenleme güçlüğü olarak içsel olumsuz duygu düzenlemeyi pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = .21, p < .001$). İçsel olumsuz duygu düzenlemenin de ergenlerin problemlili internet kullanımlarını doğrudan pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = .20, p < .001$).

Diğer taraftan anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlili internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .49 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olan içsel olumsuz

duygu düzenlemenin modele birlikte dahil edilmesiyle bu etkinin .45'e ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bununla birlikte bu değer anlamlı olduğu gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişkenin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Anne ile sonuç değişkeni olan problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olmasından burada dolaylı içsel olumsuz duygu düzenlemenin kısmi aracılığından söz edilebilir. Bu sonuçlardan hareketle, ergenlerde duygu düzenleme güçlüğü olarak içsel olumsuz duygu düzenlemenin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımları arasındaki ilişkide kısmi bir aracı değişken olduğu söylenebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla da Bootstrapping (önyükleme) katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9.

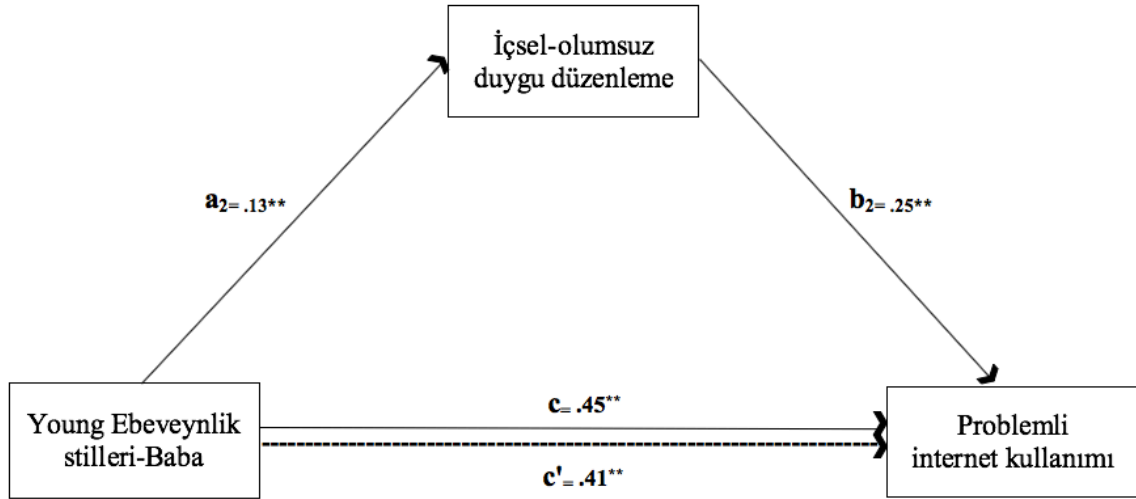
İçsel-İşlevsel Olmayan Duygu Düzenlemenin Ebeveynlik Stilleri-A ile Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığın İlişkinin Bootstrapping Sonuçları

<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-A → İODD → PiK	.014	.003	.008	.023	.28	77.98
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-A → İODD	.015	.002	5.34**			
İODD → PiK	.998	.170	5.80**			
YEB-A → PiK	.145	.011	12.56**			

** $p < .001$; YEB-A= Young Ebeveynlik Anne; İODD= İçsel İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme; PiK= Problemlili İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 9'daki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 77.98, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda içsel-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin ergenlerde anneye yönelik algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .014, \%95GA = .008, .023$). Bu sonuçlardan hareketle, duygu düzenleme güçlüğü olarak İODD'nin ergenlerin anneye yönelik algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında kısmi aracı bir değişken olarak yer aldığı söylenebilir.

Young Ebeveynlik Stilleri-Baba ile problemlili internet kullanımına arasındaki ilişkide içsel-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin aracılığına yönelik modele ilişkin bulgular ise şekil 10'da sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize olmamış katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 10. İçsel-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin algılanan ebeveynlik stilleri-Baba ile problemlı internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 10'da görüldüğü üzere ergenlerin babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri duygu düzenleme güçlüğü olarak içsel olumsuz duygu düzenlemeyi pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = .13$, $p < .01$). İçsel olumsuz duygu düzenlemenin de ergenlerin problemlı internet kullanımlarını doğrudan pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = .25$, $p < .001$).

Diğer taraftan babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlı internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .45 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olan içsel olumsuz duygu düzenlemenin modele birlikte dahil edilmesiyle bu etkinin .41'e ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bununla birlikte bu değer anlamlı olduğu gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişkenin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Baba ile sonuç değişkeni olan problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olmasından burada dolayı içsel olumsuz duygu düzenlemenin kısmi aracılığından söz edilebilir. Bu sonuçlardan hareketle, ergenlerde duygu düzenleme güçlüğü olarak içsel olumsuz duygu düzenlemenin babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlı internet kullanımları arasındaki ilişkide kısmi bir aracı değişken olduğu söylenebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla da Bootstrapping (önyükleme) katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10.

İçsel-İşlevsel Olmayan Duygu Düzenlemenin Ebeveynlik Stilleri-B ile Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığın İlişkin Bootstrapping Sonuçları

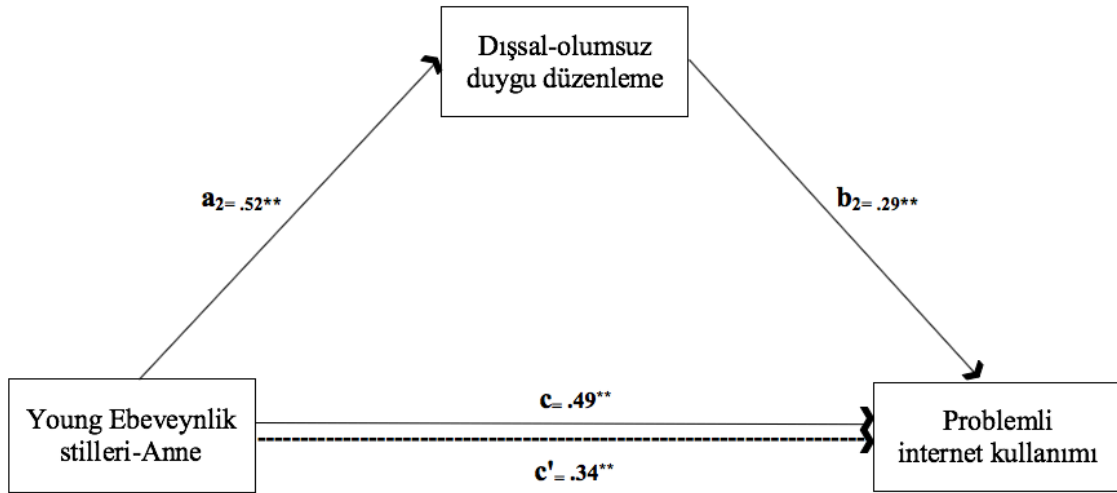
<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-B → İODD → PiK	.010	.003	.003	.018	.26	68.88
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-B → İODD	.009	.002	3.92**			
İODD → PiK	1.18	.170	6.93**			
YEB-B → PiK	.132	.011	11.54**			

** $p < .001$; YEB-B= Young Ebeveynlik Baba; İODD= İçsel İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme; PiK= Problemlili İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 10'daki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 68.88, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda içsel-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin ergenlerde babaya yönelik algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .010, \%95GA = .003, .018$). Bu sonuçlardan hareketle, duygu düzenleme güçlüğü olarak İODD'nin ergenlerin babaya yönelik algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında kısmi aracı bir değişken olarak yer aldığı söylenebilir.

4.2.5. Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin aracılık rolüne ilişkin bulgular

Algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide dışsal işlevsel olmayan duygu düzenlemenin aracı bir rolünün olup olmadığının belirlenmesi için regresyon analizi temelli gerçekleştirilen temel aracılık modeline ilişkin bulgular; Young Ebeveynlik Stilleri-Anne ve Young Ebeveynlik Stilleri-Baba olmak üzere sırasıyla Şekil 11 ve Şekil 12'de sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 11. Dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin algılanan ebeveynlik stilleri-Anne ile problemlili internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 11’de görüldüğü üzere ergenlerin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri duygu düzenleme güçlüğü olarak dışsal olumsuz duygu düzenlemeyi pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = .52, p < .001$). İçsel olumsuz duygu düzenlemenin de ergenlerin problemlili internet kullanımlarını doğrudan pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = .29, p < .001$).

Diğer taraftan anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlili internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .49 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olan dışsal olumsuz duygu düzenlemenin modele birlikte dahil edilmesiyle bu etkinin .34’e ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bununla birlikte bu değer anlamlı olduğu gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişkenin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Anne ile sonuç değişkeni olan problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olmasından dolayı dışsal olumsuz duygu düzenlemenin kısmi aracılığından söz edilebilir. Diğer bir ifadeyle, ergenlerde duygu düzenleme güçlüğü olarak dışsal olumsuz duygu düzenlemenin anneye ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımları arasındaki ilişkide kısmi bir aracı değişken olduğu söylenebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla da Bootstrapping (önyükleme) katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 11’de sunulmuştur.

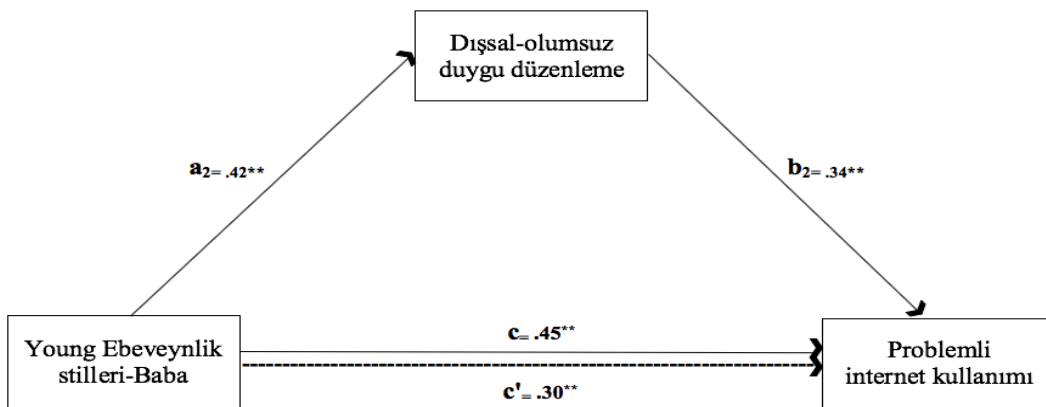
Tablo 11.

Dışsal-İşlevsel Olmayan Duygu Düzenlemenin Ebeveynlik Stilleri-A İle Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki Aracılığına İlişkin Bootstrapping Sonuçları

<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-A →DODD →PiK	.050	.007	.035	.066	.30	87.05
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-A →DODD	.041	.002	5.34**			
DODD →PiK	1.22	.166	7.36**			
YEB-A →PiK	.113	.013	8.52**			

** $p < .001$; YEB-A= Young Ebeveynlik Anne; DODD= Dışsal İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme; PiK= Problemlili İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 11'deki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 87.05, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin ergenlerde anneye yönelik algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .050, \%95 GA = .035, .066$). Bu sonuçlardan hareketle, DODD'nin ergenlerin anneye yönelik algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında kısmi aracı bir değişken olarak yer aldığı söylenebilir. Young Ebeveynlik Stilleri-Baba ile problemlili internet kullanımına arasındaki ilişkide dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin aracılığına yönelik modele ilişkin bulgular ise şekil 12'de sunulmuştur.

Not 1. ** $p < .001$.

Not 2. Değişkenler arası standardize edilmiş katsayılar (β) sunulmuştur.

Şekil 12. Dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin algılanan ebeveynlik stilleri-Baba ile problemlili internet kullanımı arasındaki rolüne ilişkin aracı model

Şekil 12’de görüldüğü üzere ergenlerin babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri duygu düzenleme güçlüğü olarak dışsal olumsuz duygu düzenlemeyi pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($b = .42, p < .001$). Dışsal olumsuz duygu düzenlemenin de ergenlerin problemlili internet kullanımlarını doğrudan pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($b = .34, p < .001$).

Diğer taraftan babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlili internet kullanımı üzerindeki toplam etkisinin .45 ($p < .01$) olduğu ve aracı değişken olan içsel olumsuz duygu düzenlemenin modele birlikte dahil edilmesiyle bu etkinin .30’a ($p < .01$) düştüğü görülmekte ve bununla birlikte bu değer anlamlı olduğu da gözlenmektedir. Bu doğrultuda aracı değişkenin modele dahil olmasıyla birlikte, yordayıcı değişken olan ebeveynlik stilleri-Baba ile sonuç değişkeni olan problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide hem doğrudan hem de dolaylı yol katsayısı anlamlı olmasından dolayı burada kısmi aracılığından söz edilebilir. Modelde belirlenen bu kısmi aracılığa ilişkin dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla da Bootstrapping (önyükleme) katsayısı ile %95 güven aralıkları (GA) Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12.

Dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin ebeveynlik stilleri-B ile problemlili internet kullanımı arasındaki aracılığın ilişkinin Bootstrapping sonuçları

<i>Dolaylı etkiler</i>	<i>Bootstrap Katsayısı</i>	<i>SH</i>	<i>%95 GA</i>		<i>R²</i>	<i>F_(3, 586)</i>
			<i>Alt Limit</i>	<i>Üst Limit</i>		
YEB-B → DODD → PiK	.046	.006	.034	.060	.30	82.86
<i>Doğrudan etkiler</i>	<i>Katsayı</i>	<i>SH</i>	<i>t değeri</i>			
YEB-B → DODD	.032	.002	11.21**			
DODD → PiK	1.42	.158	9.03**			
YEB-B → PiK	.096	.012	7.92**			

** $p < .001$; YEB-B= Young Ebeveynlik Anne; DODD= Dışsal İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme; PiK= Problemlili İnternet Kullanımı; SH= Standart hata; GA= Güven Aralığı.

Tablo 12’deki analiz sonuçları incelendiğinde, belirlenen kısmi aracılık modelinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(3, 586)} = 82.86, p < .001$]. Bootstrapping analizi sonucunda dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin ergenlerde babaya yönelik algılanan ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasında dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = .046, \%95 GA = .034, .060$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarına ilişkin ortaya çıkan bulgular alanyazında yer alan diğer araştırmalar çerçevesinde tartışılmıştır. Bu doğrultuda hem alanyazındaki araştırmacılara hem de uygulayıcılara yönelik olarak araştırma sonuçları bağlamında önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Algılanan Ebeveyn Stillerinin Problemlı İnternet Kullanımını Yordamasına İlişkin Tartışma

Mevcut araştırma kapsamında, algılanan olumsuz ebeveyn stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüklerinin aracılık rolü incelenmiştir. Öncelikle aracı değişken analizinin yapılabilmesi için yordayıcı değişken ile yordanan değişkenler arasında anlamlı ilişkinin olması beklenmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen analizler sonucunda ergenlerin algılanan olumsuz ebeveyn stilleri-anne ve ebeveyn stilleri-baba ile problemlı internet kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Bulgulara göre *olumsuz ebeveynlik stilleri ergenlerde problemlı internet kullanımını doğrudan yordamaktadır*. Bu doğrultuda olumsuz ebeveynlik stillerinin artmasıyla problemlı internet kullanımının artabileceği; azalmasıyla da problemlı internet kullanımının azalabileceği saptanmıştır. İlgili alanyazın incelendiği zaman bu bulguyu destekleyecek birçok çalışmanın bu anlamda gerçekleştirilmiş olduğu görülmektedir.

Örneğin, Lau & Yuen (2013) riskli çevrimiçi davranışları cinsiyet, din ve ebeveynlik tarzları açısından incelemiş oldukları çalışmada, ebeveynlik tarzlarının, riskli çevrimiçi davranışları etkilemede yordayıcı bir değişken olarak önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmışlardır. Genç yetişkinlerin dürtüsel internet kullanımları üzerinde ebeveynlik

stilllerinin etkisinin incelenmiş olduğu başka bir çalışmada (Lin & Gau, 2013), daha düşük algılanan aile desteği ve daha az anne sevgisi/bakımının artmış kompulsif internet kullanımı için en çok ilişkili değişkenler olarak bulunmuştur. Çalışmada ebeveynlik tarzı ve aile desteğinin öğrencilerin kompulsif internet kullanımları üzerinde düzenleyici bir etkisinin olduğu görülmektedir. Bu anlamda araştırmanın bulguları, ebeveyn ve aile sürecinin, dürtüsel internet kullanımının önlenmesi ve müdahalesine yönelik özel önlemlerin bir parçası olması gerektiğini vurgulamaktadır. Li ve diğerleri (2014) de ergenlerde internet bağımlılığıyla ilişkili bireysel ve sosyal faktörleri incelemiş oldukları çalışmalarında dürtüsellik, utangaçlık, içe kapanma, sosyal geri çekilme, saldırganlık, zayıf öz-denetim, narsist kişilik olarak bireysel özellikler ile birlikte sosyo-ekonomik durum, bağlanma, ebeveynlik tarzı, ebeveyn-ergen çatışması, ebeveyn kontrolü, aile işlevi, aile birliği ve uyumluluğu açısından da aile bileşenlerini, internet bağımlılığına katkıda bulunan önemli faktörler olarak bulmuşlardır. Yine Chou ve diğerleri (2015), çalışmalarında ebeveynlik tarzlarının lise öğrencilerinin internet tutumu ve davranışları arasındaki ilişki üzerinde önemli düzenleyici bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır.

Ebeveyn tutumları olarak alanyazında yer alan ve olumlu ya da olumsuz olarak ifade edilen ebeveynlik yaklaşımlarının da problemlili internet kullanımı ile ilişkili olduğu gözlenmektedir. Bu noktada alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde örneğin, Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli (2010) ergenlerin internet bağımlılığını incelenmiş oldukları çalışmada, ergenlerin internet bağımlılık puanlarının algılanan ebeveyn tutumlarına göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, ebeveyn tutumunu “ilgisiz” olarak algılayan ergenlerin internet bağımlılık puan ortalamasının “koruyucu”, “otoriter” ve “demokratik” olarak algılayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır. Benzer şekilde Canoğulları (2014), internet bağımlılık düzeyleri farklı olan ergenleri çeşitli değişkenler açısından incelemiş olduğu çalışmasında bağımlılık düzeyi düşük olan ergenlerin anne ve babalarını kabul edici/ilgili olarak algılayan, bağımlılık düzeyi yüksek ergenlerin ise ebeveynlerini daha otoriter olarak algıladığı önemli bir bulgu olarak bulunmuştur. Problemlili internet kullanımları ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmiş olduğu başka bir çalışmada, öğrencilerin anne-baba tutumları ile problemlili internet kullanımları arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Bulgulara göre, öğrencilerin problemlili internet kullanımları ile ebeveynlerin demokratik tutumu arasında düşük

düzyeyde negatif yönlü bir ilişkinin; diğer taraftan koruyucu-istekçi tutum ile otoriter tutum ve problemlili internet kullanımı arasında ise orta düzeyde pozitif ilişkilerin olduğu görölmektedir (Altıntaş ve Öztapak, 2016).

Ergenler arasında patolojik internet kullanımının yaygınlığının demografik ve sosyal faktörler açısından incelenmiş olduğu çalışmalarda düşük ebeveyn ilgisinin ve olumsuz ebeveynlik tutumlarının problemlili internet kullanımının en önemli yordayıcısı olduğu dile getirilmektedir (Durkee ve diğerleri, 2012; Siomos ve diğerleri, 2012). Yapılan çalışmalarda, ebeveynlik ve ailesel faktörlerin, problemlili internet kullanımını yordayan önemli faktörlerden birisini oluşturduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgular ile birlikte alanyazın incelendiğinde olumsuz ebeveyn tutumları ile yakından ilişkili olduğu düşünölen zayıf ebeveyn-ergen ilişkisi, ilgisi ve yakınlığının da ergenlerdeki problemlili internet kullanımı ile ilişkili olduğunu gösteren birçok çalışmanın olduğu görölmektedir.

Ebeveyn tutumları ile birlikte aslında ebeveyn tutumlarını etkileyen veya aynı zamanda ebeveyn tutumlarından etkilenen bir faktör olarak aile ortamı ve koşulları da ergenlerin problemlili internet kullanımları ile yakından ilişkili olarak değeriendirilmektedir. Bu konuda alanyazında gerçekleştirilmiş olan birçok çalışmanın olduğu görölmektedir. Örneğin, Huang ve diğerleri (2009), çalışmalarında aile ortamı olarak olumsuz olarak algılanan aile ortamının ve sevgi eksikliğinin olduğu ailelerde bulunan çocukların daha yüksek düzeyde internet kullanımına sahip olduklarını ortaya koymuştur. Benzer şekilde gençlerdeki problemlili internet kullanımı ile ilişkili aile faktörlerinin incelenmiş olduğu bir derleme çalışmasında (Li ve diğerleri, 2014), problemlili internet kullanımına sahip olan gençlerin, problemlili internet kullanımına olmayan gençlere kıyasla anne ve babalarını daha fazla cezalandırıcı, daha az destekleyici, daha az sıcak ve ilgili algıladıkları önemli bir bulgu olarak bulunmuştur. İnternet bağımlılığı/problemlili internet kullanımına sahip olan ergenler ile olmayan akranlarının incelenmiş olduğu bu çalışmalarda, internet bağımlılığı olan ve olmayan ergenler arasında bireysel ve aile faktörleri açısından dikkate değeri farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Konuyla ilgili olarak yapılan çalışmalar, düşük aile işlevi, aile memnuniyetsizliği gibi faktörlerin ergenlerde problemlili internet kullanımı ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan hem ilgili alanyazında hem de mevcut çalışmada her ne kadar hem anne hem de babaya ilişkin algılanan ebeveyn stillerinin problemlili internet kullanımı ile ilişkili olduğu bulunmuş olsa da çalışma sonucunda anneye yönelik olarak algılanan olumsuz ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin daha yüksek

olduğu gözlenmektedir. Bu anlamda alanyazında anne ile ilişkili olan olumsuz ilişkiler ile problemlili internet kullanımı arasında ilişki olduğunu belirten mevcut çalışmadaki bulguları destekleyecek çalışmaların olduğu görülmektedir. Örneğin, Say ve Batıgün (2016) ergenlerin internet kullanımını yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında, olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisi açısından sadece olumsuz anne-ergen ilişkisinin ergenlerin problemlili internet kullanımının önemli bir yordayıcısı olduğunu ve anne ile olumsuz ilişki arttıkça problemlili internet kullanımının da arttığını bulmuşlardır. Yang, Sato, Yamawaki & Miyata (2013) de anneye daha az yakın ilişkiler kurulmasının problemlili internet kullanımındaki önemli risk faktörlerinden birisi olduğunu belirtmektedirler. Benzer şekilde başka bir çalışmada (Lin & Gau, 2013), daha düşük algılanan aile desteği ve daha az anne sevgisi/bakımının artmış kompulsif internet kullanımı için en çok ilişkili değişkenler olarak bulunmuştur. Yine Xu ve diğerleri (2014) ise ebeveyn-ergen ilişkisinde özellikle anne ile kurulan olumsuz ilişkilere sahip olma ergenlerin internet bağımlılığı ile ilgili önemli bir faktör olarak değerlendirmektedir. Problemlili internet kullanımındaki örüntüye benzer olacak şekilde yeme bozukluklarının ebeveynlik biçimleri açısından değerlendirildiği bir çalışmada da (Sapmaz-Yurtsever ve Tekinsav-Sütçü, 2017) bu bulgulara destekleyecek şekilde, annenin ebeveynliği ile birlikte değerlendirildiğinde babanın yeme tutumunu yordama gücü olmadığı bulunmuştur. Araştırmacılar bu durumu babaların çocuklarıyla daha az ilişki içerisinde yer almalarıyla açıklamaktadırlar. Başka bir ifadeyle aslında çocuk ile geçirilen vakit ve kurulan ilk ilişkilerin babadan çok anne üzerinden gerçekleştiği göz önünde bulundurulmaktadır. Bu durumun kültürel yapımız çerçevesinde ülkemiz için de geçerli bir özellik olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda annenin çocukla daha fazla vakit geçirdiği, onunla ilgilenip, daha çok ilişki kurduğu ve aralarında yakın ilişkilerin geliştiği söylenebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde çocukların ve ergenlerin problemlili internet kullanımı konusunda ebeveynlik ilişkileri bağlamında anne ile ilgili olumsuz ilişkilerin daha etkili olabileceği söylenebilir. Bu bilgilerin aksine, baba ile olumsuz ilişkilere sahip olmanın problemlili internet kullanımı konusunda anneye göre daha etkili olduğunu vurgulayan çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Liu, Fang, Zhou, Zhang & Deng (2013), ergenlerin internet bağımlılıklarını algılanan ebeveyn-ergen ilişkisi ve ebeveyn davranışları açısından incelemiş oldukları çalışmalarında, ebeveyn faktörü açısından patolojik internet kullanımı için baba ile ilişkilerin daha etkili bir faktör olduğu bulunmuştur.

5.2. Algılanan Ebeveyn Stilleri ile Problemlı İnternet Kullanımı İlişkisinde Temel Psikolojik İhtiyaçların Aracılığına İlişkin Tartışma

Mevcut çalışmanın alt amaçları doğrultusunda olumsuz ebeveyn stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide özerklik, yeterlik ve ilişkili olmak üzere psikolojik ihtiyaçların aracı değişken rolleri ayrı ayrı incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan aracı değişken analizine göre, anneye ilişkin olumsuz ebeveyn stilleri yordayıcı değişken olduğunda psikolojik ihtiyaçlar olarak özerklik ihtiyacı ile birlikte yeterlik ve ilişkili olma ihtiyacının kısmi aracı etkisinin olduğu görülmüştür. Benzer şekilde babaya ilişkin olumsuz ebeveyn stilleri yordayıcı değişken olduğunda özerklik, yeterlik ve ilişkili olma ihtiyaçlarının kısmi aracı etkisinin olduğu bulunmuştur. Mevcut araştırma bulgusu doğrultusunda, psikolojik ihtiyaçların ebeveyn tutumları ve problemlı internet kullanımı arasında aracılığına ilişkin, alanyazında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak problemlı internet kullanımı ve psikolojik ihtiyaçlar açısından ilgili alanyazın incelendiğinde literatürde bu bulguları desteleyecek çalışmaların olduğu görülmektedir. Örneğin, Canoğulları ve Güçray (2017), tarafından internet bağımlılık düzeyleri farklı olan ergenler üzerinden gerçekleştirmiş oldukları başka bir çalışmada (Canoğulları ve Güçray, 2017) internet bağımlılık düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin sırasıyla özerklik, yeterlik ve ilişki olmak üzere psikolojik ihtiyaçlarında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle, internet bağımlılık düzeyi düşük ergenlerin yüksek olanlara göre daha fazla özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyacına sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Genç yetişkinlerin internet bağımlılığı belirtilerinin psikolojik ihtiyaçlar ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiş olduğu başka bir çalışmada (Eyyüpoğlu ve Özbay, 2018), psikolojik ihtiyaçlar ile internet bağımlılığı belirtileri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Çalışmada ayrıca, psikolojik ihtiyaçların internet bağımlılığı belirtilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. İnternet teknolojileri ile birlikte online/video oyunları ile ergenlerin psikolojik ihtiyaçlarının öz belirleme kuramı çerçevesinde incelenmiş olduğu çalışmalarda (Chiang & Lin, 2010; Rogers, 2017; Ryan, Rigby & Przybylski, 2006) online oyunların bireylerin özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyaçları ile olan ilişkisi değerlendirilmiş ve bu anlamda bireylerin temel psikolojik ihtiyaçlarının online oyun oynamaya yönelik davranışı da devam ettirdiği belirtilmektedir.

Diğer taraftan bireylerin internet aracılığıyla önemli psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaları, problemleri internet kullanımı ile ilgili önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, ergenlerin sosyal paylaşım sitelerini kullanma nedenlerinin araştırıldığı bir başka çalışmada (Colas ve diğerleri, 2013) internetin, bireylerin ait olma, beğenilme, kendini açma, kendini kötü hissettiğinde veya üzgün olduğunda kendini rahatlatma gibi hem sosyal hem de psikolojik ihtiyaçlarını karşılama konusunda önemli bir kaynak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Notley (2009) çalışmasında, gençlerin çevrimiçi ağ kullanımının temel olarak dört faktörden kaynaklandığı ve bu ana faktörlerden birisinin bireylerin temel ihtiyaçları olduğunu ortaya koymaktadır. Balkaya-Çetin (2014) tarafından ergenlerin internet ve problemleri internet kullanımlarının farklı psiko-sosyal değişkenler açısından incelendiği çalışmada hem kız hem de erkek ergenlerin sevmeye/sevilme ve güç ihtiyaçları, problemleri internet kullanımının önemli yordayıcıları olarak bulunmuştur.

Suler'in (1999), patolojik internet kullanımına ilişkin öne sürdüğü temel kriterler arasında, bireylerin hayatındaki temel ihtiyaçlardan bir ya da birkaçını karşılaması veya karşılanmamış bu temel ihtiyaçların altındaki yoksunluğu gidermesi yer almaktadır. Bu bağlamda Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi doğrultusunda internet üzerinden gerçekleştirilen etkinliklerin, bu hiyerarşide yer alan ihtiyaçlara karşılık geldiği ileri sürülmektedir. Diğer ihtiyaçlar ile birlikte bireylerin ait olma, sosyalleşme ve ilişki kurma ihtiyacının bu ihtiyaçların başında geldiği değerlendirilmektedir. Genç bireylerin, özellikle sosyal paylaşım ağlarını yeni toplumsallaşma ortamları olarak gördükleri belirtilmektedir (Karagülle ve Çaycı, 2014). Ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri ile kişilerarası ilişkilerde bulunma ve bu anlamda sosyal olma önemli bir ihtiyaç olarak değerlendirilirse, özellikle ilişkili olma ihtiyacının problemleri internet kullanımı ile ilişkisi açıklanabilir. Alanyazında bu bulguyu destekleyecek pek çok çalışma göze çarpmaktadır. Örneğin, Notley (2009), gençlerin çevrimiçi ağlar ve sosyalleşme süreçlerine yönelik olarak gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında, genç bireylerin "sosyal dışlanma riski altında" olarak tanımlanan – topluma katılmak için çevrimiçi ağları kullanma yollarını incelenmiş ve bu anlamda sosyalleşme ihtiyacının gençlerin internet kullanımında önemli bir faktör olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Şahin ve Kesici (2009), tarafından üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmada, internetin sosyal kullanım fonksiyonu, başarı ihtiyacı ve internetin serbest zaman kullanım fonksiyonu internet kullanımının negatif sonuçlarının önemli bir yordayıcısı olarak bulunmuştur. Bununla birlikte internetin sosyal

kullanım fonksiyonu, başarı ihtiyacı ve internetin duygusal ve serbest zaman kullanım fonksiyonu internet kullanımının sosyal fayda/sosyal rahatlığın önemli bir yordayıcısı olarak bulunurken; ayrıca internetin sosyal ve serbest zaman kullanım fonksiyonu ve başarı ihtiyacı aşırı internet kullanımının önemli bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ilişki ihtiyacı ile birlikte yetkinlik ihtiyacının da ergenlerin özellikle başarılı olma, başarıya ulaşma ve kendini kanıtlama konusunda yaşadıkları güçlükler nedeniyle problemlili internet kullanımına yönelebildikleri düşünülmektedir. İlgili alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, Zhu ve diğerleri (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, bireylerin internet kullanımlarında başarı ihtiyacının önemli olduğu ve öğrencilerin internet aracılığıyla akademik yeterlik ve başarı ihtiyaçlarını gidermeye çalıştıkları görülmektedir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, psikolojik ihtiyaçlar ve problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkiler değerlendirilirken bu ilişkinin sonuçlarına vurgu yapıldığı görülmüştür. Yapılan çalışmalar, internet kullanımının artması ile gençlerin gündelik hayatta karşılayabilecekleri temel ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılamaya yöneldiğini ortaya koymuş ve durumun da problemlili internet kullanımına ilişkin davranışları pekiştirdiği vurgusu yapılmıştır (Shen ve diğerleri, 2013; Şahin ve Kesici, 2009). Bununla birlikte internet kullanımının sosyalleşme ve ilişki içerisinde olma gibi sosyal ihtiyaçları karşılama konusunda sağladığı rahatlığın uzun vadede daha olumsuz sonuçlara yol açabileceği de belirtilmektedir (Karagülle ve Çaycı, 2014; Russell ve diğerleri, 2003). Bu anlamda internet aracılığıyla ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan gençlerin hem yaşamlarının önemli alanlarında sorunlar yaşama potansiyelleri hem de yeni gereksinimleri ortaya çıkabilecek olması dolayısıyla bu durumun olumsuz bir döngüye dönüşebileceği söylenebilir.

Bununla birlikte psikolojik ihtiyaçlar ve problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkiler internet kullanım amaçları açısından da değerlendirilebilir. Öztapak (2018), problemlili internet kullanımı olan ergenlerin internet kullanımına ilişkin görüşlerini incelenmiş olduğu çalışmada öğrencilerin internette yoğun vakit geçirme sebeplerine ilişkin kategorilerden ulaşılan temalar, sosyalleşme, oto-kontrol, boş vakitleri değerlendirme olarak bulunmuştur. Bununla birlikte Shen ve diğerleri (2013), çocukları internet kullanmaya yöneltmede etkili olan süreçlerin neler olduğunu ortaya koymaya yönelik olarak gerçekleştirmiş oldukları çalışma ile çocukların online yaşamdaki ve gerçek

yaşamlarındaki ihtiyaç doyumları değerlendirilmiş ve çocukların temel psikolojik ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılama çabası içerisinde oldukları saptanmıştır.

Aile ortamı, çocuklar ilk sosyal deneyimlerini kazandıkları ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri ilk doğal ortam olarak değerlendirilmekte ve temel ihtiyaçların gelişimi açısından büyük önem taşıdığı belirtilmektedir (Cüceloğlu, 2006; Yavuzer, 1996). Mevcut araştırma bulguları bu açıdan değerlendirildiğinde hem anneye ilişkin hem de babaya ilişkin olumsuz ebeveynlik stillerinin temel psikolojik ihtiyaçların tüm alt boyutları (özerklik, yeterlik ve ilişkili olma) ile ilişkili olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, olumsuz ebeveynlik stilleri fazla olan ergenlerin, temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması konusunda daha çok sorun yaşayacakları ve ergenler tarafından aile içerisinde zamanında uygun yollarla karşılanmamış bu gereksinimlerin günümüzde internet aracılığıyla karşılanması yoluna gidilebileceği ifade edilebilir.

5.3. Algılanan Ebeveyn Stilleri ile Problemlı İnternet Kullanımı İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Aracılığına İlişkin Tartışma

Mevcut araştırma kapsamında olumsuz ebeveyn stilleri ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık etkisi de incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan aracı değişken analizi sonucunda hem anneye ilişkin hem de babaya ilişkin olumsuz ebeveyn stilleri yordayıcı değişken olduğunda içsel-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin kısmi aracılık etkisinin olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde hem anneye ilişkin hem de babaya ilişkin olumsuz ebeveyn stilleri yordayıcı değişken olduğunda dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenlemenin de kısmi aracı etkisinin olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde mevcut çalışmadaki bulguları destekleyecek şekilde duygu düzenleme güçlükleri ile problemlı internet kullanımı arasında ilişki olduğuna dair araştırma sonuçlarına ulaşılmıştır. Örneğin Yu ve diğerleri (2013), ergenlerin sosyal /bilişsel ve bağımlılık çerçevesinden problemlı internet kullanımlarının incelenmiş olduğu çalışmada lise öğrencilerin duygu düzenleme güçlüklerinin, öğrencilerin algılanan ebeveynlik davranışları ile internet kullanımları arasında aracı bir değişken olduğunu ortaya koymuştur. Ergenlerde internet bağımlılığının yordayıcısı olarak duygu düzenlemenin rolünün değerlendirildiği başka bir çalışmada (Ercengiz ve Şar, 2017), ergenlerde duygu düzenlemenin internet bağımlılığının önemli bir yordayıcısı

olduğu ve dışsal işlevsel olmayan ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenlemenin internet bağımlılığı arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişkilerin olduğu bulunmuştur.

Benzer şekilde Budak'ın (2017), internet bağımlılığının yordayıcılarını değerlendirmeye yönelik olarak yetişkin internet kullanıcıları üzerinden gerçekleştirmiş olduğu çalışmanın sonuçlarına göre, internet bağımlılığı ile duygu düzenleme gücü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir. Bulgulardan hareketle, bireylerin duygu düzenleme alanında yaşadığı güçlüklerin artmasının internet bağımlılık düzeylerinin önemli bir yordayıcısı olduğu vurgulanmaktadır. Öztapak (2018), problemlili internet kullanımı olan ergenlerin internet kullanımına ilişkin duygu ve görüşlerini incelenmiş olduğu çalışması kapsamında gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda, problemlili internet kullanımına sahip olan ergenlerin, internet kullanımı sırasında birçok farklı duygu yaşadıkları ve ergenlerin bu duyguları ifade etme süreçlerinden önemli güçlükler yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Daha önce giriş bölümünde duygu düzenlemenin aleksitimi kavramı ile yakından ilişkili olduğu vurgulanmış ve genellikle bu terimlerin birbirlerini içerecek şekilde kullanıldığı belirtilmiştir. Bu anlamda ilgili alanyazın incelendiğinde mevcut çalışmadaki bu bulgularla tutarlı sonuçlar olduğu görülmektedir. Örneğin (Akin, 2014), problemlili internet kullanımı ile aleksitimi, duygu düzenleme ve dürtüsellik arasındaki ilişkileri ergenleri ve genç yetişkinleri kapsayacak şekilde incelemiş olduğu bir çalışmada, duyguları tanımlama ve açıklama konusunda yetersizlik olarak ifade edilen; aleksitiminin, duygu düzenleme gücünün ve dürtüsellik internet bağımlılığını yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca çalışma ile duygu düzenleme gücünün aleksitimi ile internet bağımlılığı ilişkisindeki aracı bir rolü olduğu önemli bir bulgu olarak bulunmuştur.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde duygu düzenleme gücünün internet bağımlılığındaki örüntüyü içerecek şekilde bağımlılık sorunlarıyla da ilişkili olduğu gözlenmektedir. Örneğin, Wills ve diğerleri (2011), ergenlerin davranışsal ve duygusal düzenlemeleri ile madde kullanım davranışları arasındaki ilişkiyi değerlendirmiş oldukları çalışmalarında zayıf duygusal düzenleme ile ergenlerde madde kullanımı davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Ayrıca patolojik kumar gibi bağımlılık davranışlarının da duygu düzenleme gücüyle ilişkili olduğu görülmüştür. Elmas ve diğerleri (2017), çalışmalarında kumar oynama bozukluğunun yordayıcıları olarak aleksitimi ve duygu düzenleme güçlükleri incelenmiş ve ayrıca aleksitimi düzeyi

ile patolojik kumar oynama arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık rolü değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda kumar oynama davranışını duygu düzenleme güçlüğü'nün yordadığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aleksitimi ile patolojik kumar oynama arasında kısmi bir aracı rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Mevcut araştırma bulguları bu açıdan değerlendirildiğinde hem anneye ilişkin hem de babaya ilişkin olumsuz ebeveynlik stillerinin duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ergenlerde aşırı internet kullanımı ve bunların psikometrik sonuçlarının değerlendirilmesi üzerine gerçekleştirilen bir araştırmaya (Grusser ve diğerleri, 2005) göre, aşırı internet kullanımının olumsuz duygularla ve stresle başa çıkmanın bir stratejisi olarak ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Bulgular doğrultusunda duygu düzenleme konusunda güçlükler yaşayan bireylerin, bu duygusal sıkıntıdan uzaklaşp kaçınabilmek amacıyla aşırı internet kullanımı davranışına yönelebildikleri belirtilmektedir. Bu bilgilerden hareketle duygu düzenlemenin temelde aile yaşantılarından ve ebeveyn tutum ve yaklaşımlarından etkilenen bir süreç olması sebebiyle, mevcut çalışmadaki bu bulguların çocuğun ya da ergenin duygusal bir gerginlik yaşadığında ebeveynleri tarafından uygun olan tepkileri göremediğinden bu durumla başa çıkmakta zorlanmalarıyla problemleri bir davranışa yönelmeleri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

5.4. Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında belirlenen genel amaç ve alt amaçlar çerçevesinde sunulmuştur.

Araştırma kapsamında analizler sonucunda, ergenlerde psikolojik ihtiyaçlar olarak özerklik, yeterlik ve ilişkili olmanın hem anneye yönelik hem de babaya yönelik olumsuz ebeveynlik stilleri problemleri internet kullanımı arasındaki ilişkide farklı etki düzeylerinde olmak üzere kısmi aracı rolüne sahip olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte içsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenlemenin de hem anneye yönelik olumsuz ebeveynlik stilleri ile hem de babaya yönelik olumsuz ebeveynlik stilleri problemleri internet kullanımı arasındaki ilişkide kısmi bir aracı rolüne sahip olduğu görülmüştür.

Bu bulgulardan hareketle gerek anneye gerekse de babaya yönelik olarak algılanan olumsuz ebeveynlik stillerinin artmasıyla ergenlerin yine duygu düzenleme güçlüklerinin artabileceği ve bu artış ile de problemleri internet kullanımının daha fazla görülebileceği

sonucu çıkarılabilir. Diğer taraftan, algılanan olumsuz ebeveynlik stillerinin artması, temel psikolojik ihtiyaçları azaltabilecek ve psikolojik ihtiyaç doyumunun azalması da ergenlerin problemlili internet kullanımına ilişkin davranışlarının artmasına neden olabilecektir. Sonuç olarak hem temel psikolojik ihtiyaçların hem de duygu düzenleme güçlüğü'nün kısmi aracılık modeliyle ergenlerin algılanan ebeveynlik stillerinin problemlili internet kullanımlarını artırabilecek ya da azaltabilecek şekilde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ergenlerin algılanan olumsuz ebeveyn stillerinin temel psikolojik ihtiyaçlarını ve duygu düzenleme güçlüklerini doğrudan, problemlili internet kullanımlarını ise hem doğrudan hem de temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlükleri aracılığıyla dolaylı olarak etkilediği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle algılanan ebeveyn stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide hem temel psikolojik ihtiyaçlar hem de duygu düzenleme güçlükleri değişkenlerinin modele eklenmesiyle düşmesine rağmen anlamlı bir ilişkinin devam ettiği bulunmuştur. Bu bulgu psikolojik ihtiyaçların ve duygu düzenleme güçlüğü'nün algılanan ebeveyn stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkide kısmi aracılık etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar dikkate alındığında, olumsuz ebeveynlik stilleri fazla olan ergenlerin, duygu düzenleme güçlüklerini daha çok yaşayacakları için duygusal gerilimlerle başa çıkmak için internet kullanımı davranışına yönebilecekleri söylenebilir. Diğer taraftan olumsuz ebeveynlik stilleri fazla olan ergenlerin, temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması konusunda daha çok sorun yaşayacakları ve karşılanmamış bu gereksinimlerin internet aracılığıyla karşılanması yoluna gidilebileceği ifade edilebilir.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar çerçevesinde hem alanyazındaki uygulayıcılara hem de araştırmacılara yönelik olarak aşağıda yer alan öneriler sunulmuştur. İlk olarak alan uygulayıcıları açısından:

1. Olumsuz aile yaşantıları ve ebeveynlik stilleri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişki ile birlikte problemlili internet kullanımında etkili olan ve temeli yine aile yaşantılarına ve ebeveyn yaklaşımlarına dayanan temel psikolojik ihtiyaçlar ve duygu düzenleme güçlüğü göz önüne alındığında bireylerin ebeveynlerin tutumlarının ve çocuk yetiştirme stillerinin daha işlevsel bir yapıya kavuşturulması desteklenebilir. Bununla birlikte ebeveyn-ergen ilişkisi ve iletişiminin güçlendirilmesi sağlanabilir.

2. Ayrıca temel psikolojik ihtiyaçların öncelikle aile yaşantıları içerisinde sağlıklı bir şekilde karşılanması önplana alınabilir. Bununla birlikte yine çocukların duygu düzenleme süreçleri ilk olarak aile yaşantıları içerisinde şekillendiği için, ailelerin duygu düzenleme sürecini olumlu ebeveyn tutum ve yaklaşımları ile desteklemeleri konusunda önleyici aile eğitimleri veya programları geliştirilebilir.
3. Diğer taraftan çocukların ve ergenlerin karşılanmamış temel psikolojik ihtiyaçlarını gündelik hayatlarında uygun yollarla ve sağlıklı kaynaklar aracılığıyla karşılamaları konusunda psikolojik danışmaya yönelik bireysel veya grup çalışmaları gerçekleştirilebilir. Benzer şekilde çocukların ve ergenlerin olumsuz yaşantılar karşısındaki duygu düzenleme süreçlerine ilişkin duygu düzenleme konusunda farkındalık ve beceri temelli eğitimler veya müdahale programları hazırlanıp uygulanabilir. Bu anlamda problemlili internet kullanımına sahip ergenlerin bu davranışlarına ilişkin bireysel ve sosyal faktörleri gerek önleyicilik temelli çalışmalar başta olmak üzere gerekse de soruna müdahale aşamasında göz önünde bulundurulabileceği önerileri sunulabilir.

İleride yapılacak çalışmaları için araştırmacılar açısından da aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Araştırmacılar tarafından, özellikle araştırma bulgularından hareketle ergenlerin problemlili internet kullanımını değerlendirmek için mevcut araştırma kapsamında ele alınan değişkenler dışında başka bireysel veya sosyal özellikler ele alıp incelenebilir.
2. Ergenlerin problemlili internet kullanımının farklı bireysel ve sosyal değişkenler açısından inceleneceği çalışmalarda bu araştırmadan farklı olarak ilgili bu değişkenler arası ilişkilerin ayrı ayrı basit modeller aracılığıyla değil de tek bir çoklu model olarak ele alınıp test edilmesi daha uygun olabilir. Bu doğrultuda yapılacak analizler de yapısal eşitlik modelleri çerçevesinde gerçekleştirilebilir.
3. Araştırma kapsamında katılımcı grup olarak sadece ortaöğretimde bulunan öğrenciler yer almıştır. Ancak internet kullanımının yaşının giderek düştüğü bilgisinden de hareketle ileri de yapılacak çalışmalara lise öğrencileri ile birlikte daha küçük yaş grubundaki bireylerin de dahil edilmesi önerilebilir. Bu anlamda ergenlik dönemi açısından ortaya çıkacak çalışmanın bu döneminin özelliklerini daha iyi yansıtacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aboobaker, S., Jangam, K. V., Sagar, K. J. V., Amaresha, A. C., & Jose, A. (2019). Predictors of emotional and behavioral problems among Indian adolescents: A clinic-based study. *Asian Journal of Psychiatry*, 39(1), 104-109. doi: 10.1016/j.ajp.2018.12.002
- Açıkgöz, İ., Yalçın, A. S., & Öztaş, D. (2018). *Effects of the use of the internet on the development process of children and adolescents*. Health Sciences Research in the Globalizing World, Sofia.
- Aka, B. T. (2011). *Perceived parenting styles, emotion recognition, and emotion regulation in relation to psychological well-being: Symptoms of depression, obsessive-compulsive disorder, and social anxiety*, (Unpublished Doctoral Dissertation). Middle East Technical University, The Graduate School of Social Sciences: Ankara.
- Akın, İ. (2014). *Relationship of problematic internet use with alexithymia, emotion regulation, and impulsivity*, (Unpublished Doctoral Dissertation). Bahcesehir University, The Graduate School of Social Sciences: İstanbul.
- Anderson, K. J. (2001). Internet use among college students: An exploratory study. *Journal of American College Health*, 50(1), 21-26. doi: 10.1080/07448480109595707
- Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development*, 76(6), 1144-1159. doi: 10.1111/j.1467-8624.2005.00840.x-il
- Altıntaş, S. ve Öztapak, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 7(13), 109-128. Erişim adresi <http://dergipark.org.tr/eibd/issue/29466/315928>
- Ayas, T. ve Horzum, B. H. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57. Erişim adresi <http://www.turkpdrdergisi.com/index.php/pdr/article/view/70/69>

- Balkaya-Çetin A. (2014). *Ergenlerde internet ve problemlili internet kullanım davranışının incelenmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182. doi: 0022-3514/86/S00.75
- Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *CyberPsychology and Behavior*, 4(3), 377-383. doi: 10.1089/109493101300210286
- Budak, C. F. (2017). *İnternet bağımlılığının yordayıcıları olarak sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve duygu düzenleme güçlüğü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükşahin Çevik, G. ve Çelikkaleli Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve annebaba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240. Erişim adresi <http://dergipark.org.tr/cusosbil/issue/4385/60224>
- Bretherton, I., & Munholland, K.A. (1999). Internal working models in attachment relationships: a construct revisited. In J. Cassidy & P.R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* (pp. 89–111). The Guilford Press, New York.
- Calkins, S. D. (1994). Origins and outcomes of individual differences in emotion regulation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 53-72. doi: 10.1111/j.1540-5834.1994.tb01277.x
- Canoğulları, Ö. (2014). *İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.

- Canoğulları, Ö. ve Güçray, S. S. (2017). İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57. Erişim adresi <http://dergipark.org.tr/cusosbil/issue/31939>
- Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18(5), 553-575. doi: 10.1016/S0747-5632(02)00004-3
- Castellanos-Ryan, N., & Conrod, P. J. (2013). Personality and addiction processes. In P. E. Miller (Ed.). *Principles of Addiction: Comprehensive Addictive Behaviors and Disorders* (Vol. 1, pp. 271–281). San Diego, CA: Elsevier.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. ve Gürcan, A. (2007). Problemlerli internet kullanımı ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 387-416. Erişim adresi <http://kuyeb.com/pdf/tr/cae289973c83b09263112c9829>
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116. Erişim adresi <https://trdizin.gov.tr/publication/show/pdf/paper/T0RrNU5qYZM>
- Ceyhan, A. A. ve Ceyhan, E., (2009, Ekim). *Ergenlerde problemlerli internet kullanım ölçeği (PİKÖ-E) geliştirme çalışmaları*. X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunulmuştur, Adana.
- Ceyhan, A. A. (2011). İnternet kullanma temel nedenlerine göre üniversite öğrencilerinin problemlerli internet kullanımı ve algıladıkları iletişim beceri düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 59-77. Erişim adresi <http://kuyeb.com/pdf/tr/cae289973c83b09263112c982907f60.pdf>
- Ceyhan, A.A. ve Ceyhan, E. (2014). Problemlerli internet kullanım ölçeği'nin ergenlerde geçerlik ve güvenilirlik çalışması [The validity and reliability study of Problematic Internet Use Scale for Adolescents]. *Bağımlılık Dergisi*, 15(2), 56-64. Erişim adresi <http://bagimlilikdergisi.net/upload/dergi/sayi/files/2014-2002.pdf>
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K. A., & McBride-Chang, C. (2003). Harsh parenting in relation to child emotion regulation and aggression. *Journal of Family Psychology*, 17(4), 598-606. doi: 10.1037/0893-3200.17.4.598

- Chang, F. C., Chiu, C. H., Miao, N. F., Chen, P. H., Lee, C. M., Chiang, J. T., & Pan, Y. C. (2015). The relationship between parental mediation and internet addiction among adolescents, and the association with cyberbullying and depression. *Comprehensive Psychiatry*, *57*(1), 21-28. doi: 10.1016/j.comppsy.2014.11.013
- Chen, S. K. (2012). Internet use and psychological well-being among college students: A latent profile approach. *Computers in Human Behavior*, *28*(6), 2219-2226. doi: 10.1016/j.chb.2012.06.029
- Chiang, Y. T., & Lin, S. S. S. J. (2010). Early adolescent players' playfulness and psychological needs in online games. *Social Behavior and Personality*, *38*(5), 627-636. doi:10.2224/sbp.2010.38.5.627
- Chou, H. L., Chou, C. & Chen, C. H. (2016). The moderating effects of parenting styles on the relation between the internet attitudes and internet behaviors of high-school students in Taiwan. *Computers ve Education*, *94*(1), 204-214. doi: 10.1016/j.compedu.2015.11.017
- Colás Bravo, M. P., González Ramírez, T., & Pablos Pons, J. D. (2013). Young people and social networks: motivations and preferred uses. *Scientific Journal of Media Education; Comunicar*, *20*(40), 15-23. doi: 10.3916/C40-2013-02-01
- Cole, P. M., Michel, M. K., & Teti, L. O. D. (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, *59*(2-3), 73-102. doi: 10.1111/j.1540-5834.1994.tb01278.x
- Cui, M., & Conger, R. D. (2008). Parenting behavior as mediator and moderator of the association between marital problems and adolescent maladjustment. *Journal of Research on Adolescence*, *18*(2), 261-284. doi: 10.1111/j.1532-7795.2008.00560.x
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çalışkan, B. (2017). *Relationship between early maladaptive schemas, perceived maternal parenting style, emotion regulation difficulties and psychological well-being*, (Unpublished Master's Thesis). Doğuş Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

- Çelikkaleli, Ö., Ata, R. ve Avcı, R. (2018). Orta ergenlik döneminde problemlili internet kullanımının demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 6 (12), 123-141. doi: 10.18009/jcer.396974
- Darling, N. & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. doi: 10.1037/0033-2909.113.3.487
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187-195. doi: 10.1016/S0747-5632(00)00041-8
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268. doi: 10.1207/S15327965pli1104_01
- Deci, E. L., Ryan, R. M., Gagne, M., Leone, D. R., Usunov, J., & Kornazheva, B. P. (2001). A cross-cultural study of self-determination. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(8), 930-942. doi: 10.1177/0146167201278002
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology*, 49(3), 182-185. doi: 10.1037/a0012801
- De Morentin, J. I. M., Cortés, A., Medrano, C., & Apodaca, P. (2014). Internet use and parental mediation: A cross-cultural study. *Computers ve Education*, 70(1), 212-221. doi: 10.1016/j.compedu.2013.07.036
- Devine, P., & Lloyd, K. (2012). Internet use and psychological well-being among 10-year-old and 11-year-old children. *Child Care in Practice*, 18(1), 5-22. doi: 10.1080/13575279.2011.621888
- Duy, B. ve Yıldız, M. A. (2014). Ergenler için duygu düzenleme ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 23-35. Erişim adresi <http://dergipark.org.tr/tpdrd/issue/21461/229947>
- Durkee, T., Kaess, M., Carli, V., Parzer, P., Wasserman, C., Floderus, B., & Brunner, R. (2012). Prevalence of pathological internet use among adolescents in Europe: demographic and social factors. *Addiction*, 107(12), 2210-2222. doi: 10.1111/j.1360-0443.2012.03946.x

- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., & Reiser, M. (1999). Parental reactions to children's negative emotions: Longitudinal relations to quality of children's social functioning. *Child Development, 70*(2), 513-534. doi: 10.1111/1467-8624.00037
- Eisenberg, N., & Morris, A. S. (2003). Children's emotion-related regulation. In H. Reese, & R. Kail (Eds.), *Advances in child development and behavior* (Vol. 30, pp. 189– 229). San Diego, CA: Academic Press.
- Elmas, H. G., Cesur, G., ve Oral, T. (2017). Aleksitimi ve patolojik kumar: Duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi, 28*(1), 17-24. doi: 10.5080/u13779
- Ercengiz, M. ve Şar, A. H. (2017). Ergenlerde internet bağımlılığının yordayıcı olarak duygu düzenlemedeki rolü. *Sakarya University Journal of Education, 7*(1), 183-194. doi: 10.19126/suje.307236
- Erickson, M., Egeland, B., & Pianta, R., (1989). The effects of maltreatment on the development of young children. In D. Cicchetti & V. Carlson (Eds.), *Child maltreatment: Theory and research on the causes and consequences of child abuse and neglect* (pp. 647-684). New York: Cambridge University Press.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayımcılık.
- Esen, E. ve Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(36), 127-136. Erişim adresi <http://hdl.handle.net/20.500.12397/7092>
- Eysenck, H. J., Arnold, W. J., & Meili, R. (1972). *Encyclopedia of psychology*. Bungay, Suffolk: Richard Clay.
- Eyyüpoğlu, E. ve Özbay, Y., (2018). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı belirtilerinin psikolojik ihtiyaçlar açısından incelenmesi, *Education Sciences (NWSAES), 13*(4), 121-131. doi: 10.12739/NWSA.2018.13.4.1C0684
- Flanagan, C. M. (2010). The case for needs in psychotherapy. *Journal of Psychotherapy Integration, 20*(1), 1-36. doi:10.1037/a0018815.

- Floros, G., & Siomos, K. (2013). The relationship between optimal parenting, internet addiction and motives for social networking in adolescence. *Psychiatry Research*, 209(3), 529-534. doi: 10.1016/j.psychres.2013.01.010
- Gallagher, K. C. (2002). Does child temperament moderate the influence of parenting on adjustment? *Developmental Review*, 22(4), 623-643. doi: 10.1016/S0273-2297(02)00503-8
- Giren, S. ve Öztürk, M. (2014). Babaların ebeveynlik algıları ile çocukların problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 2(3), 91-105. doi: 10.17359/ACED.201439228
- Gökçe, G. (2013). *Ebeveynin duygusal erişilebilirliği ve genel psikolojik sağlık: Duygu düzenleme, kişilerarası ilişki tarzı ve sosyal desteğin rolü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Gör, N., Yiğit, İ., Kömürcü, B. ve Şenkal-Ertük, İ. (2017). Geçmişin mirası ve geleceğin haritası: Erken dönem uyumsuz şemalar. *Nesne Psikolojisi Dergisi*, 5(10), 197-217. doi: 10.7816/nesne-05-10-01
- Gullone, E., & Taffe, J. (2012). The emotion regulation questionnaire for children and adolescents (ERQ-CA): A psychometric evaluation. *Psychological Assessment*, 24(2), 409-417. doi: 10.1037/a0025777
- Günlü, A. ve Ceyhan, A. A. (2017). Ergenlerde internet ve problemlerli internet kullanım davranışının incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 4(1), 75-117. doi: 10.15805/addicta.2017.4.1.0016
- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26(1), 41-54. doi: 10.1023/B:JOBA.0000007455
- Gross, E. F., Juvonen, J., & Gable, S. L. (2002). Internet use and well-being in adolescence. *Journal of Aocial Issues*, 58(1), 75-90. doi: 10.1111/1540-4560.00249
- Gross, J. J., & John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348-362. doi: 10.1037/0022-3514.85

- Gross, J. J. (Ed.). (2007). *Handbook of emotion regulation*. New York: Guilford.
- Grusser S. M., Thalemann R., Albrecht U., & Thalemann C. N. (2005). Excessive computer usage in adolescents-Results of a psychometric evaluation. *Wien Klin Wochenschr.* 117(5-6), 188-195. doi: 10.1007/s00508-005-0339-6
- Günüç, S. (2013). İnternet bağımlılığını yordayan bazı değişkenlerin cart ve chaid analizleri ile incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 28(71), 88-101. Erişim adresi <http://www.turkpsikolojiyazilari.com/PDF/TPD/71/06.pdf>
- Gürcan, N. (2010). *Ergenlerin problemleri internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Haga, S. M., Kraft, P., & Corby, E. K. (2009). Emotion regulation: Antecedents and well-being outcomes of cognitive reappraisal and expressive suppression in cross-cultural samples. *Journal of Happiness Studies*, 10(3), 271-291. doi: 10.1007/s10902-007-9080-3
- Hayes, A. F. (2009). Beyond Baron and Kenny: Statistical mediation analysis in the new millennium. *Communication Monographs*, 76(4), 408-420. doi: 10.1080/03637750903310360
- Hayes, A. F., & Rockwood, N. J. (2017). Regression-based statistical mediation and moderation analysis in clinical research: Observations, recommendations, and implementation. *Behaviour Research and Therapy*, 98(1), 39-57. doi: 10.1016/j.brat.2016.11.001
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach* (2.Eds). New York: Guilford Press.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22. doi: 10.1207/s15327965pli0501_1
- Heckert, T. M., Cuneio, G., Hannah, A. P., Adams, P. J., Droste, H. E., Mueller, M. A., & Roberts, L. L. (2000). Creation of a new needs assessment questionnaire. *Journal of Social Behavior Personality*, 15(1), 121-136. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=psych&AN=2001-16449-007&site=ehost-live>

- Hemphill, S. A., & Littlefield, L. (2006). Child and family predictors of therapy outcome for children with behavioral and emotional problems. *Child Psychiatry and Human Development*, *36*(3), 329-349. doi: 10.1007/s10578-005-0006-1
- Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., Van der Laan, P. H., Smeenk, W., & Gerris, J. R. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *37*(6), 749-775. doi: 10.1007/s10802-009-9310-8
- Holodynski, M., & Friedlmeier, W. (2006). *Development of emotions and emotion regulation*. New York, NY: Springer.
- Huan, V. S., Ang, R. P. & Chye, S. (2014). Loneliness and shyness in adolescent problematic internet users: The role of social anxiety. *Child ve Youth Care Forum*, *43*(5), 539-551. doi: 10.1007/s10566-014-9252-3
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., & Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in Chinese college students. *Behaviour ve Information Technology*, *28*(5), 485-490. doi: 10.1080/01449290701485801
- Huang, C. (2010). Internet use and psychological well-being: A meta-analysis. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, *13*(3), 241-249. doi: 10.1089/cyber.2009.0217
- Hurrell, K. E., Hudson, J. L., & Schniering, C. A. (2015). Parental reactions to children's negative emotions: Relationships with emotion regulation in children with an anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders*, *29*(1), 72-82. doi: 10.1016/j.janxdis.2014.10.008
- Jaffe, M., Gullone, E., & Hughes, E. K. (2010). The roles of temperamental dispositions and perceived parenting behaviours in the use of two emotion regulation strategies in late childhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *31*(1), 47-59. doi: 10.1016/j.appdev.2009.07.008
- Kalaitzaki, A. E., & Birtchnell, J. (2014). The impact of early parenting bonding on young adults' Internet addiction, through the mediation effects of negative relating to others and sadness. *Addictive Behaviors*, *39*(3), 733-736. doi: 10.1016/j.addbeh.2013.12.002

- Kaplan, N. (2016). *Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılık düzeylerinin sağlık üzerine etkilerinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Karagülle, A. E. ve Çaycı, B. (2014). Ağ toplumunda sosyalleşme ve yabancılaşma. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC*, 4(1), 1-9. Erişim adresi <http://dergipark.org.tr/tojdac/issue/13016/156815>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kesici, Ş., Üre Ö., Bozgeyikli, H., Sünbül, A., M. (2003, Temmuz). *Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği*. VII. Ulusal PDR Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur, Malatya.
- Kidd, S. A., & Carroll, M. R. (2007). Coping and suicidality among homeless youth. *Journal of Adolescence*, 30(2), 283-296. doi: 10.1016/j.adoles.2006.03.02
- Kim, H. K., & Davis, K. E. (2009). Toward a comprehensive theory of problematic internet use: Evaluating the role of self-esteem, anxiety, flow, and the self-rated importance of internet activities. *Computers in Human Behavior*, 25(2), 490-500. doi: 10.1016/j.chb.2008.11.001 doi: 10.1016/j.chb.2008.11.001
- Kubey, R. W., Lavin, M. J., & Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of Communication*, 51(2), 366-382. doi: 10.1111/j.1460-2466.2001.tb02885.x
- Kuhlemeier, H., & Hemker, B. (2007). The impact of computer use at home on students' Internet skills. *Computers ve Education*, 49(2), 460-480. doi: 10.1016/j.compedu.2005.10.004
- Lau, W. W., & Yuen, A. H. (2013). Adolescents' risky online behaviours: The influence of gender, religion, and parenting style. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2690-2696. doi: 10.1016/j.chb.2013.07.005
- LeBlanc, S. S., Essau, C. A., & Ollendick, T. H. (2017). Emotion regulation: An introduction. In Essau, C. A., LeBlanc, S. S., & Ollendick, T. H. (Eds), *Emotion regulation and psychopathology in children and adolescents*. London, UK: Oxford University Press.

- Li, W., Garland, E. L., & Howard, M. O. (2014). Family factors in internet addiction among Chinese youth: A review of English -and Chinese- language studies. *Computers in Human Behavior*, *31*, 393-411. doi: 10.1016/j.chb.2013.11.004
- Li, C., Dang, J., Zhang, X., Zhang, Q., & Guo, J. (2014). Internet addiction among Chinese adolescents: The effect of parental behavior and self-control. *Computers in Human Behavior*, *41*(1), 1-7. doi: 10.1016/j.chb.2014.09.001
- Liu, Q., X., Fang, X. Y., Zhou, Z. K., Zhang, J. T. & Deng, L. Y. (2013). Perceived parent-adolescent relationship, perceived parental online behaviors and pathological internet use among adolescents: Gender-specific differences. *Plos One*, *8*(9), 1-8. doi: 10.1371/journal.pone.0075642
- Lin, Y. H., & Gau, S. S. F. (2013). Association between morningness–eveningness and the severity of compulsive internet use: The moderating role of gender and parenting style. *Sleep Medicine*, *14*(12), 1398-1404. doi: 10.1016/j.sleep.2013.06.015
- Lougheed, J. P., & Hollenstein, T. (2012). A limited repertoire of emotion regulation strategies is associated with internalizing problems in adolescence. *Social Development*, *21*(4), 704-721. doi: 10.1111/j.1467-9507.2012.00663.x
- Macklem, G. L. (2008). *Practitioner's guide to emotion regulation in school-aged children*. LLC New York: Springer Science & Business Media.
- Manzeske, D. P., & Stright, A. D. (2009). Parenting styles and emotion regulation: The role of behavioral and psychological control during young adulthood. *Journal of Adult Development*, *16*(1), 223–229. doi: 10.1007/s10804-009-9068-9
- Masters, J. C. (1991). Strategies and mechanisms for The personal and social control of emotion. In J. Garber & K.A. Dodge (Eds.), *The development of emotion regulation and dysregulation* (pp. 182-207). New York: Cambridge University Press.
- McDowell, D. J., Kim, M., O'neil, R., & Parke, R. D. (2002). Children's emotional regulation and social competence in middle childhood: The role of maternal and paternal interactive style. *Marriage & Family Review*, *34*(3-4), 345-364. doi: 10.1300/J002v34n03_07

- McLaughlin, K. A., Hatzenbuehler, M. L., Mennin, D. S., & Nolen-Hoeksema, S. (2011). Emotion dysregulation and adolescent psychopathology: A prospective study. *Behaviour Research and Therapy*, *49*(9), 544-554. doi: 10.1016/j.brat.2011.06.003
- Mihara, S., Osaki, Y., Nakayama, H., Sakuma, H., Ikeda, M., Itani, O., & Higuchi, S. (2016). Internet use and problematic Internet use among adolescents in Japan: A nationwide representative survey. *Addictive Behaviors Reports*, *4*(1), 58-64. doi: 10.1016/j.abrep.2016.10.001
- Mishra, S., & Tung, N. S. (2018). Emotional regulation and Emotional and Behavioral Problems (EBP) among institutionalised adolescents. *Indian Journal of Human Relations*, *52*(2), 83-90. doi: 10.1007/s10578-018-0783-y
- Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, *16*(1), 13-29. doi: 10.1016/S0747-5632(99)00049-7
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, *16*(2), 361-388. doi: 10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x
- Morris, A. S., Cui, L., & Steinberg, L. (2012). Parenting research and themes: What we have learned and where to go next. In R. E. Larzelere, A. S. Morris, ve A. W. Harrist (Eds.), *Authoritative parenting: Synthesizing nurturance and discipline for optimal child development* (pp. 35-58). Washington, DC: APA Publication.
- Notley, T. (2009). Young people, online networks, and social inclusion. *Journal of Computer-Mediated Communication*, *14*(4), 1208-1227. doi: 10.1111/j.1083-6101.2009.01487.x
- Onat, O. ve Otrar, M. (2010). Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *31*, 123-143. Erişim adresi <http://dergipark.org.tr/maruaebd/issue/354/>
- Onur, B. (2006). *Gelişim psikolojisi. Yetişkinlik, yaşlılık, ölüm*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Öner, K. (2015). *Lise öğrencisi ergenlerde depresyon, internet bağımlılığı ve ilişkili faktörler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Aydın.

- Özcan, N. ve Buzlu, S. (2005). Problemlı internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: İnternette bilişsel durum ölçeğinin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliğı. *Bağımlılık Dergisi*, 6(1), 19-26. Erişim adresi http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TTIP&ano=54397_b94f8cfb4bcd9a1a0e2fa30f256d6468
- Özdoğan, A. Ç. ve Önder, F. C. (2018). Ergenlerde reaktif-proaktif saldırganlık ile ebeveyn duygusal erişilebilirliğı: Duygu düzenleme güçlüğüünün aracı rolü. *Eğitim ve Bilim*, 43(194), 207-223. doi: 10.15390/EB.2018.7576
- Özgür, H. (2016). The relationship between internet parenting styles and internet usage of children and adolescents. *Computers in Human Behavior*, 60(1), 411-424. doi: 10.1016/j.chb.2016.02.081
- Öztabak, M. Ü. (2018). Problemlı internet kullanımını olan ergenlerin internet kullanımına ilişkin duygu ve görüşlerinin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1022-1055. doi: 10.26466/opus.419667
- Öztürk, E. ve Özmen-Kaymak, S. (2011). Öğretmen adaylarının problemlı internet kullanım davranışlarının, kişilik tipi, utangaçlık ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1785-1808. Erişim adresi <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/406903>
- Öztürk, M. ve Giren, S. (2015). Annelerin ebeveynlik algıları ile çocukların problem davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 477-503. doi: 10.17556/jef.23074
- Park, S. K., Kim, J. Y., & Cho, C. B. (2008). Prevalence of Internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, 43(172), 895-909. doi: 10.4236/psych.2014.518203
- Pektaş, E. (2015). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile depresyon ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

- Potenza, M. N., Wareham, J. D., Steinberg, M. A., Rugle, L., Cavallo, D. A., Krishnan-Sarin, S., & Desai, R. A. (2011). Correlates of at-risk/problem internet gambling in adolescents. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 50*(2), 150–159. doi: 10.1016/j.jaac.2010.11.006
- Preacher, K. J. & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods, 40*(3), 879-891. doi: 10.3758/BRM.40.3.879
- Rhodes, J. D., Colder, C. R., Trucco, E. M., Speidel, C., Hawk Jr, L. W., Lengua, L. J., & Wieczorek, W. (2013). The interaction between self-regulation and motivation prospectively predicting problem behavior in adolescence. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 42*(5), 681-692. doi: 10.1080/15374416.2013.773515
- Rogers, R. (2017). The motivational pull of video game feedback, rules, and social interaction: Another self-determination theory approach. *Computers in Human Behavior, 73*(1), 446-450. doi: 10.1016/j.chb.2017.03.048
- Rubin, K. H., & Burgess, K. (2002). Parents of aggressive and withdrawn children (2nd ed). In M. Bornstein (Ed.). *Handbook of parenting* (pp. 383–418). NJ: Sage.
- Russell, D., Flom, E., Gardner, K., Cutrona, C., & Hessling, R. (2003). Who makes friends over the Internet? Loneliness and the “virtual” community. *The International Scope Review, 5*(10), 1-19. doi: 10.1177/0022219409357080
- Ryan, R. M., Rigby, C. S., & Przybylski, A. (2006). The motivational pull of video games: A self-determination theory approach. *Motivation and Emotion, 30*(4), 347-363. doi:10.1007/s11031-006-9051-8
- Sapmaz-Yurtsever, S. ve Tekinsav-Sütcü, S. (2017). Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ile Bozulmuş Yeme Tutumu Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şemaların ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi, 32*(80), 20-43. Erişim adresi <http://www.turkpsikolojidergisi.com/PDF/TPD/80/02.pdf>
- Sarıtaş, D. ve Gençöz, T. (2011). Ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerinin, annelerinin duygu düzenleme güçlükleri ve çocuk yetiştirme davranışları ile ilişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 18*(2), 117-126. doi: 10.17556/jef.23074

- Say, G., ve Batıgün, A. D. (2016). Problemlerle internet kullanımını ile ebeveyn-ergen ilişki niteliği, yalnızlık, öfke ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Düşünen Adam*, 29(4), 324-334. doi: 10.5350/DAJPN2016290404
- Shen, C. X., Liu, R.D., & Wang, D. (2013). Why are children attracted to the Internet? The role of need satisfaction perceived online and perceived in daily real life. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 185–192. doi: 10.1016/j.chb.2012.08.004
- Shipman, K. L., Schneider, R., Fitzgerald, M. M., Sims, C., Swisher, L., & Edwards, A. (2007). Maternal emotion socialization in maltreating and non-maltreating families: Implications for children's emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 268-285. doi: 10.1111/j.1467-9507.2007.00384.x
- Sırakaya, M. ve Seferoğlu, S. S. (2013). Öğretmen adaylarının problemlerle internet kullanımlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 356-368. Erişim adresi <http://dergipark.org.tr/hunefd/issue/7789/101853>
- Sonkur, A. (2014), *İnternet bağımlılığının depresyon, tepki biçimleri, düşünce baskılama, endişe ve üst bilişle ilişkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Van.
- Southam-Gerow, M. A. (2013). *Emotion regulation in children and adolescents: A practitioner's guide*. New York, NY: The Guilford Press.
- Soygüt, G., Karaosmanoğlu, A. ve Çakır, Z. (2009). Erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 75-84. Erişim adresi <http://turkpsikiyatri.com/c20S1/75-84.pdf>
- Soygüt, G. ve Çakır, Z. (2009). Ebeveynlik biçimleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerde kişilerarası şemaların aracı rolü: Şema odaklı bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2), 144-152. Erişim adresi <http://turkpsikiyatri.com/PDF/C20S2/144-152.pdf>
- Suler, J. R. (1999). To get what you need: Healthy and pathological Internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 385-393. doi: 10.1089/cpb.1999.2.385
- Şahin, İ. ve Kesici, Ş. (2009, Kasım). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları ve internet kullanım fonksiyonlarının problematik internet kullanımlarını yordaması*. 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İzmir.

- Şahin, E., ve Korku-Owen, F. (2009). Psikolojik ihtiyaçları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 64-74. doi: 10.1089/cpb.1999.2.385
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 25-52.
- Thompson, B. (2004). *Exploratory and confirmatory factor analysis: Understanding concepts and applications*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Thompson, R. A., & Goodman, M. (2010). Development of emotion regulation. In A. M. Kringand & D. M. Sloan (Eds.), *Emotion regulation and psychopathology: A Aransdiagnostic approach to etiology and treatment* (pp. 38-58). New York, NY: The Guilford Press.
- Thompson, R. A. (2014). Socialization of emotion regulation in the family (8th ed). In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 173-186). New York, NY: Guilford Press.
- Teicher, M. H., Samson, J. A., Polcari, A., & McGreenery, C. E. (2006). Sticks, stones, and hurtful words: relative effects of various forms of childhood maltreatment. *American Journal of Psychiatry*, 163(6), 993-1000. doi: 10.1176/ajp.2006.163.6.993
- Tuna, Y. (2013). Yaşam boyu gelişim. Sezen Ünlü (Ed.), *Birey ve davranış* içinde (s. 42-65), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Tsai, C.-C., & Lin, S. S. (2003). Internet addiction of adolescents in taiwan: An interview study. *Cyberpsychogy ve Behavior*, 6(6), 649-652. doi: 10.1089/109493103322725432
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers ve Education*, 55(2), 454-464. doi: 10.1016/j.compedu.2010.02.009
- van den Eijnden, R. J., Meerkerk, G. J., Vermulst, A. A., Spijkerman, R., & Engels, R. C. (2008). Online communication, compulsive Internet use, and psychosocial well-being among adolescents: A longitudinal study. *Developmental Psychology*, 44(3), 655. doi: 10.1037/0012-1649.44.3.655

- Van Leeuwen, K. G., & Vermulst, A. A. (2004). Some psychometric properties of the ghent parental behavior scale. *European Journal of Psychological Assessment, 20*(4), 283-298. doi: 10.1027/1015-5759.20.4.283
- van Vreeswijk, M., Broarsen, J., & Nadort, M. (Eds.). (2012). *The wiley-blackwell handbook of schema therapy: Theory, research, and practice*. UK: A John Wiley & Sons.
- Vigna-Taglianti, F., Brambilla, R., Priotto, B., Angelino, R., Cuomo, G., & Diecidue, R. (2017). Problematic internet use among high school students: Prevalence, associated factors and gender differences. *Psychiatry research, 257*(1), 163-171. doi: 10.1016/j.psychres.2017.07.039
- Wang, J. N., Liu, L., & Wang, L. (2014). Prevalence and associated factors of emotional and behavioural problems in Chinese school adolescents: a cross-sectional survey. *Child: Care, Health and Development, 40*(3), 319-326. doi: 10.1111/cch.12101
- Weinberg, A., & Klonsky, E. D. (2009). Measurement of emotion dysregulation in adolescents. *Psychological Assessment, 21*(4), 616-621. doi: 10.1037/a0016669
- Weinstein, A., & Lejoyeux, M. (2010). Internet addiction or excessive internet use. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse, 36*(5), 277-283. doi: 10.3109/00952990.2010.491880
- Wilens, T. E., Martelon, M., Anderson, J. P., Shelley-Abrahamson, R., & Biederman, J. (2013). Difficulties in emotional regulation and substance use disorders. *Drug and Alcohol Dependence, 132*(1), 114–121. doi: 10.1016/j.drugalcdep.2013.01.015
- Williams, A. D., Grisham, J. R., Erskine, A., & Casedy, E. (2012). Deficits in emotion regulation associated with pathological gambling. *British Journal of Clinical Psychology, 51*(2), 223-238. doi: 10.1111/j.2044-8260.2011.02022.x
- Wills, T. A., Pokhrel, P., Morehouse, E., & Fenster, B. (2011). Behavioral and emotional regulation and adolescent substance use problems: a test of moderation effects in a dual-process model. *Psychology of Addictive Behaviors, 25*(2), 279-292. doi: 10.1037/a0022870

- Wissink, I. B., Dekovic, M., & Meijer, A. M. (2006). Parenting behavior, quality of the parent-adolescent relationship, and adolescent functioning in four ethnic groups. *Journal of Early Adolescence, 26*(2), 133–159. doi: 10.1177/0272431605285718
- Xiuqin, H., Huimin, Z., Mengchen, L., Jinan, W., Ying, Y., & Ran, T. (2010). Mental health personality and parental rearing styles of adolescents with internet addiction disorder. *CyberPsychology, Behavior, and Social Networking, 13*(1), 401–406. doi: 10.1089/cyber.2009.0222
- Xu, J., Shen, L., Yan, C., Hu, H., Yang, F., & Wang, L. (2014). Parent-adolescent interaction and risk of adolescent internet addiction: A population-study in Shanghai. *BMC Psychiatry, 14*(112), 1-11. doi: 10.1186/1471-244X-14-112
- Yang, C. Y., Sato, T., Yamawaki, N. & Miyata, M. (2013). Prevalence and risk factors of problematic internet use: A cross-national comparison of Japanese and Chinese university students. *Transcultural Psychiatry, 50*(2), 236-27. doi: 10.1177/1363461513488876
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yen, J. Y., Yen, C. F., Chen, C. C., Chen, S. H., & Ko, C. H. (2007). Family factors of internet addiction and substance use experience in Taiwanese adolescents. *CyberPsychology ve Behavior, 10*(3), 323-329. doi: 10.1089/cpb.2006.9948
- Young J. E, Klosko J. S., & Weishaar M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. New York, NY: The Guilford Press.
- Zhu, Y., Chen, L., Chen, H., & Chern, C. (2011). How does internet information seeking help academic Performance? The moderating and mediating roles of academic self-efficacy. *Computers & Education, 57*(4), 2476–2484 doi: 10.1016/j.compedu.2011.07.006

EKLER

Ek-1 Demografik Bilgi Formu

1.Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız: _____ 3. Sınıfınız: _____

4. Babanızın Eğitim Durumu:

İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul/Üniversite ()

5. Annenizin Eğitim durumunuz:

İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul/Üniversite ()

6. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi ailenizin aylık gelirini en iyi ifade etmektedir?

1.400 TL'den düşük ()

1.400-3.000 TL arası ()

3.000 TL'den fazla ()

7. Ne kadar süredir internet kullanıyorsunuz?

1 yıldan az () 1-3 yıl arası () 3-5 yıl arası () 5-7 yıl arası () 7 yıl ve daha fazla ()

8. İnternete her girdiğinizde harcadığınız ortalama süre ne kadardır?

5-10 dk () 11-30 dk () 31-60 dk () 61-120 dk () 121 dk ve daha fazla ()

9. Günlük internet kullanım süreniz nedir?

0-1 saat () 2-5 saat () 5-8 saat () 8-10 saat () 10 saat üstü ()

10. İnterneti en çok hangi amaçla kullanmaktasınız? **(Lütfen sadece bir seçeneği işaretleyiniz)**

Gündemi takip etme ()

Müzik dinleme ()

Alışveriş yapma ()

Akademik (ders, ödev) amaçlı ()

Sosyal medyayı kullanma ()

Oyun oynama ()

Video/film izleme ()

Sohbet/Mesajlaşma vb. ()

Ek-2 Young Ebeveyn Stilleri Ölçeği (Örnek Maddeler)

Aşağıda anne ve babanızı tarif etmekte kullanabileceğiniz tanımlamalar verilmiştir. Lütfen her tanımlamayı dikkatle okuyun ve ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. **1 (tamamı ile yanlış)** ile **6 (Ona tamamı ile uyuyor)** arasında, çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan en yüksek dereceyi seçin. Eğer sizi anne veya babanız yerine başka insanlar büyüttü ise onları da aynı şekilde derecelendirin. Eğer anne veya babanızdan biri hiç olmadı ise o sütunu boş bırakın.

Lütfen <u>Annenizi</u> Düşününerek Cevap Veriniz						YEBÖ	Lütfen <u>Babanızı</u> Düşününerek Cevap Veriniz					
Tamamı ile yanlış	Çoğunlukla yanlış	Uyun tarafı daha fazla	Orta derecede doğru	Çoğunlukla doğru	Ona tamamı ile uyuyor		Tamamı ile yanlış	Çoğunlukla yanlış	Uyun tarafı daha fazla	Orta derecede doğru	Çoğunlukla doğru	Ona tamamı ile uyuyor
1	2	3	4	5	6	1- Beni sevdi ve bana özel birisi gibi davrandı.	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	2-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	3-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	4-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	5- Bana karşı sıcaktı ve fiziksel olarak şefkatliydi.	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	6-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	7-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	8-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	9-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	10-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	11-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	12-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	13-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	14-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	15-Hasta olacağım diye çok endişelenirdi.	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	16-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	17-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	18-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	19- İşleri kendi başıma yapmama fırsat vermeden çoğu işimi o yaptı.	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	20-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	21-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	22- Bana kendimi sevimli olmaya layık olmayan veya dışlanmış bir gibi hissettirdi.	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	23-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	24-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	25- Okulda başarılı olmam için gereken disiplini bana kazandırmadı.	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	26-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	27-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	28-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	29-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	30-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	31- Hayatımı o kadar çok kontrol altında tuttu ki çok az seçme özgürlüğüm oldu.	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	32-	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	33-	1	2	3	4	5	6

Lütfen Annenizi Düşünerek Cevap Veriniz						Maddeler (..devamı)						Lütfen Babanızı Düşünerek Cevap Veriniz					
1	2	3	4	5	6	34- Günlük sorumluluklarının pek çoğunu yerine getiremiyordum ve ben her zaman kendi payıma düşenden fazlasını yapmak zorunda kaldım.	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	35-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	36-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	37- Kendisinden beklentisi hep çok yüksekti ve bunlar için kendini çok zorlardı.	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	38-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	39-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	40-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	41-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	42-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	43- İşlerin tam ve iyi olarak yapılmasına, eğlenme veya dinlenmekten daha fazla önem verdi.	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	44-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	45-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	46-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	47- Diğer insanlara karşı sorumluluklarımın olduğunu bana öğretmedi.	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	48-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	49-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	50-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	51-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	52-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	53-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	54-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	55- İçimizden birinin uzağa gitmesi durumunda, birbirimizi üzebileceğimizi hissedirdim.	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	56-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	57-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	58-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	59-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	60-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	61-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	62-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	63-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	64-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	65- Yanlış bir şey yaptığımda kızardı veya sert bir şekilde eleştirdiği olurdu.	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	66-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	67-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	68-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	69-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	70-	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	71- Başkalarının gözünde benim davranışlarımın onu ne duruma düşüreceği ile çok ilgiliydi.	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	72-	1	2	3	4	5	6					

Ek-3 Problemlİ İnternet Kullanımı Ölçeği-E (Örnek Maddeler)

Açıklama: Okuyacağınız ifadeleri " Kesinlikle Katılmıyorum " seçeneğinden " Kesinlikle Katılıyorum " seçeneğine doğru dereceleyiniz.	Hiç uygun değil	Nadiren uygun	Biraz uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
1.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. İnternette bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Yapmam gereken işler çoğaldıkça, internet kullanma isteğim de o ölçüde artıyor	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. İnternet kullanmayı bırakamadığım için randevularıma veya derslerime geç kalıyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişime tercih ediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek-4 Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (Örnek Maddeler)

<p>Açıklama: Aşağıda kişisel görüşlerin belirtildiği çeşitli cümleler yazılmıştır. Her bir cümleyi okuyarak, bu fikre ne ölçüde katıldığınızı yan taraftaki ilgili kısma (X) işareti koyarak belirtiniz. Cümlelerin tek bir doğru veya yanlış cevabı yoktur. Sizden beklenen kendi görüşlerinizi samimiyetle işaretlemenizdir. Bu çalışmanın sonuçları bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Vakit ayırıp, özen göstererek destek sağladığınız için teşekkür ederim.</p>		Hiç Doğru Değil	Doğru Değil	Biraz Doğru	Doğru	Çok Doğru
1.	Hayatımı nasıl yaşayacağıma karar vermede kendimi özgür hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Çoğu zaman kendimi yetenekli hissetmiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	İnsanlarla çok fazla sosyal etkileşimim ve sosyal ilişkim yok.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	Son zamanlarda yeni ve ilginç beceriler kazandım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	Hayatımdaki insanlar bana önem verirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.	Yaşamımda kendime yakın hissettiğim çok fazla insan yok.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21.	İnsanlar genellikle bana karşı gayet arkadaş canlısıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek-5 Duygu Düzenleme G cl g   l eği ( rnek Maddeler)

Yaşamda zaman zaman insanların başlarına olumsuz, hoş olmayan olaylar gelir ve bu olaylara bazı tepkiler verilir. Bu tepkilerin bazıları d�şuncelerle ilgili iken bazıları ise davranışlarla ilgilidir. Lütfen aşağıdaki her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak, sıklıkla verici, <u>olumsuz bir olay yaşadığınızda cümlede verilen durum veya davranışı ne sıklıkla yaptığınız</u> size en uygun olan seçeneğe çarpı işareti (X) koyunuz. Lütfen her ifade için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız.		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	çoğu zaman	Her zaman
“Başıma olumsuz bir olay geldiğinde;						
1	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Duruma ilişkin amaçlarımı veya planlarımı yeniden gözden geçiririm, düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	öfkemi/üzüntümü sözel olarak (�rn. bağırmak, tartışmak gibi) başkalarından çıkarırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Başkalarını kötü hissettirmeye çalışırım (�rn. kaba davranarak, onları görmezden gelerek).	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Başkalarının benden iyi durumda olduğunu düşünerek kendimi daha kötü hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Arkadaşlarımdan veya ailemden sarılmak, elimi tutmak gibi bedensel yakınlık ararım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek-6 Araştırma İzni

T.C.
ÇORUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 43436584-44-E.5648927
Konu : Serpil GÜL BAYOĞLU'nun
Yapacağı Çalışma

18/03/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 sayılı Genelgesi.
b) Valilik Makamı'nın 13.02.2019 tarihli ve 43436584-125.99-E.3200077 sayılı Olur'u.
c) Serpil GÜL BAYOĞLU'nun 04.03.2019 tarihli dilekçesi.

Okul/Kurumlarımızda yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik izinleri ilgi (a) Genelge hükümlerine göre yapılmaktadır.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi olduğunu beyan eden Serpil GÜL BAYOĞLU "Ergenlerde Olumsuz Ebeveyn Stilleri İle Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkide Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracılık Rolü" konulu tez çalışması kapsamında veri toplamak amacıyla İlimizde bulunan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin katılımı ile yapmak isteği ilgi (c) dilekçede talep edilmiştir.

İlimiz okul/kurumlarında yapılacak olan Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinliklerin müracaat evraklarının incelenip değerlendirilmesi ilgi (b) Valilik Makamı'nın Olur'unda görevli komisyon üyelerince yapılmış olup; çalışmanın yapılması uygun görülmüştür.

Yapılacak olan çalışmanın;

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve insan hakları alanındaki uluslararası sözleşmeler başta olmak üzere 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkındaki Kanun ile yürürlükte olan tüm yasal düzenlemeler ve politika belgelerine uygun olarak yapılması,

b) İlgili okul müdürlüklerince yapılacak olan çalışmanın;

- 1- Katılımın gönüllülük esasına göre olmasının sağlanması;
- 2-Tarih ve saatlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde planlanması;
- 3 Çalışmanın ekte sunulan "Komisyon Tutanağı" içeriğinde belirtilen hususlar dahilinde yapılması;
- 4-Çalışmanın 2018-2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde tamamlanması;
- 5-Çalışmanın yapıldığı okul müdürlüklerince; çalışmanın bitmesini müteakip, çalışma ile ilgili Müdürlüğümüze herhangi bir belgenin gönderilmemesi;

yapılacak olan çalışmanın yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda yapılması Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarımızca da uygun görüldüğü takdirde; Olur'larınıza arz ederim.

Yahya ÇOBAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
18/03/2019

Recep YÜKSEL
Vali a.
Vali Yardımcısı

"Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır. 18.03.2019
Ali Osman ÖNDER
Araştırmacı

Üçtutlar mah.Eşref Hoca cad.No:8 Çorum
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: arge19@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A.Osman ÖNDER Araştırmacı
Tel: (0 364) 2260747-160
Faks: (0 364) 2262264

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyad, Ad: GÜL BAYOĞLU, Serpil

Doğum Yeri ve Tarihi: ÇORUM / 09.01.1989

Eposta: serpilgul_18@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece

Lisans

Dokuz Eylül Üniversitesi (2009-2013)

Yüksek Lisans

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (2014-)

İŞ TECRÜBESİ

Görev

Psikolojik Dan./Rehber Öğretmen

Erdek Anadolu Lisesi (2013-2015)

Psikolojik Dan./Rehber Öğretmen

Mithat Paşa İlkokulu (2015-)